

370.64
Γ' ΔΗΜ
187

Ίω. Καμπανᾶ

1075

ΗΡΟΕΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΜΠΑΝΑ
ΛΕΚΚΑ 25 : ΑΘΗΝΑΙ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1075

ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΜΠΑΝΑ
ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Η Ρ Ω Ε Σ
Τ Ω Ν
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

- ΡΙΖΙΚΩΣ ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΗ
- ΝΕΕΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ
- ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑ Ο.Ε.

ΛΕΚΚΑ 25 - ΑΘΗΝΑΙ

1957

Τὰ γνήσια αντίτυπα ἔχουν ἐδῶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως

Σκουφίτης

ΗΡΩΕΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

I. ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΓΕΝΑΡΧΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

1. Έλληνική Μυθολογία

Κοιτάξετε την Ελλάδα μας στο χάρτη. Είναι τμήμα της Ευρώπης με πολλά βουνά, λίγους κάμπους και διαμελίζεται βαθιά από τη θάλασσα, όσο καιμιά άλλη χώρα του κόσμου. Μά η Ελλάδα δεν έχει μόνο σπουδαία γεωγραφική θέση, επειδή βρίσκεται στο σταυρόδρομο των τριών ηπείρων. Έχει και ένδοξη ιστορία.

Στα ίδια μέρη που ζούμε εμείς σήμερα, ζούσαν στα παλιά χρόνια κι οι πρόγονοί μας Έλληνες. Τότε όμως οι άνθρωποι δεν ήξεραν να γράφουν και να διαβάζουν, ούτε υπήρχαν σχολεία. Η επινόηση της γραφής έγινε 1200 περίπου χρόνια πριν γεννηθεί ο Χριστός κι από τότε άρχισε να γράφεται η αληθινή ιστορία των λαών. Από κει και πέρα αρχίζουν οι μύθοι, που αποτελούν τα πρώτα δημιουργήματα της ανθρώπινης φαντασίας και δίνουν εξήγηση των φαινομένων, όπως τ' άντελήφθη ο πρωτόγονος άνθρωπος. Όσοι από τους μύθους περιέχουν ωραία πράγματα και αρκετά διδακτικά, αποτελούν την Έλληνική Μυθολογία, που είναι η ωραιότερη και πλουσιότερη από τις μυθολογίες των αρχαίων λαών.

2. Οι πρώτοι άνθρωποι της γης

Οι πρόγονοί μας με διάφορους μύθους εξήγησαν πώς γεννή-

θηκαν οι πρώτοι άνθρωποι επάνω στη γη. Οι μύθοι αυτοί παραδίδονται από γενεά σε γενεά, και λέγονται μυθολογικές παραδόσεις. Με γραφικές φανταστικές ιστορίες οι αρχαίοι Έλληνες διηγούνται πώς οι άνθρωποι γεννήθηκαν από το χώμα ή από τα δόντια ενός δράκοντα. Άλλοι πάλι έλεγαν πώς πλάσθηκαν από βελανιδιά και πέτρα, ή πώς ήσαν απόγονοι των Τιτάνων.

Ένώ όμως οι παραδόσεις για την καταγωγή των ανθρώπων διέφεραν, όλες συμφωνούσαν πώς οι πρώτοι άνθρωποι ήταν φιλόλοι, ώρατοι, παντοδύναμοι και φίλοι των θεών. Από την πολλή δύναμή τους όμως οι άνθρωποι δεν άργησαν να γίνουν έγωϊστές, κι αυτό χαλάωσε την φιλία τους με τους θεούς. Έτσι ο βασιλιάς των θεών, ο Δίας, θέλοντας να τιμωρήσει τους άσυλλόγιστους ανθρώπους για τον έγωϊσμό τους, έφερε πάνω στη γη τον κατακλυσμό και πνίγηκε όλο το ανθρώπινο γένος. Οι πρώτοι άνθρωποι πλήρωσαν λοιπόν την άφροσύνη τους με τη ζωή τους.

Άλλά ο Προμηθέας θεώρησε άδικο να τιμωρηθώ με θάνατο και ο γιός του Δευκαλίων και τον προειδοποίησε για τον κατακλυσμό. Ο Δευκαλίων βασίλευε με την Πύρρα στη Θεσσαλία, και αποτελούσαν ένα έναρτο ζευγάρι, όνομαστό για την ευσέβειά του. Σύμφωνα λοιπόν με τις συμβουλές του πατέρα του Προμηθέα, ο Δευκαλίων έφτιαξε ένα πλοίο, έβαλε μέσα άριετές τροφές και όταν άρχισε ο κατακλυσμός μπήκε σε αυτό με την γυναίκα του. Τα νερά είχαν σκεπάσει όλη τη χώρα, και ο Δευκαλίων με την Πύρρα έπλεαν προς το άγνωστο. Έννιά ήμερόνικτα κράτησε αυτή η περιπλάνηση, και στο τέλος το πλοίο τους άραξε στον Παρνασσό. Εκεί κατέβηκαν και πρόσφεραν θυσία στο Δία, παρακαλώντας τον να δημιουργήση από την αρχή το ανθρώπινο γένος.

Όστερα πήγαν στο Μαντείο των Δελφών που έδινε θεϊκές συμβουλές στους ανθρώπους, να ρωτήσουν πώς θα ξαναφτιαστή ή ανθρώπιότητα. Τότε το Μαντείο τους συμβούλευσε να ρίξουν πίσω

τὰ κόκκαλα τῆς μητέρας τους. Ὁ Δευκαλίων κατάλαβε τί ἐννοοῦσε τὸ Μαντείο, γιατί ἡ μητέρα ὄλων εἶναι ἡ γῆ καὶ κόκκαλά της εἶναι οἱ πέτρες—ὅπως πίστευαν τότε. Ἐπαιρναν λοιπὸν πέτρες καὶ τίς πετοῦσαν πίσω τους. Καὶ τότε οἱ πέτρες ποὺ ἔρριχνε ὁ Δευκαλίων γίνονταν ἄνδρες, ἐνῶ οἱ πέτρες ποὺ ἔρριχνε ἡ Πύρρα γίνονταν γυναῖκες. Ἔτσι ἀναπλάσθηκε, κατὰ τὴν παράδοση, τὸ ἀνθρώπινο γένος ποὺ συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

3. Ὁ Γενάρχης τῶν Ἑλλήνων

Ἐνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ τοῦ Δευκαλίωνος καὶ τῆς Πύρρας ἦταν ὁ Ἑλληνας. Αὐτός, ὅπως δείχνει καὶ τ' ὄνομά του, ἦταν ὁ γενάρχης τῶν Ἑλλήνων. Δηλαδή ἀπὸ τὸν Ἑλληνα κατάγεται ἕλλη ἢ ἐλληνικὴ φυλή.

Ὁ Ἑλληνας πῆρε γυναῖκα του τὴν Νύμφη Ὀροσίδα, καὶ ἀπέκτησαν τρία παιδιὰ: τὸν Δῶρο, τὸν Αἴσολο καὶ τὸν Εὐῦθο. Ὁ Εὐῦθος πάλι ὅταν μεγάλωσε παντρεύθηκε καὶ ἀπέκτησε δύο παιδιὰ: τὸν Ἴωνα καὶ τὸν Ἀχαιό.

Ἀπὸ τὰ παιδιὰ καὶ τὰ ἐγγόνια τοῦ Ἑλληνα προέρχονται οἱ τέσσερις φυλὲς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ὁ Δῶρος ἦταν ὁ γενάρχης τῶν Δωριέων, ὁ Αἴσολος ἦταν ὁ γενάρχης τῶν Αἰολέων, ὁ Ἴωνας ἦταν ὁ γενάρχης τῶν Ἰώνων, καὶ ὁ Ἀχαιὸς ἦταν ὁ γενάρχης τῶν Ἀχαιῶν.

Μὲ αὐτὴ τὴν ὀραία μυθολογικὴ παράδοση οἱ πρόγονοί μας περιέγραφαν πῶς καὶ ἀπὸ ποῦ γεννήθηκε ἡ ἐλληνικὴ φυλή.

II. ΘΕΟΙ ΚΑΙ ΗΜΙΘΕΟΙ

1. Θρησκεία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων

Οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας, ὅπως εἶδαμε, πίστευαν πὲ πολλοὺς θεοὺς καὶ ὄχι σ' ἓνα καὶ ἀληθινὸ Θεό, ὅπως πιστεύομε ἐμεῖς σήμερα. Ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου ἀπὸ τὸ Θεὸ ἦταν τότε ἄγνωστη καὶ ὁ Χριστὸς κατέβηκε στὴ γῆ πολλὴ ἀργότερα. Ὡδηγημένοι λοιπὸν ἀπὸ ἰσχυρὴ φαντασία, σὲ κάθε στοιχεῖο τῆς φύσεως γιὰ τὸ

ὅποιο αἰσθάνονταν θαυμασμό ἢ φόβο, ἔδιναν μορφή ἀνθρώπου καὶ τὸ λάτρευαν γιὰ Θεό.

Ἔβλεπαν αἴφνης ἓνα ποτάμι νὰ φουσκώνει καὶ νὰ πνίγη ἀνθρώπους καὶ ζῶα ἢ νὰ πλημμυρίζῃ τὰ καλλιεργημένα χωράφια. Ἐπειδὴ ὅπως ξέρομε ἦσαν ἀγράμματοι, δὲν μπορούσαν νὰ ἐννοήσουν ὅτι τὸ φουσκωμένο ποτάμι εἶναι φυσικὸ φαινόμενο καὶ γίνεται γιὰ νὰ φύγουν τὰ νερὰ τῆς ραχδαίας βροχῆς πρὸς τὴ θάλασσα. Τὸ θεωροῦσαν λοιπὸν ὑπερφυσικὸ πρᾶγμα καὶ τὸ λάτρευαν γιὰ θεό. Τὸ ἴδιο πάθαιναν καὶ ὅταν γίνονταν ἀστραπὲς μὲ κεραυνούς, ὅταν ἔβλεπαν φουρτουνιασμένη τὴ θάλασσα κ.τ.λ. Ὅλα αὐτὰ τὰ θεωροῦσαν ὑπερφυσικά καὶ τὰ νόμιζαν γιὰ Θεούς.

Ἀπ' ὅλους τοὺς θεοὺς οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ξεχώριζαν δώδεκα, ποὺ ἀντιπροσώπευαν τὰ ἰσχυρότερα στοιχεῖα τῆς φύσεως. Οἱ δώδεκα αὐτοὶ θεοὶ κατοικοῦσαν στὴν ὑψηλότερη κορυφὴ τοῦ Ὀλύμπου ποὺ ἦσαν τ' ἀνάκτορά τους γινωμένα μὲ μεγάλη τέχνη ἀπὸ τὸν περίφημο τεχνίτη Θεὸ Ἥφαιστο καὶ ἐλέγονταν Ὁλύμπιοι θεοί. Γι' αὐτοὺς θὰ μιλήσωμε στὸ ἄλλο μᾶθημα.

2. Θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου

Οἱ δώδεκα θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου κατὰ σειρὰν ἦσαν :

1. Ὁ Δίας, μεγαλύτερος ἀπ' ὅλους, θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Αὐτὸς καθόταν σὲ χρυσοῦ θρόνο ἀνάμετα στὰ σύννεφα, ἔβλεπε ἀπ' ἐκεῖ τὴ γῆ καὶ ἔρριχνε ὅπου ἤθελε τοὺς κεραυνούς του.

2. Ἡ Ἥρα, γυναίκα τοῦ Δία, θεὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Κατὰ τὴν παράδοση οἱ γάμοι τους ἔγιναν μὲ μεγαλοπρέπεια στὶς χλοερὲς ὄχθες τοῦ Θήρωνα πεταμοῦ, κοντὰ στὴν Κνωσσὸ τῆς Κρήτης καὶ παρίσταντο ὅλοι οἱ θεοί.

3. Ἡ Ἀθηνᾶ, κόρη τοῦ Δία, θεὰ τῆς σοφίας.

4. Ὁ Ἄρης, γιὸς τοῦ Δία, θεὸς τοῦ πολέμου.

5. Ἡ Ἀφροδίτη, θεὰ τῆς ὁμορφιάς. Εἶχε γεννηθῆ ἀπὸ τοὺς ἀφροὺς τῆς θάλασσας καὶ φοροῦσε χρυσοῦ ζώνη.

6. Ὁ Ἡφαιστος, γιὸς κι αὐτὸς τοῦ Δία, θεὸς τοῦ σιδήρου
καὶ τεχνίτης τῶν θεῶν.

Εἰκ. 1. Δίας

Ἥρα

Ἀθηνᾶ

7. Ὁ Ποσειδῶνας, ἀδελφὸς τοῦ Δία, θεὸς τῆς θάλασσας.
Αὐτὸς κρατοῦσε συχνὰ τὴν τρίαινα κι' ὅταν κτυποῦσε μ' αὐτὴ μὲ
δύναμη τὴ θάλασσα γινόταν τρικυμία καὶ βούλιαζαν τὰ πλοῖα.

Εἰκ. 2. Ἄρης

Ἀφροδίτη

Ἡφαιστος

Ἄμα πάλι ἤθελε νὰ πάψη ἡ τρικυμία τὴν ξανακτυποῦσε κι ἀπλω-
νόταν γαλήνη.

8. Ἡ Δῆμητρα, θεὰ τῆς γεωργίας. Ἀπ' αὐτὴν πῆραν οἱ ἄνθρωποι τὸ σπόρο τῶν σιτηρῶν καὶ διδάχτηκαν πῶς νὰ ἐργάζονται τὴ γῆ.

Εἰκ. 3. Ποσειδώνας

Δῆμητρα

Ἑρμοῦ

9. Ὁ Ἑρμῆς, θεὸς τῶν γραμμάτων, τοῦ ἐμπορίου καὶ φερωτὸς ταχυδρόμος τῶν θεῶν.

Εἰκ. 4. Ἑστία

Ἄρτεμις

Ἀπόλλων

10. Ἡ Ἄρτεμις, θεὰ τοῦ κυνηγίου καὶ τοῦ φεγγαριοῦ. Τὰ ὄπλα τοῦ κυνηγίου δηλ. τὴ φαρέτρα μὲ τὰ βέλη, τὰ εἶχε

κάνει ὁ Ἡφαιστος. Μ' αὐτὰ ἡ Ἄρτεμις δὲν κυνηγοῦσε μόνον ἄγρια ζῶα ἀλλ' ἐτιμωροῦσε καὶ τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους.

11. Ὁ Ἀπόλλων, ἀδελφὸς τῆς Ἀρτέμιδας, θεὸς τοῦ ἥλιου καὶ τῆς μουσικῆς. Ἦταν ὁμορφος νέος μὲ ξανθὰ σγουρὰ μαλλιά καὶ φορώντας δάφνινο στεφάνι συχνὰ ἔπαιζε τὴν κιθάρα του. Γύρω του τραγουδοῦσαν οἱ ἐννιά Μοῦσες, κόρες τοῦ οὐρανοῦ.

12. Ἡ Ἑστία, θεὰ τοῦ σπιτιοῦ.

Οἱ δώδεκα θεοὶ κατοικοῦσαν στὸν Ὀλυμπο καὶ ἦσαν ἀθάνατοι. Τροφή τους ἦταν ἡ ἀμβροσία καὶ ποτὸ τὸ νέκταρ ποὺ τὸ ἔχουσε στὰ κύπελλά τους ἡ Ἥβη, κόρη καὶ αὐτῆ τοῦ Δία.

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς δώδεκα θεοὺς οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐπενόησαν καὶ ἄλλους θεοὺς, δευτερότερους. Αὐτοὶ ἦσαν ὁ Διόνυσος θεὸς τοῦ κρασιοῦ καὶ ὁ νεώτερος τῶν ἐλληνικῶν θεῶν, ὁ Ἀσκληπιὸς γιαιτρός τῶν θεῶν, ἡ Θέμιδα θεὰ τῆς δικαιοσύνης, ὁ Αἴολος θεὸς τῶν ἀνέμων καὶ ἄλλοι. Κάτω στὰ ὑγρά σκοτάδια τοῦ Ἄδη, θεὸς ἦταν ὁ Πλούτωνας, ἀδελφὸς τοῦ Δία. Αὐτὸς ἔμενε στὸ παλάτι του μὲ τὴ γυναῖκα του τὴν Περσεφόνη καὶ φύλαγαν τὶς ψυχὰς τῶν πεθαμένων.

3. Ἡρωες καὶ ἡμίθεοι

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς θεοὺς, οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας ἐτιμοῦσαν καὶ μερικὰ διαλεχτὰ παλληκάρια ποὺ εἶχαν ὑπερφυσικὴ δύναμη καὶ πολὺ θάρρος. Αὐτὰ τὰ παλληκάρια τὰ ἔλεγαν ἥρωες. Μὰ ἐπειδὴ ὁ πολὺς κόσμος πίστευε πῶς οἱ ἥρωες ἦσαν παιδιὰ τῶν θεῶν, ἐλέγονταν καὶ ἡμίθεοι.

Οἱ ἥρωές μας λοιπὸν ἐγύριζαν ὅλη τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐξολόθρευαν τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ διάφορα θηρία ποὺ ἦσαν τότε ἄφθονα. Ἀντίθετα προστάτευαν τοὺς φτωχοὺς καὶ τοὺς ἀδύνατους, τὸ δίκιο καὶ τὴν ἀλήθεια. Οἱ Ἕλληνες γιὰ νὰ τοὺς εὐχαριστήσουν ἔκαναν βωμοὺς καὶ τοὺς λάτρευαν ὡς θεοὺς.

Στὸ βιβλίο τοῦτο, γραμμένο μὲ πολλὴ ἀπλότητα, θὰ βρῆτε ὠραίες καὶ χρήσιμες ἱστορίες γιὰ τὸν Ἡρακλῆ, γιὰ τὸ Θησέα καὶ

για τόνους άλλους ήρωες του παλιού καιρού, που με την παλλη-
καριά και την έξυπνάδα τους έκαμαν σπουδαία κατορθώματα και
δόξασαν την πατρίδα μας. Έτσι θα ξέρετε ποιους προγόνους έχετε
και θα είστε περήφανα που γεννηθήκατε έλληνόπουλα.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ : Παρατηρήστε στο χάρτη τη γεωγραφική θέση της Έλ-
λάδος. Φέετε πληροφορίες για τους Αιγυπτίους, τους Άσσυρίους, τους Βα-
βυλωνίους, τους Φοίνικες άπ' όπου πήραν τον πολιτισμό οι άρχαίοι πρόγο-
νοί μας. Επίσης για τη ζωή των άρχαίων Έλλήνων. Τι διαφορά έχει ο μύ-
θος άπό την ιστορία; Μάθετε περισσότερα για τον μυθικό γενάρχη της φυ-
λής μας, τον Έλληνα. Υπάρχουν σήμερα ναοί των άρχαίων θεών και του;
Άλλες έντυπώσεις, άπορίες, εικόνες. Ίχνογραφήσατε ό,τι σας κάνει έν-
τύπωση.

III. Η Ρ Α Κ Λ Η Σ

1. Η γέννηση του Ηρακλή.

Τόν παλιό καιρό στην Τίρυνθα, που βρίσκεται κοντά στο
Ναύπλιο, ήταν βασιλιάς ό Άμφιτρύωνας. Κάποτε στην Τίρυνθα
έγινε έπανάσταση και ό Άμφιτρύωνας έφυγε με τη γυναίκα
του την Άλκμήνη, στη Θήβα. Έκεί ή Άλκμήνη έγέννησε ένα
πολύ ευρωστο και δυνατό άγόρι που τ' όνόμασαν Ηρακλή.

Ό Δίας προώριζε τον Ηρακλή, πριν γεννηθί, για βασιλιά
των Μυκηών έπειδή καταγόταν άπό τό γένος του Περσέα. Μα
την ίδια ήμέρα που θα γεννιόταν ό Ηρακλής, στίς Μυκήνες,
θα γεννιόταν κι άλλο άγόρι, έγγόνι κι αυτό του Περσέα. Η
θεά Ηρα μισούσε πολύ την Άλκμήνη και δέν ήθελε νά γίνη
βασιλιάς τό παιδί της. Έπεισε λοιπόν τό Δία πώς όποιο άπό
τά δύο παιδιά θα γεννιόταν πρώτο, αυτό θα γινόταν βασιλιάς.
Όστερ' άπ' αυτά ή Ηρα στέλνει στίς Μυκήνες μιá μαμή κι
έφερε πιο γρήγορα τον τοκετό στη βασίλισσα που βρισκόταν
στίς Μυκήνες. Έτσι γεννήθηκε εκεί πρώτος ό Εύρυσθέας κι
όστερα ό Ηρακλής στη Θήβα.

Σύμφωνα λοιπόν με τον όρκο που είχε δώσει ό Δίας, δέ-
χθηκε νά γίνη βασιλιάς των Μυκηών ό Εύρυσθέας κι ό Ηρα-
κλής όφειλε νά τον ύπηρετήση.

2. Η άνατροφή του Ηρακλή

Η Ηρα δέ φτάνει που πέτυχε τό σκοπό της, παρά ήθελε
νά καταστρέψη τον Ηρακλή για νά έκδικηθί την Άλκμήνη που

γέννησε αγόρι. Κάποια ημέρα ή 'Αλκμήνη είχε αφήσει τόν 'Ηρακλή μόνο του στόν κήπο τοῦ παλατιοῦ. Ἦταν τότε περίπου ἑνός χρόνου. Ἡ Ἥρα στέλνει δυὸ φοβερὰ φίδια καὶ σφυρίζοντας πλησιάζουν τὸ μικρὸ 'Ηρακλή νὰ τὸν πνίξουν. Ἐκεῖνος, χωρὶς νὰ φοβηθῆ, ἀρπάζει μὲ κάθε του χέρι ἀπὸ ἕνα φίδι, τὰ σφίγγει δυνατὰ στὸ λαιμὸ καὶ τὰ πνίγει. Σὲ λίγο ἔφτασε στὸ μέρος ἐκεῖνο ἡ μητέρα του, καὶ τί νὰ ἰδῆ! Δυὸ φίδια πνιγμένα κοντὰ στὸ παιδί της.

Τὸ κατόρθωμα αὐτὸ τοῦ 'Ηρακλή, γρήγορα ἔγινε γνωστὸ στὸ λαὸ τῆς Θήβας καὶ ὄλοι πιά τὸν θεωροῦσαν γιὸ τοῦ Δία.

Στὸ Πήλιο εἶχε τότε σχολεῖο ὁ σοφὸς Κένταυρος Χείρωνας καὶ ἐκεῖ μορφώνονταν τὰ βασιλόπουλα καὶ τ' ἀρχοντόπουλα τοῦ καιροῦ ἐκείνου. Στὸ σχολεῖο αὐτὸ ἐφοίτησε καὶ ὁ 'Ηρακλῆς καὶ ὁ Χείρωνας τοῦ ἔδωκε καλὴ μόρφωση. Τὸν ἔμαθε ν' ἀγαπᾶ τὴν πατρίδα του, ν' ἀγαπᾶ ἀκόμη τὴν ἀλήθεια, τὴν δικαιοσύνη καὶ πολλὰ ἄλλα. Κατόπιν γύρισε στὴ Θήβα.

Ὅταν πιά ὁ 'Ηρακλῆς ἦταν παλληκάρι, εἶχε ἀποκτήσει πελώριο σῶμα καὶ μεγάλη δύναμη. Λέγεται πὼς κάποτε τὸν ἔστειλαν στόν κήπο νὰ φέρῃ ἀχλάδια. Ἐκεῖνος, ἀντὶ νὰ κάμῃ αὐτό, ξερρίζωσε μιὰ μεγάλη ἀχλαδιὰ φορτωμένη μὲ ἀχλάδια καὶ τὴν πήγε στὸ παλάτι. Τόση δύναμη εἶχε ὁ 'Ηρακλῆς. Καλὰ ποῦ τὴ δύναμή του χρησιμοποίησε γιὰ τὸ καλὸ τοῦ κόσμου. Ἄλλιῶς οἱ ἄνθρωποι πολλὰ θὰ ὑπέφεραν ἀπ' αὐτόν τὸν γίγαντα.

3. Ἄρετή καὶ Κακία

Κάποια ἡμέρα ὁ 'Ηρακλῆς εὐρέθηκε μόνος του ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη καὶ καθισμένος σὲ μιὰ πέτρα εἶχε πέσει σὲ βαθιὰ συλλογῆ. Μπροστὰ ἀνοίγονταν δυὸ δρόμοι καὶ δὲν ἤξερε ποιὸν ν' ἀκολουθήσῃ μιὰ καὶ δὲν θὰ γινόταν βασιλιάς. Ἐξαφνα βλέπει νὰ ἔρχονται δυὸ γυναῖκες. Ἡ μιὰ ἦταν χοντρή, στολισμένη μὲ ὠραῖα φορέματα καὶ πολλὰ κοσμήματα καὶ βαμμένη στὸ πρόσωπο γιὰ νὰ φαίνεται πιὸ ὁμορφῆ ἀπ' ὅ,τι ἦταν.

Ἡ ἄλλη ἦταν λίγο ἀδύνατη μ' ἀπλὰ καὶ καθαρὰ φορέματα, πολὺ ντροπαλὴ καὶ βιάδιζε σεμνά. Σὰν πλησίασαν, ἡ πρώτη τάχυνε τὸ βῆμα της, πήγε κοντὰ στόν 'Ηρακλή καὶ τοῦ εἶπε:

—Βλέπω 'Ηρακλή νὰ σκέφτεσαι ποιὸ δρόμο πρέπει ν' ἀκολουθήσῃς στὴ ζωὴ σου. Ἄν θέλῃς νὰ εἶσαι πλούσιος μὲ πολλὰ

χρήματα, νὰ τρῶς ἄφθονα φαγητα καὶ μὲ λίγα λόγια νὰ εἶσαι εὐτυχησμένος, θ' ἀκολουθήσης τὸ δρόμο ποῦ θὰ σοῦ δείξω ἐγώ. Δὲν χρειάζεται νὰ ἐργαστῆς γιὰ ν' ἀποχτήσης ὅλα αὐτά. Ἐγὼ θὰ σοῦ δώκω τὴ δύναμη καὶ θὰ ἐργάζωνται οἱ ἄλλοι γιὰ σένα.

Ὁ Ἡρακλῆς ρώτησε τότε τὴ γυναῖκα αὐτὴ :

— Ποιὸ εἶναι τ' ὄνομά σου κυρία ;

— Οἱ φίλοι μου μὲ λένε εὐτυχία κι οἱ ἐχθροὶ μου κακία, ἀπάντησε τότε ἐκείνη.

Ὑστερα πλησίασε κι ἡ σεμνὴ γυναῖκα καὶ τοῦ εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια :

— Εὐγενικὲ μου νέε. Δὲν πρόκειται ν' ἀκούσης ἀπὸ μένα πλοῦσια λόγια, γιατί ξέρω τίνος γιὸς εἶσαι. Οἱ θεοὶ δὲ δίνουν στοὺς ἀνθρώπους κανένα ἀγαθὸ χωρὶς κόπο. Ἄν θέλῃς λοιπὸν νὰ ἔχῃς πολλὰ χρήματα πρέπει νὰ τ' ἀποχτήσης μὲ τὴ δικὴ σου δύναμη. Ἄν θέλῃς νὰ γίνῃς δυνατὸς πρέπει νὰ γυμνάσῃς καλὰ τὸ σῶμα σου. Ἄν θέλῃς νὰ σὲ τιμοῦν καὶ νὰ σ' ἀγαποῦν οἱ ἄνθρωποι, πρέπει νὰ ἐργαστῆς καὶ σὺ γι αὐτοὺς. Κι ἀκόμη : Ἄν θέλῃς νὰ δοξαστῆς, πρέπει νὰ κάμῃς μεγάλα ἔργα γιὰ τὴν πατρίδα σου. Αὐτὸς εἶναι ὁ δρόμος ποῦ σοῦ δείχνω ἐγὼ ν' ἀκολουθήσης.

Ὁ Ἡρακλῆς ἀκούοντας τὰ ὠραῖα αὐτὰ λόγια, σήκωσε τὸ κεφάλι, κοίταξε τὴ σεμνὴ γυναῖκα στὰ μάτια καὶ εἶπε :

— Καὶ πῶς σὲ λένε ἐσένα καλὴ μου κυρία ;

— Ἀρετὴ μὲ λένε, εἶπε τότε ἐκείνη.

— Ἐσένα θ' ἀκολουθήσω, εἶπε πρόθυμα ὁ Ἡρακλῆς.

Ἔτσι ὁ Ἡρακλῆς πῆρε τὸ δρόμο τῆς ἀρετῆς καὶ μὲ τὰ κατορθώματα ποῦ ἔκανε γιὰ χάρη τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς πατρίδας του, ἔμεινε ἀθάνατος καὶ δοξασμένος.

4. Ὁ Ἡρακλῆς στὸν Εὐρυσθέα

Σὰν πέθανε ὁ Ἀμφιτρώνας, ὁ Ἡρακλῆς μὲ τὴ μητέρα του γύρισαν στὶς Μυκῆνες κοντὰ στὸν παπποῦ του. Ἐπειτα ἀπὸ μερικὸ καιρὸ ἐπῆγε πάλι στὴ Θήβα. Φτάνοντας ἐκεῖ βρῆκε τὸ βασιλιά τῶν Θηβῶν Κρέοντα σὲ πόλεμο μὲ τὸ βασιλιά τοῦ Ὀρχομενοῦ Ἐργίνο. Ὁ Ἡρακλῆς παίρνει στρατὸ ἀπὸ τὸν Κρέοντα, νικᾷ τὸν Ἐργίνο καὶ τὸν σκοτώνει. Ἐπιστρέφοντας στὴ Θήβα ὁ λαὸς τοῦ ἔκαμε μεγάλη ὑποδοχὴ καὶ δοξάστηκε. Τότε

παντρεύτηκε τὴν ὁμορφὴ βασιλοπούλα Μεγάρα, κόρη τοῦ Κρέοντα κι ἀπόχτησε μ' αὐτὴν τρία παιδιά.

Μολαταῦτα δὲν ἔννοιωθε καμμιά εὐτυχία ὁ Ἡρακλῆς γιατί ὅπως γνωρίζομε ἀπόφαση τοῦ Δία ἦταν νὰ ὑπηρετήσῃ τὸν Εὐρύσθεα. Ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὴν κατάστασή του πηγαίνει στὸ Μαντεῖο τῶν Δελφῶν. Ἐκεῖ ἡ Πυθία τὸν πληροφορεῖ πὼς θέληση τοῦ Δία εἶναι νὰ ὑπηρετήσῃ τὸν ἐξάδελφό του Εὐρύσθεα, βασιλέα τῶν Μυκηνῶν καὶ νὰ κάνῃ ὅ,τι τὸν διατάξῃ ἐκεῖνος.

Κατόπιν ὁ Ἡρακλῆς ἔφυγε καὶ πῆγε στὸν Εὐρύσθεα. Ἐκεῖνος μόλις ἄκουσε τὸ σκοπὸ τοῦ Ἡρακλῆ χάρηκε καὶ γιὰ νὰ τὸν καταστρέψῃ, ἐπειδὴ ζήλευε τὴ δύναμή του, τοῦ ἀνέθεσε νὰ ἐκτελέσῃ δώδεκα μεγάλα κατορθώματα πολὺ ἐπικίνδυνα. Τὰ κατορθώματα αὐτὰ ὠνομάστηκαν ἄθλοι τοῦ Ἡρακλῆ.

5. Οἱ δώδεκα ἄθλοι τοῦ Ἡρακλῆ

α') Τὸ λιοντάρι τῆς Νεμέας

Στὸ δάσος τῆς Νεμέας ἦταν τότε ἓνα φοβερὸ λιοντάρι. Τὸ θηρίο αὐτὸ παραμόνευε στὴν ἄκρῃ τοῦ πυκνοῦ δάσους καὶ κατέστρεφε τὰ ζῶα ποὺ ἔβγαιναν στὴ βοσκή. Ὅλη ἡ περιφέρεια εἶχε τρομοκρατηθῆ, μὰ κανένας δὲν τολμοῦσε νὰ τὸ σκοτώσῃ. Ὁ Εὐρύσθεας λοιπὸν κάλεσε τὸν Ἡρακλῆ καὶ τὸν διέταξε νὰ σκοτώσῃ τὸ λιοντάρι.

Ὁ Ἡρακλῆς πῆρε τὸ χοντρὸ ρόπαλο καὶ τὸ τόξο του μὲ τὰ βέλη καὶ πῆγε νὰ συναντήσῃ τὸ θηρίο. Ὁρες πολλὲς γύριζε στὸ πυκνὸ δάσος, ἀλλὰ πουθενὰ δὲν τὸ εὗρισκε. Ἐξαφνα ἓνα ἄγριο καὶ δυνατὸ μούγκρισμα τάραξε τὸν τόπο καὶ σὲ λίγο πρόβαλε ἀπὸ τὰ κλαδιά τὸ θηρίο. Μόλις τὸν εἶδε τίναξε τὴν πυκνὴ του χαίτη καὶ ὤρμησε κατ' ἐπάνω του.

Ὁ Ἡρακλῆς ἔμεινε ἀκλόνητος στὴ θέσι του καὶ χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸ τὸ σημάδεψε μὲ τὸ τόξο καὶ τὸ χτύπησε στὴν πλάτη. Σὲ λίγα δευτερόλεπτα εἶχε ρίξει ὅλα του τὰ βέλη, μὰ δὲν μπόρεσε νὰ τρυπήσῃ τὸ χοντρὸ δέρμα τοῦ λιονταριοῦ. Τὸ λιοντάρι τότε ἀπότομα στάθηκε κι ἐπειδὴ εἶδε πὼς ἔχει νὰ κάμῃ μὲ δυνατὸ ἀντίπαλο, γύρισε πίσω καὶ τρέχοντας μῆκε στὴ σπηλιά του ποὺ εἶχε δυὸ τρύπες. Ὁ Ἡρακλῆς ἔτρεξε γρήγορα, βοῦ-

λωσε τὴ μιὰ μὲ πέτρες καὶ μπῆκε μέσα ἀπὸ τὴν ἄλλη. Τὸ λιοντάρι ὤρμησε τότε ἐπάνω του νὰ τὸν ξεσχίση.

Ἄμεσως ὁ Ἡρακλῆς πέταξε τὸ ρόπαλο, τ' ἄρπαξε ἀπὸ τὸ λαιμό, τὸ ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὸ ἐπνίξε. Ὑστερα τὸ ἔβγαλε ἔξω, τὸ ἔγδαρε, φόρεσε τὸ δέρμα του καὶ γύρισε στὸν

Εἰκ. 5. Τὸ ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά του...

Εὐρουσθέα. Ἐκεῖνος σὰν εἶδε τὸν Ἡρακλῆ μὲ τὸ δέρμα, τὸν πέρασε γιὰ λιοντάρι καὶ κρύφτηκε σ' ἓνα τυθάρι.

Ὑστερα δμως βγήκε ντροπιασμένος ἀπὸ τὴν κρυψώνα κι ὁ Ἡρακλῆς γελοῦσε ἀκόμη μὲ τὸ πάθημα τοῦ ἐξαδέλφου του

Ἀπὸ τότε ὁ Ἡρακλῆς φοροῦσε πάντα τὸ δέρμα τοῦ λιονταριοῦ—τὴ **λεοντή**, ὅπως λέγεται καλύτερα—γιὰ νὰ τοῦ θυμί-
ζη τὸ πρῶτο κατόρθωμά του.

β') Ἡ Λερναία Ὑδρα

Κοντὰ στὸ Ἄργος ἦταν ἡ λίμνη Λέρνη. Στοὺς βάλτους τῆς λίμνης αὐτῆς, ἔζουσε ἓνα μεγάλο φαρμακερὸ φίδι μὲ ἔννιά κεφάλια. Λεγόταν Λερναία Ὑδρα. Τὸ φαρμακερὸ αὐτὸ φίδι ἔβ-

γαινε κάθε ημέρα από τὰ ἔλη, ἔτρωγε ἀνθρώπους καὶ ζῶα καὶ κατέστρεφε τὰ σπαρτὰ ποὺ ἦσαν γύρω. Ὁ Εὐρυσθέας διέταξε τὸν Ἡρακλῆ νὰ σκοτώσῃ τὴ Λερναία Ὑδρα.

Ὁ Ἡρακλῆς πῆρε μαζί του τὸν ἀνεψιὸ του Ἴολαιο καὶ πῆγαν στὴ λίμνη. Ἄρχισε λοιπὸν νὰ ρίχνῃ στὸ νερὸ καυτερά βέλη γιὰ νὰ ἐξαναγκάσῃ τὸ θηρίο νὰ βγῆ ἔξω. Ἡ ὕδρα ἄμα ἀκουσε τὰ σφυρίγματα ποὺ ἔκαναν τὰ βέλη βγῆκε ἔξω καὶ χύθηκε πρὸς τὸν Ἡρακλῆ μ' ἀνοιχτὰ τὰ στόματά της. Ὁ Ἡρακλῆς ἀμέσως τὴν πατᾶ στὴν κοιλιά κι ἀρχίζει νὰ κόβῃ μὲ τὸ ρόπαλο, ἕνα—ἕνα τὰ κεφάλια της. Μὰ περίεργο πρᾶμα! Ἀπὸ τὸ μέρος ποὺ ἔκοβε κάθε κεφάλι, φύτρωναν δύο.

Εἰκ. 6. Κι' ἄρχισε νὰ κόβῃ μὲ τὸ ρόπαλο ἕνα-ἕνα τὰ κεφάλια...

Ἀμέσως τοῦ ἦρθε μιὰ σκέψη. Φώναζε τὸν Ἴολαιο ν' ἀνάψῃ φωτιά καὶ νὰ τοῦ φέρῃ δαυλιὰ ἀναμμένα. Ἔτσι ἕνα-ἕνα κεφάλι ποὺ ἔκοβε, καυτήριαζε τὸ μέρος μὲ δαυλιὶ καὶ δὲν φύτρωναν ἄλλα κεφάλια. Μὲ τὸν τρόπο τοῦτο ἔκοψε ὅλα τὰ κεφάλια ἐκτὸς ἀπὸ τὸ μεσαῖο ποὺ ἦταν ἀθάνατο. Ἔσκαψε τότε ἕνα βαθὺ λάκκο, ἔχωσε σ' αὐτὸν τὸ ἀθάνατο κεφάλι καὶ κύλισε ἐπάνω μιὰ μεγάλη πέτρα.

Κατόπιν μὲ τὸν Ἴολαιο ἔσχισε τὴν ὕδρα, ἔβαψε μὲ τὴ χολή

της τὰ βέλη του κι ἔγιναν δλα φαρμακερά. Ἐπὶ τότε ὁποῖος πληγωνόταν μὲ τὰ βέλη τοῦ Ἡρακλῆ, ἦταν ἀδύνατο πιά νὰ ζήσει.

γ) Ὁ Ἐρμάνθιος κάρπος

Πρὶν καλὰ-καλὰ προφτάσει νὰ γυρίσει ὁ Ἡρακλῆς στὴν Τίρυνθα, ὁ Εὐρυσθέας τοῦ εἶχε ἐτοιμάσει κι ἄλλο ταξίδι. Τὸν ἔστειλε νὰ φέρῃ ζωντανὸ ἓνα μεγάλο ἀρσενικὸ ἀγριογούρουνο ποῦ ἔμενε στὸ βουνὸ τῆς Ἀρκαδίας, Ἐρμάνθο. Ἐπὶ τὸ βουνὸ τ' ἀγριογούρουνο κατέβαινε στὴν πεδιάδα, κατέστρεφε τὰ σπαρτὰ καὶ ἐξέσχιζε μὲ τὰ φοβερά του δόντια τὰ ζῶα καὶ τοὺς ἀνθρώπους.

Ὁ Ἡρακλῆς λοιπὸν σὰν ἄκουσε τὴ διαταγὴ τοῦ Εὐρυσθέα, πῆγε στὸν Ἐρμάνθο κι ἀναζητοῦσε παντοῦ τ' ἀγριογούρουνο. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ βουνὸ ἦταν χιονισμένο δὲν ἄργησε νὰ τὸ βρῆ στὴν ὄχθη τοῦ Λάδωνα. Ἀμέσως ἄρχισε νὰ τὸ κυνηγᾷ ὥσπου τ' ἀνάγκασε νὰ πέσει σὲ μιὰ χαράδρα ποῦ εἶχε πολλὰ χιόνια. Ἐκεῖ τὸ φορτώθηκε στὸν ὄμο του καὶ τὸ πῆγε ζωντανὸ στὸν Εὐρυσθέα. Μολονότι ὁλος ὁ κόσμος πανηγύριζε τὸ νέο κατέρθωμα τοῦ Ἡρακλῆ, ὁ Εὐρυσθέας δὲ χάρηκε. Μόνο διέταξε νὰ θυσιάσουν τ' ἀγριογούρουνο στὴν Ἀρτέμιδα.

δ) Οἱ Στυμφαλίδες ὄρνιθες

Στὴ λίμνη τῆς Κορινθίας Στυμφαλία, ζοῦσαν τότε κάτι παράξενα πουλιὰ μὲ χάλκινα πόδια, μὲ φτερὰ καὶ ράμφος σιδερένια. Τὰ πουλιὰ αὐτὰ λέγονταν Στυμφαλίδες ὄρνιθες. Ἐχοντας ὡς ὄρμητῆριο τὴ λίμνη, πετοῦσαν γύρω στὰ σπαρτὰ κι ἔκαναν μεγάλες καταστροφές. Ἐπὶ τὶς φτεροῦγες τοὺς ἔπεφταν σὰν βέλη τὰ φτερὰ καὶ σκοτόωναν τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ζῶα ποῦ ἦσαν γύρω στὴ λίμνη. Κατόπιν κατέβαιναν κάτω καὶ τοὺς ἔτρωγαν.

Ὁ Εὐρυσθέας πρόσταξε τὸν Ἡρακλῆ νὰ σκοτώσῃ τὶς Στυμφαλίδες ὄρνιθες, γιὰ νὰ γλυτώσῃ ὁ τόπος ἀπ' αὐτὸ τὸ κακό.

Ὁ Ἡρακλῆς ποῦ δὲν μποροῦσε νὰ κάμῃ ἀλλιῶς, ἔφυγε ἀμέσως γιὰ τὴ Στυμφαλία. Ἐκεῖ δὲν ἔβλεπε πουθενὰ τὶς ὄρνι-

θες γιατί ήταν κρυμμένες στα ψαθιά και στα βουρλα. Μά ή θεά Ἄθηνᾶ, πού πάντα τόν προστάτευε, δέν τόν ἄφησε ἔτσι κι αὐτὴ τὴ φορά. Παρουσιάστηκε λοιπὸν μπροστά του καὶ τοῦ ἔδωκε ἓνα κρόταλο νὰ τὸ κτυπᾷ γιὰ νὰ βγοῦν οἱ ὄρνιθες ἔξω. Ἄνέβηκε τότε σ' ἓνα ὕψωμα ὁ Ἡρακλῆς κι ἄρχισε νὰ κτυπᾷ δυνατὰ τὸ κρόταλο. Ἀπὸ τὸν κρότο ξαφνιάστηκαν οἱ ὄρνιθες καὶ πετάχθηκαν ἔξω. Ὁ Ἡρακλῆς χωρὶς νὰ χάνη καιρὸ σκότωνε μιὰ-μιὰ μὲ τὰ φαρμακερὰ βέλη του κι ὁ τόπος γέμισε ἀπὸ νεκρὰ πουλιά. Ὅσες γλύτωσαν, ἔφυγαν σ' ἄλλα μέρη καὶ δὲ γύρισαν πιά στὴ λίμνη.

ε) Τὸ ἐλάφι τῆς Κερύνειας

Στὰ βουνὰ τῆς Ἀρκαδίας σὲ μιὰ ὁμορφὴ τοποθεσία κοντὰ στὴν πόλη Κερύνεια, ἦταν ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδας. Ἐκεῖ γύρω ἔβροσκε ἓνα ἐλάφι τῆς θεᾶς, μὲ χάλκινα πόδια καὶ χρυσὰ κλαδωτὰ κέρατα. Τόση ἦταν ἡ γρηγοράδα του, ὥστε ἅμα τὸ ἔβλεπες χανόταν ἀπὸ μπροστά σὰν ἀστραπή. Ὡστόσο οἱ ἄνθρωποι δὲν τὸ πειράζαν γιατί ἦταν τῆς θεᾶς καὶ δὲν ἔκανε κακὸ σὲ κανένα. Ὅλοι τοὺς μιλοῦσαν γιὰ τὴν ὁμορφιά καὶ τὴ γρηγοράδα του.

Ὁ Εὐρύσθεας λοιπὸν διέταξε τὸν Ἡρακλῆ νὰ τοῦ φέρη ζωντανὸ τὸ περίφημο αὐτὸ ἐλάφι κι ὁ Ἡρακλῆς ἔφυγε ἀμέσως γιὰ τὴν Ἀρκαδία. Βρῆκε στὸ δάσος τὸ ἐλάφι μὰ δὲν μποροῦσε νὰ τὸ πιάσῃ. Λένε πὼς τὸ κυνηγοῦσε ἓνα χρόνο. Τέλος τὸ ἐλάφι ἀπόκαμε κι ἔπεσε κάτω σὰν παράλυτο. Ὁ Ἡρακλῆς τρέχει καὶ τὸ πιάνει ἀπὸ τὰ κέρατα. Μὰ ἐκεῖ πού ἐτοιμαζόταν νὰ τὸ πάρῃ στὸν ὄμο του, βλέπει νὰ πέφτῃ μπροστά του ἓνα σύννεφο καὶ μέσα ἀπ' αὐτὸ βγήκε μιὰ γυναίκα μὲ θεϊκὴ ὄψη κι ἀρματωμένη. Ἦταν ἡ θεά Ἀρτέμιδα.

—Μὴν πειράζῃς τὸ ζῶο τοῦ λέει γιατί ἀλλοίμονό σου!

Ὁ Ἡρακλῆς ἔμεινε τότε σαστισμένος στὴ θέση του καὶ δὲν ἤξερε τί νὰ κάμῃ. Γνώριζε πὼς θὰ τὸν τιμωροῦσε ἡ θεά ἂν τὴν παράκουε, ἀλλὰ τί νὰ ἔλεγε στὸν Εὐρύσθεα; Ὡστερα λοιπὸν ἀπὸ βαθιά σκέψι λέει:

—Ξακουσμένη θεά! Ξέρεις πὼς οἱ θεοὶ μὲ κατεδίκασαν νὰ ὑπακούω στὸν Εὐρύσθεα. Ἄφησέ με σὲ παρακαλῶ νὰ τοῦ παρουσιάσω τὸ ἐλάφι καὶ σοῦ δίνω τὸ λόγο μου πὼς θὰ τὸ ἀπολύσω πάλι.

Ἡ θεὰ πού εἶδε τὸ δίκιο του, τὸν ἄφησε καὶ ἔγινε ἄφαντη. Ὁ Ἡρακλῆς τότε πῆρε μὲ προσοχὴ τὸ ἐλάφι στὸν ὄμο του καὶ τὸ πήγε στὸν Εὐρυσθέα. Ἐπειτα τὸ ἔφερε πάλι στὴν Ἀρκαδία καὶ τ' ἄφησε ἐλεύθερο.

στ') Οἱ σταῦλοι τοῦ Αὐγεία.

Τὰ κατορθώματα πού ἔκανε ὡς τώρα ὁ Ἡρακλῆς κίνησαν τὸ φθόνο τοῦ Εὐρυσθέα γιατί ἔβλεπε πὼς τίποτε δὲν ἦταν δύσκολο γιὰ τὸν Ἡρακλῆ. Ὡστόσο γιὰ νὰ τὸν ἐντροπίσῃ τὸν διέταξε νὰ καθάρισῃ τοὺς σταῦλους τοῦ Αὐγεία σὲ μιὰ ἡμέρα μόνο.

Ὁ Αὐγείας ἦταν βασιλιάς τῆς Ἡλείας κι εἶχε τρεῖς χιλιάδες βόδια κι ἄφθονα πρόβατα πού ἔβοσκαν στὰ χλοερὰ λειβάδια τῆς πλούσιας πεδιάδας. Οἱ βοσκοὶ δὲν πρόφταναν νὰ καθάρισουν τοὺς σταῦλους κι ἔτσι σὲ τριάντα χρόνια ἔγιναν λόφοι ἀπὸ κοπριά, πού μόλυνε τὸν γύρω ἀέρα.

Ἄμα ἔφτασε στὴν Ἡλεία ὁ Ἡρακλῆς παρουσιάστηκε στὸν Αὐγεία καὶ τοῦ εἶπε τὸ σκοπὸ του. Ἐκεῖνος εὐχαριστήθηκε βέβαια καὶ τοῦ ὑποσχέθηκε πὼς ἂν καθάρισῃ τοὺς σταῦλους σὲ μιὰ μέρα θὰ τοῦ δώσῃ τὸ δέκατο ἀπὸ τὰ ζῶα του.

Ὁ Ἡρακλῆς δέχτηκε τὴ συμφωνία καὶ πῆγε πιὸ πέρα νὰ σκεφτῆ τί ἔπρεπε νὰ κάμῃ, γιατί ἦταν ἀδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ μὲ τὰ χέρια του ἓνα τόσο μεγάλο ἔργο. Καθισμένος σ' ἓνα ὕψωμα παρατηροῦσε τὰ νερά τοῦ Ἀλφειοῦ νὰ κυλοῦν ἡσυχά κατὰ τὴ θάλασσα κι ἀμέσως τοῦ ἦρθε ἡ σκέψη νὰ τὰ χρησιμοποιήσῃ. Ἐκανε λοιπὸν ἓνα χαντάκι, γύρισε σ' αὐτὸ τὰ νερά καὶ ὡς τὸ βράδυ οἱ σταῦλοι εἶχαν καθαριστῆ.

Ὁ Αὐγείας χάρηκε γιὰ τὸ κατόρθωμα τοῦ Ἡρακλῆ, μὰ ὅταν ἔμαθε πὼς ἐκτελοῦσε διαταγὴ τοῦ Εὐρυσθέα ἀρνήθηκε νὰ τοῦ δώσῃ ὅ,τι τοῦ εἶχε ὑποσχεθῆ. Ὁ Ἡρακλῆς θύμωσε τότε μὲ τὴ διαγωγὴ τοῦ Αὐγεία. Μαζεψε λοιπὸν πολλοὺς φίλους ἀπὸ τὴν Ἡλεία καὶ τὴν Ἀρκαδία, πολέμησε τὸν Αὐγεία καὶ τὸν σκότωσε. Κατόπιν ἔβαλε βασιλιά τὸ παιδί του Φιλέα, πῆρε τὰ ζῶα πού τοῦ ἀνήκαν κι ἔφυγε.

Ἦστερα ἀπὸ τὸ κατόρθωμα αὐτὸ ὁ Ἡρακλῆς ἔχτισε ἓνα ναὸ στὸ Δία κι ἀπὸ τότε κάθε τέσσερα χρόνια γίνονταν στὸ μέρος ἐκεῖνο οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες.

ζ') Ὁ ταῦρος τῆς Κρήτης.

Ἐκεῖνον τὸν καιρὸ ὁ Ποσειδῶνας εἶχε στείλει στὸ βασιλεῖο τῆς Κρήτης Μίνωα ἕναν ἄμορφο ταῦρο νὰ τὸν θυσιάσῃ στὸ ὄνομά του. Ὁ Μίνωας ὅμως λυπήθηκε τὸ ζῶο καὶ θυσιάσῃ ἕνα ταῦρο ἀπὸ τοὺς δικούς του. Ὁ Ποσειδῶνας ἐθύμωσε μὲ τὴν πράξη τοῦ Μίνωα, ἔκανε τὸν ταῦρο ἄγριο κι ἀπὸ τὰ ρουθούνια του ἐβγαίνουν φλόγες. Γυρίζοντας λοιπὸν στὴν πεδιάδα ἔκανε πολλὰς ζημιὰς καὶ κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ τὸν σκοτώσῃ.

Ὁ Εὐρυσθέας διέταξε τὸν Ἡρακλῆ νὰ φέρῃ ζωντανὸ τὸν ταῦρο τῆς Κρήτης. Τότε ὁ Ἡρακλῆς μπῆκε μ' ἄλλους συντρόφους σ' ἕνα πλοῖο κι ἔμα ἐφθασαν στὴν Κρήτη παρουσιάσθηκε στὸ Μίνωα καὶ τοῦ εἶπε τὸ σκοπὸ του. Ὁ Μίνωας πρόθυμα τοῦ ἔδωκε τὴν ἄδεια νὰ πάρῃ τὸν ταῦρο στὶς Μυκῆνες. ἂν βέβαια μποροῦσε νὰ τὸν πιάσῃ. Ὁ Ἡρακλῆς βγήκε κατόπιν στὴν πεδιάδα, βρῆκε τὸν ταῦρο καὶ τὸν κυνηγοῦσε πολλὰς ἡμέρας.

Τέλος τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὰ κέρατα καὶ τὸν γονάτισε. Τὸν πῆρε κατόπιν στὸν ὄμο του καὶ τὸν πῆγε στὸ πλοῖο. Τὸ πλοῖο ἀμέσως ἔφυγε κι ὅταν ἔφθασαν στὴν Πελοπόννησο τὸν παρουσίασε στὸν Εὐρυσθέα. Ἐκεῖνος ὅμως φοβήθηκε ἀπὸ τ' ἄγριο ζῶο καὶ διέταξε νὰ τὸ ἀφήσουν ἐλεύθερο. Ἔτσι ὁ ταῦρος γύριζε σ' ὅλη τὴ χώρα, ὥσπου πέρασε τὸν Ἴσθμὸ καὶ πῆγε στὸ Μαραθῶνα. Ἐκεῖ καθὼς θὰ ἰδοῦμε πιὸ πέρα, τὸν ἔπιασε ἕνας ἄλλος ἥρωας, ὁ Θησεύς.

η') Τὰ ἄλογα τοῦ Διομήδη.

Στὴ Θράκη ἦταν τότε βασιλεὺς ὁ Διομήδης. Αὐτὸς εἶχε στοὺς σταύλους του μερικὰ ἄλογα ποὺ ἔτρωγαν ἀνθρώπινο κρέας. Ἔτσι ὅσοι ναυαγοὶ ἐβγαίνουν στὴν χώρα του καὶ ζητοῦσαν φιλοξενία, ρίχνονταν στὰ ἄλογα κι αὐτὰ ἀμέσως τοὺς ἔτρωγαν. Κανεὶς δὲν ἐχάριζε τὴ ζωὴ ὁ σκληρὸς αὐτὸς βασιλεὺς.

Ὁ Εὐρυσθέας λοιπὸν διέταξε τὸν Ἡρακλῆ νὰ φέρῃ τὰ ἄλογα τοῦ Διομήδη. Ὁ Ἡρακλῆς ποὺ δὲν εἶχε μόνο μεγάλη δύναμη ἀλλὰ καὶ δυνατὸ μυαλό, πῆρε μαζί του πολλοὺς συντρόφους καὶ πῆγαν μὲ τὸ πλοῖο στὴ Θράκη. Τράβηξε λοιπὸν ἴσια στοὺς σταύλους τοῦ Διομήδη, σκότωσε τοὺς φύλακες καὶ πῆρε τὰ ἄλογα. Ἄμα ὅμως γύριζαν νὰ φύγουν, τοὺς κυνήγησε μὲ στρατὸ ὁ Διομήδης καὶ τοὺς ἔφτασε. Τότε ὁ Ἡρακλῆς ἔκα-

με πόλεμο με τόν Διομήδη καί τόν έπιασε αίχμάλωτο. Κατόπιν τόν έρριξε στα ίδια τ' άλογά του κι έκεινα τόν κατεσπάραξαν άμέσως. Έπειτα ό 'Ηρακλής με τούς συντρόφους του πήραν τ' άλογα καί τά πήγαν στον Εύρουσθέα. Έκεινος άφοδ τά είδε διέταξε καί τ' άφησαν έλεύθερα στα βουνά κι έκει τά έφαγαν τ' άγρια θηρία.

θ') 'Η ζώνη τής 'Ιπολύτης

Στή χώρα του Καυκάσου, πιό πέρα από τή Μαύρη θάλασσα, ήταν τότε τό βασίλειο των 'Αμαζόνων. 'Αμαζόνες ήταν κάτι γυναίκες τόλμηρες που ζούσαν μόνες τους χωρίς άνδρες. Γύριζαν πάντα καβάλα στα δμορφα άλογά τους καί μόνη τους άσχολία ήταν ό πόλεμος. Βασίλισσα των 'Αμαζόνων ήταν ή 'Ιπολύτη που άντι για στέμμα φοροδσε ζώνη κεντημένη με χρυσάφι καί σπάνιες διαμαντόπετρες. Τή ζώνη αύτή τής τήν είχε χαρίσει ό "Αρης.

Ό Εύρουσθέας είχε μιá κόρη που τήν έλεγαν "Αδμητη. Κάποιο βράδυ ή "Αδμητη άκουσε από τή γιαγιά της μιá ιστορία για τή ζώνη τής 'Ιπολύτης καί ζήτησε από τόν πατέρα της νά τής τήν φέρη. Ό Εύρουσθέας τής ύποσχέθηκε. Κάλεσε λοιπόν τόν 'Ηρακλή καί τόν διέταξε νά φέρη τήν ζώνη τής 'Ιπολύτης.

Ό 'Ηρακλής πήρε κι άλλους συντρόφους, μπήκαν σ' ένα πλοίο κι ύστερα από πολλούς κινδύνους πέρασαν στη Μαύρη θάλασσα κι έφτασαν στη χώρα των 'Αμαζόνων. Παρουσιάστηκε τότε στη βασίλισσα καί με τόλμη τής ζήτησε τήν δμορφη ζώνη της, νά τήν πάη στον Εύρουσθέα. 'Η 'Ιπολύτη είχε άκούσει για τά κατορθώματα του 'Ηρακλή καί έπειδή είδε πώς δέν μπορούσε νά κάμη διαφορετικά, ύποσχέθηκε νά τήν δώση. "Αμα όμως έμαθαν αύτό οι άλλες 'Αμαζόνες, θεώρησαν μεγάλη προσβολή νά πάρουν οι ξένοι τή ζώνη τής βασίλισσας. Έπεισαν λοιπόν καί τήν 'Ιπολύτη καί όλες μαζί ώρμησαν νά διώξουν τούς ξένους από τή χώρα τους. 'Η μάχη που έγινε στις δχθες του Θερωδοντα ποταμού ήταν φοβερή. Μολονότι οι 'Αμαζόνες έδειξαν μεγάλη άνδρεία στο τέλος νικήθηκαν καί ή 'Ιπολύτη πιάστηκε αίχμάλωτος από τόν 'Ηρακλή. Έτσι ό 'Ηρακλής κατώρθωσε νά τής πάρη τή ζώνη καί τήν πήγε στον Εύρουσθέα.

ι.) Τὰ βόδια τοῦ Γηρυόνη

Κοντὰ στὴν Ἰσπανία, κατὰ τὸ μέρος τοῦ ὠκεανοῦ, ἦταν τὸ νησί Ἐρύθεια. Ἐκεῖ ζοῦσε ἕνας γίγας μὲ τρία σώματα καὶ τρία κεφάλια ποῦ λεγόντα Γηρυόνης. Αὐτὸς εἶχε πολλὰ βόδια, ὄλα κόκκινα καὶ τὰ ἔβοσκε ἕνας βοσκὸ του. Φύλακας πιστὸς ἦταν ἕνας σκύλος μὲ δυὸ κεφάλια ποῦ τὸν ἔλεγαν Ὀρθρο.

Ἄμα ὁ Ἡρακλῆς ἔφερε τὴ ζώνη τῆς Ἱπολύτης, ὁ Εὐρυσθέας, χωρὶς νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ ξεκουρασθῆ, τὸν ἔστειλε νὰ φέρῃ τὰ βόδια τοῦ Γηρυόνη. Τότε ὁ Ἡρακλῆς πῆρε μερικὸς συντρόφους του καὶ μ' ἕνα πλοῖο ἔφυγαν κατὰ τὴν Δύση. Περνώντας ἀπὸ τὸ στενὸ—τὸ σημερινὸ Γιβραλτάρ—ποῦ χωρίζει τὴν Εὐρώπῃ ἀπὸ τὴν Ἀφρική, σταμάτησαν. Ἐκεῖ ἔχτισε ὁ Ἡρακλῆς δυὸ στήλες γιὰ νὰ μᾶς θυμίζουσι πὼς πέρασε ἀπ' ἐκεῖ. Οἱ στήλες αὐτὲς ποῦ σώζονται ὡς τὰ σήμερα, λέγονται «**Στήλαι τοῦ Ἡρακλέους**». Κατόπιν ἔφυγαν ἀπ' ἐκεῖ καὶ ἔφθασαν στὸ νησί τοῦ Γηρυόνη. Μόλις τοὺς εἶδε ὁ Ὀρθρος ὤρμησε κατ' ἐπάνω τους. Ὁ Ἡρακλῆς τὸν ἄφησε νὰ πλησιάσῃ καὶ τὸν σκότωσε μὲ τὸ ροπαλὸ του. Σκότωσε ὕστερα καὶ τὸ βοσκὸ κι ἄρχισε νὰ μαζεύῃ τὰ βόδια. Τότε ὁ Γηρυόνης τοὺς εἶδε ἀπὸ μακριὰ καὶ τρέχοντας τοὺς ἔφτασε στὸν ποταμὸ Ἀναθεμοῦντα. Ρίγος ἔπιασε ὄλους τοὺς συντρόφους σὰν ἀντίκρυσαν τὸ φοβερὸ γίγαντα μὲ τὰ τρία σώματα. Ὡστόσο ὁ Ἡρακλῆς στάθηκε ἀκλόνητος, τὸν πάλαιψε καὶ τὸν σκότωσε. Ἐλεύθερα πιά τότε πῆραν τὰ βόδια, τὰ ἔφεραν στὶς Μυκῆνες καὶ κατὰ διαταγὴ τοῦ Εὐρυσθέα τὰ θυσίασαν στὴ θεὰ Ἥρα.

ια.) Τὰ μῆλα τῶν Ἐσπερίδων

Ὑστερα ἀπὸ λίγον καιρὸ ὁ Εὐρυσθέας διέταξε τὸν Ἡρακλῆ νὰ κάμῃ ἕνα ἄλλο κατόρθωμα μὰ πιὸ δύσκολο: Νὰ φέρῃ τὰ χρυσὰ μῆλα τῶν Ἐσπερίδων.

Οἱ Ἐσπερίδες ἦταν τρεῖς νύμφες ποῦ κατοικοῦσαν σὲ μιὰ μακρινὴ χώρα κατὰ τὴ Δύση. Εἶχαν ἕνα περιβόλι καὶ μέσα σ' αὐτὸ ἦταν ἕνα δέντρο μὲ χρυσὰ μῆλα. Φύλακας τοῦ περιβολιοῦ ἦταν ἕνας δράκοντας μὲ πολλὰ κεφάλια. Κανεὶς ὅμως δὲν ἤξερε ποῦ ἀκριβῶς ἦταν αὐτὸ τὸ περιβόλι.

Ὁ Ἡρακλῆς πῆρε πάλι συντρόφους, μπῆκαν στὸ πλοῖο κι ἔφυγαν. Πέρασαν ἀπὸ τὸ στενὸ ποῦ εἶχε κάμει τίς στήλες καὶ

γύρευαν τὸ περιβόλι μὲ τὰ χρυσᾶ μῆλα. Τέλος σ' ἓνα μέρος βρῆκαν ἓνα πελώριο γίγαντα, τὸν Ἄτλαντα, νὰ βαστᾶ στοὺς ὤμους του τὸν Οὐρανό. Τὸν πλησίασε λοιπὸν ὁ Ἡρακλῆς καὶ τὸν ρώτησε ποῦ βρίσκεται τὸ περιβόλι τῶν Ἑσπερίδων.

Ὁ Ἄτλαντας κοιτάζοντας μὲ συμπάθεια τὸν Ἡρακλῆ τοῦ εἶπε :

«Εἶναι πολὺ μακριὰ αὐτὸ ποὺ ζητεῖς. Ὡστόσο μπορῶ ἐγὼ νὰ στὰ φέρω, ἂν μπορέσης καὶ σηκώσης στὴν πλάτη σου τὸ βαρὺ μου αὐτὸ φορτίο».

Ὁ Ἡρακλῆς βάζει τότε τὴν πλάτη του κάτω στὸν Οὐρανὸ καὶ νὰ, τὸν βαστοῦσε καλὰ στὸν ὦμο του. Εὐχαριστημένος ὁ Ἄτλας ποὺ θὰ ξεκουραζόταν, ἔφυγε καὶ σὲ λίγες μέρες ἔφερε τὰ χρυσᾶ μῆλα, ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ πάρῃ τὸ φορτίο του. Τότε ὁ Ἡρακλῆς μὲ πονηρὸ τρόπο τοῦ φόρτωσε πάλι τὸν Οὐρανὸ, πῆρε τὰ μῆλα καὶ γύρισε στὶς Μυκῆνες. Ὁ Εὐρυσθέας ἔβαλε τὰ μῆλα στὸ βωμὸ τῆς Ἀθηνᾶς κι ἀπὸ κεῖ τὰ πήραν πάλι οἱ Ἑσπερίδες ὑμφες.

ιβ') Ὁ Κέρβερος τοῦ Ἄδη

Τελευταῖο μὰ καὶ πιὸ δύσκολο κατόρθωμα ποὺ ζήτησε ὁ Εὐρυσθέας ἀπὸ τὸν Ἡρακλῆ, ἦταν νὰ κατεβῇ στὸν Ἄδη καὶ νὰ τοῦ φέρῃ τὸν Κέρβερο.

Ὁ Κέρβερος ἦταν ἓνας τρομερὸς σκύλος μὲ τρία κεφάλια καὶ ἡ οὐρά του τελείωνε σὲ κεφάλι φιδιοῦ. Δουλειὰ τοῦ Κέρβερου ἦταν νὰ φυλάῃ τὴν πόρτα τοῦ Ἄδη, ποὺ ἔκλεινε μέσα τίς ψυχές τῶν πεθαμένων. Τρόμος καὶ φρίκη ἔπιανε τίς δύστυχες ψυχές, ἅμα ἄκουαν τὸ γαύγισμά του νὰ σχίζῃ τὸ τρομερὸ σκοτάδι! Ποῦ νὰ τολμήσῃ καμμιά νὰ πλησιάσῃ τὴν πόρτα γιὰ νὰ βγῇ ἀπὸ τὰ ὑγρά σκοτάδια τοῦ κάτω κόσμου.

Ὁ Ἡρακλῆς, μόνος αὐτῆ τῆ φορά, ξεκινάει γιὰ τὸ ἐπικίνδυνο ταξίδι. Φτάνει στὸ ἀκρωτήριο Ταίναρο κι ἀπὸ μιὰ τρύπα κατέβηκε στὸν Ἄδη, ἔχοντας ὁδηγὸ τὸν Ἑρμῆ ποὺ τὸν ἔστειλε ὁ Δίας.

Τράβηξε λοιπὸν νὰ συναντήσῃ τὸ Θεὸ τοῦ Ἄδη Πλούτωνα. Τὸν βρῆκε ἔξω ἀπὸ τὸ παλάτι μὲ τὴ γυναῖκα του τὴν Περσεφόνη καὶ πλησιάζοντας τοῦ εἶπε :

—Μεγάλε Θεὲ τοῦ Ἄδη! Ἔρχομαι ἀπὸ τὸν ἐπάνω κόσμο

νά μοι δώκης τόν Κέρβερο νά τὸ παρουσιάσω στὸν κακὸ βασιλιά Εὐρυσθέα καὶ ἰάλι θά σοῦ τὸν φέρω.

Ὁ Πλούτωνας γέλασε μ' αὐτὰ ποῦ ἄκουσε καὶ τοῦ εἶπε:

— Δοξασμένε ἦρωα. Ἐπειδὴ ξέρω πὼς θέληση τῶν θεῶν

εἶναι ν' ἀκοῦς τὸν Εὐρυσθέα, θά σ' ἀφήσω νά πάρης τὸν Κέρβερο, ἀντὸν πιάσης χωρὶς ὄπλα.

Τότε ὁ Ἡρακλῆς πέταξε τὸ ρόπαλο καὶ τυλιγμένος μὲ τὴ λεοντὶ ὤρμησε στὸν Κέρβερο καὶ πρὶν προφτάσῃ ἐκεῖνος νά κινηθῇ, τὸν κρατοῦσε κι ἀπὸ τὰ τρία κεφάλια. Τὸν ἔδεσε λοιπὸν καλά, τὸν ἔβαλε στὸν ὄμο του καὶ τὸν ἀνέβασε ἐπάνω στὴ γῆ. Ὁ Εὐρυσθέας μόλις εἶδε τὸν Κέρβερο φοβήθηκε καὶ κλείστηκε σ' ἓνα δωμάτιο. Ὑστερα πῆρε θάρρος καὶ βγήκε ἔξω στὴν αὐλὴ τοῦ παλατιοῦ, ποῦ εἶχε μαζευτῆ πολὺς κόσμος νά ἰδῇ τὸν τρομερὸ φύλακα τοῦ Ἄδη. Κατόπιν ὁ Ἡρακλῆς πῆγε τὸν Κέρβερο στὸν Ἄδη καὶ τὸν ἄφησε ἐλεύθερο, ὅπως εἶχε ὑποσχεθῆ.

Εἰκ. 7. Τὸν ἔβαλε στὸν ὄμο του ..

Μὲ τὸ τελευταῖο αὐτὸ κατόρθωμα τελείωσαν οἱ δώδεκα ἀθλοὶ τοῦ Ἡρακλῆ καὶ ἀπὸ τότε ἦταν πιά ἐλεύθερος.

6. Ἡρακλῆς καὶ Δηϊάνειρα

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δώδεκα κατορθώματα ὁ Ἡρακλῆς ἔκαμε κι ἄλλα ἀκόμη. Γύριζε μόνος σὲ διάφορες χῶρες καὶ γλύτωνε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοὺς κακούργους καὶ τὰ διάφορα τέρατα.

“Ελαβε μέρος στην άργοναυτική έκστρατεία, μα τὸ κυριώτερο κατόρθωμά του ἦταν πού σκότωσε τὸ γύπα, πού ἔτρωγε τὸ σηκότι τοῦ δυστυχισμένου Προμηθέα.

Ὁ Προμηθέας εἶχε καταδικαστῆ ἀπὸ τοὺς θεοὺς σ’ αὐτὴ τὴν τιμωρία ἐπειδὴ ἔκλεψε τὴ φωτιά ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ τὴν ἔδωκε στοὺς ἀνθρώπους.

Τέλος ὁ Ἡρακλῆς γύρισε στὴ Θήβα γιὰ ν’ ἀναπαυτῆ κι ἐκεῖ παντρεύτηκε τὴν ὠραία βασιλοπούλα Δηϊάνειρα. Περνώντας μιὰ μέρα μὲ τὴ γυναῖκα του καὶ τὸ παιδί του ἀπὸ ἕνα πλημμυρισμένο ποτάμι, παρουσιάστηκε ἐκεῖ ὁ Κένταυρος Νέσσοσ καὶ τοῦ ζήτησε νὰ περάσῃ αὐτὸς τὴ Δηϊάνειρα. “Ἀμα ὅμως τὴν ἔβγαλε στὴν ἄκρη θέλησε νὰ τὴν πάρῃ κι ὁ Ἡρακλῆς τὸν σκότωσε μ’ ἕνα δηλητηριασμένο βέλος. Μόλις κατάλαβε ὁ Νέσσοσ πὼς θὰ πεθάνῃ, γιὰ νὰ ἐκδικηθῆ τὸν Ἡρακλῆ, συμβούλευσε τὴ Δηϊάνειρα νὰ βρέξῃ στὸ δηλητηριασμένο αἷμα του ἕνα κομμάτι ὕφασμα κι ἂν τὸν μισήσῃ καμμιά φορὰ, νὰ τὸ ράψῃ στὸ πουκάμισό του καὶ θὰ πεθάνῃ ἀμέσως.

7. Θάνατος τοῦ Ἡρακλῆ

“Ὅπως εἶχε εἰπῆ ὁ Νέσσοσ, ἔτσι κι ἔγινε. Μετὰ κάμποσο καιρὸ ἡ Δηϊάνειρα μίσησε τὸν Ἡρακλῆ γιὰτὶ νόμισε πὼς θέλει νὰ πάρῃ γυναῖκα του τὴν ὁμορφὴ Ἰόλη. Μιὰ μέρα λοιπὸν πού ὁ Ἡρακλῆς ἀνέβηκε στὴν Οἶτη νὰ κάμῃ θυσία στοῦ θεοῦ, τοῦ ἔστειλε ἕνα πουκάμισο πού τὸ εἶχε ὑφάνει μὲ τὸ δηλητηριασμένο ὕφασμα. Μόλις τὸ φόρεσε ὁ Ἡρακλῆς δὲν μποροῦσε νὰ ὑποφέρῃ τοὺς φρικτοὺς πόνους. Τρελλὸς ἀπὸ τὴν ἀπελπισία ἀνέβηκε πάνω στὸ βωμὸ καὶ διέταξε τοὺς φίλους του ν’ ἀνάψουν φωτιά νὰ καῖ. Ἐπειδὴ ὅμως κανεὶς δὲ δεχόταν, κάλεσε τὸ βοσκὸ Φιλοκτῆτη κι ἐκεῖνος δέχτηκε. Γιὰ νὰ τὸν θυμᾶται ὁ Φιλοκτῆτης, τοῦ χάρισε τὸ τόξο μὲ τὰ φαρμακερὰ βέλη πού τὰ χρησιμοποίησαν ἀργότερα οἱ Ἕλληνες στὸν Τρωϊκὸ πόλεμο.

“Ὅταν κυκλώθηκε ὁ Ἡρακλῆς ἀπὸ τίς φλόγες, ἔστειλε ὁ Δίας ἕνα σύννεφο καὶ τὸν πῆγε στὸν Ὀλυμπο. Ἐκεῖ τὸν ἔκαμε ἀθάνατο καὶ τοῦ ἔδωσε γυναῖκα τὴν Ἥβη, θεὰ τῆς νεότητος.

Ἐδῶ τελειώνει ἡ ἱστορία τοῦ Ἡρακλῆ. Οἱ ἀνθρώποι ἐπειδὴ τὸν τιμοῦσαν σὰν θεό, ἔχτισαν ναοὺς καὶ ἔκαναν ἀγῶνες καὶ πανηγύρια γιὰ νὰ θυμοῦνται τὰ εὐγενικὰ κατορθώματα, τοῦ περιφημότερου τούτου ἥρωα τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ : Κένταυρος Χείρωνας και τὸ σχολεῖο του στὸ Πήλιο (πληροφορίες). Τί πρέπει καὶ σεῖς νὰ κάνετε γιὰ ν' ἀκολουθήσετε στὴ ζωὴ σας τὸν καλὸ δρόμο, ὅπως ὁ Ἡρακλῆς ; Μαντεῖο τῶν Δελφῶν (πληροφορίες). Ὑπάρχουν σήμερα λιοντάρια στὴν Ἑλλάδα καὶ γιατί ; Νὰ φέρετε πληροφορίες πῶς ἔκαναν οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοὶ μας τὶς θυσίες καὶ εἰκόνες. Ὁ Μίνωας (πληροφορίες). Περισσότερα γιὰ τὸν Προμηθεά καὶ εἰκόνες. Ἐπαναλάβετε τὰ 12 μεγαλύτερα κατορθώματα τοῦ Ἡρακλῆ. Ἐντυπώσεις, ἀπορίες, ἰχνογράφηση εἰκόνων. Περισσότερα καὶ ὠραῖα πράγματα γιὰ τὸν Ἡρακλῆ, θὰ βρῆτε στὸ βιβλίο Ἑλ. Ρῶτα : «Ὁ Ἑλληνικὸς ἥρωας». Διαβάσατέ το καὶ φέρετε πληροφορίες.

III. Θ Η Σ Ε Α Σ

1. Ἡ γέννηση καὶ ἡ ἀνατροφή του

Στὰ χρόνια ποὺ ζοῦσε ὁ Ἡρακλῆς, βασιλεὺς στὴν Ἀθήνα ἦταν ὁ Αἰγέας. Ὁ Αἰγέας ἤρθε σὲ γάμο μὲ τὴν Αἴθρα, κόρη

Εἰκ. 8. ...κύλιε τὴν πέτρα μὲ εὐκολία ..

τοῦ βασιλεῖ τῆς Τροιζῆνας Πιτθέα. Λίγον καιρὸ ὕστερα ἀπὸ τὸ γάμο ὁ Αἰγέας ἔπρεπε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Τροιζῆνα γιὰ τὴν Ἀθήνα καὶ ἄφησε τὴν Αἴθρα ἔγκυο.

Πρὶν δῦμος φύγῃ, ὠδήγησε τὴν γυναῖκα του στὸν κήπο τοῦ

παλατιοῦ Ἐκεῖ κάτω ἀπὸ μιὰ μεγάλη πέτρα ἔκρυσσε τὸ σπαθί του καὶ τὰ πέδιλά του καὶ λέει στὴν Αἴθρα :

—“Ὅταν γεννήσης ἀγόρι νὰ τοῦ δώσης καλὴ ἀνατροφή κι ἄμα γίνῃ ἔφηβος, νὰ τὸν ὀδηγήσης σ’ αὐτὴ τὴ πέτρα. Ἄν λοιπὸν κατορθώσῃ νὰ σηκώσῃ τὴν πέτρα, νὰ φορέσῃ τὰ πέδιλα καὶ τὸ σπαθί μου καὶ νὰ ἔλθῃ νὰ μὲ βρῆ στὴν Ἀθήνα.

Καὶ πράγματι. Ἐπειτα ἀπὸ μερικὸς μῆνες γέννησε ἀγόρι καὶ τὸ ὠνόμασαν Θησέα. Ἡ μητέρα κι ὁ παπποὺς φρόντισαν γιὰ τὴν ἀνατροφή τοῦ Θησέα καὶ τὸν παρέδωσαν στὸν καλύτερο δάσκαλο τῆς Τροιζήνας. Μὰ ἀπὸ μικρὸς ὁ Θησέας ἔδειχνε πὼς θὰ γίνῃ ἥρωας κι αὐτὸ φάνηκε ἀπὸ τὸ ἔξις περιστατικὸ :

Κάποια μέρα ὁ Θησέας, ὅπως συνήθιζε, ἔπαιζε στὴν αὐλὴ τοῦ παλατιοῦ μὲ ἄλλα παιδιὰ τῆς γειτονιάς. Τὴν ὥρα ἐκείνη ἦρθε ὁ Ἡρακλῆς, ἄφησε ἔξω τὴν λεοντῆ του καὶ μπῆκε στὸ παλάτι νὰ χαιρετίσῃ τὸν Πιθθέα. Τὰ ἄλλα παιδιὰ νομίζοντας τὴ λεοντῆ γιὰ λεοντάρι, σκορπίστηκαν τρομαγμένα. Ὁ Θησέας ὁμως ἀντὶ νὰ φοβηθῆ ἀρπάζει τότε ἓνα τσεκούρι καὶ ὀρμᾶ πρὸς τὴ λεοντῆ νὰ σκοτώσῃ τὸ ὑποτιθέμενο λεοντάρι. Μὰ ὅταν πλησίασε καὶ εἶδε τί εἶναι, γέλασε κι ὁ ἴδιος μ’ αὐτὸ πού ἔπαθε.

Ὅταν πιά ὁ Θησέας ἔγινε ἔφηβος, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ σωματικὴ δύναμη, εἶχε ἀποκτήσῃ θάρρος, ἀνδρεία καὶ φρονιμάδα. Μιὰ ἡμέρα ἢ Αἴθρα ἀφοῦ τοῦ διηγήθηκε τίνος γιυῖος ἦταν, τὸν ὠδήγησε στὴν πέτρα τοῦ κήπου καὶ τὸν διέταξε νὰ τὴν κυλήσῃ, νὰ πάρῃ τὰ πατρικὰ εἶδη πού ἦταν ἐκεῖ κρυμμένα. Ὁ Θησέας τότε ἐκύλησε μ’ εὐκολία τὴν πέτρα, πῆρε τὸ σπαθί καὶ τὰ πέδιλα καὶ χαρούμενος ἐτοιμάστηκε νὰ φύγῃ γιὰ τὴν Ἀθήνα.

Στὰ χρόνια ἐκεῖνα τὸ ταξίδι γιὰ τοὺς ὁδοιπόρους ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο στὴν Ἀθήνα, ἦταν ἐπικίνδuno γιατί στὸ δρόμο φύλαγαν πολλοὶ κακοῦργοι. Γιὰ τὸ λόγο τοῦτο ὁ παπποὺς μὲ τὴ μητέρα συμβούλεψαν τὸ Θησέα νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴ θάλασσα. Ἐκεῖνος ὁμως πειράχθηκε μ’ αὐτὸ γιατί τὸν ἐρέθιζε ἡ σκέψῃ νὰ κάμῃ κι αὐτὸς κατορθώματα σὰν τὸν Ἡρακλῆ, πού θαύμαζε τὴν ἀνδρεία του. Χαιρέτησε λοιπὸν τὴ μητέρα του καὶ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ παλατιοῦ κι ἀνεχώρησε ἀπὸ τὴν ξηρά.

2. Τὰ κατορθώματα τοῦ Θησέα

Στὸ ταξίδι του ὁ Θησέας πρὸς τὴν Ἀθήνα, συνάντησε πολλοὺς κακοῦργους.

Κοντά στην 'Επίδαυρο βρήκε τὸν τρομερὸ γίγαντα **Περιφήτη**. Αὐτὸς παραμόνευε στὸ σταυροδρόμι καὶ σκότωνε μ' ἕνα ρόπαλο τοὺς διαβάτες. Ὁ Θησέας μόλις ἔφτασε στὸ μέρος ἐκεῖνο πάλεψε μὲ τὸν κακὺργο καὶ τὸν σκότωσε. Κατόπιν πήρε τὸ ρόπαλο τοῦ Περιφήτη καὶ προχώρησε στὸ δρόμο του.

Στὸν Ἴσθμὸ τῆς Κορίνθου ἦταν ἕνας ἄλλος κακοῦργος, ὁ **Σίνης**. Αὐτὸς ἐτιμωροῦσε τοὺς διαβάτες μ' ἕνα σκληρὸ τρόπο. Λύγιζε δυὸ πεῦκες, ἔδενε στὶς κορφές τους τὰ πόδια τῶν διαβατῶν καὶ κατόπιν τις ἄφηνε ἐλεύθερες. Ἔτσι σχίζονταν οἱ ἄνθρωποι στὰ δύο. Μόλις ἔφτασε ἐκεῖ ὁ Θησέας, πάλαψε τὸν Σίνη καὶ τὸν ἐνίκησε. Λύγισε τότε κι αὐτὸς δύο πεῦκες καὶ τὸν τιμώρησε μὲ τὸν ἴδιο τρόπο. Ἀπὸ τότε περνοῦσαν οἱ διαβάτες τὸν Ἴσθμὸ ἐλεύθερα.

Πρὶν φθάσῃ στὰ Μέγαρα ὁ Θησέας βρῆκε ἕναν ἄλλον κακοῦργο τὸ **Σκείρωνα**. Αὐτὸς παραμόνευε στὸ βράχο καὶ ἀφοῦ λήστευε τοὺς διαβάτες, τρὺς ἔρριχνε κάτω στὴ θάλασσα. Ὁ ἥρωάς μας μόλις εἶδε τὸν Σκείρωνα τὸν πέταξε μὲ δύναμη στὸ βράχο καὶ βρῆκε σκληρὸ θάνατο ὅπως τοῦ ἀξίζει. Ἀπὸ τότε τὸ μέρος αὐτὸ λέγεται **Σκειρωνίδες πέτρες** ἢ **Κακὴ Σκάλα**.

Κοντά στὴν Ἐλευσίνα, ἄλλος ληστής ὁ **Κερκύνας**. Αὐτὸς προκαλοῦσε τοὺς διαβάτες νὰ παλαίψουν μαζί του καὶ κατόπιν τοὺς σκότωνε. Ὁ Θησέας νίκησε μὲ εὐκολία τὸν Κερκύνα τὸν σκότωσε κι ἔμεινε ὁ δρόμος ἐλεύθερος.

Πλησίαζε πιά νὰ φθάσῃ ὁ Θησέας στὴν Ἀθήνα καὶ νὰ, ἄλλος κακοῦργος τὸν σταμάτησε. Αὐτὸς λεγόταν **Προκρούστης** κι ἔμενε κοντὰ σ' ἕνα γεφύρι τοῦ Κηφισοῦ. Ὅποιος περνοῦσε τὸν ξάπλωνε σ' ἕνα σιδερένιο κρεβάτι καὶ τὸν ἔδενε καλά. Ἄν ἦταν κοντύτερος τὸν τέντωνε μὲ δύναμη καὶ πέθαινε. Ἄν ἦταν μακρύτερος ἔκοβε τὸ μέρος ποὺ περίσσευε μ' ἕνα πριόνι. Ἀφοῦ νίκησε κι αὐτὸν ὁ Θησέας τὸν ξάπλωσε στὸ κρεβάτι του, τοῦ ἔκοψε τὸ κεφάλι ποὺ περίσσευε κι ἔτσι ὁ δρόμος ἔμεινε ἐλεύθερος.

Ἐπὶ τέλους ἔφτασε στὴν Ἀθήνα. Οἱ κάτοικοι εἶχαν ἀκούσει τὰ κατορθώματά του καὶ τὸν ὑποδέχτηκαν μὲ μεγάλες τιμές. Κατόπιν πῆγε στὴν Ἀκρόπολη ποὺ ἦταν τὸ παλάτι τοῦ πατέρα του. Μόλις τὸν εἶδε ὁ Αἰγέας ἀμέσως τὸν ἐγνώρισε, χάρηκε ποὺ εἶχε τέτοιο παιδί καὶ διέταξε νὰ γίνουν ἑορτές γιὰ τὸ νέο διάδοχό του.

Ἐπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες ὁ Θησέας ἔμαθε πὼς ἓνας ἀγρι-
ος ταῦρος ἔκανε μεγάλες καταστροφές στὴν πεδιάδα τοῦ Μα-
ραθῶνα. Ἦταν ὁ ταῦρος ποῦ ἔφερε ὁ Ἡρακλῆς ἀπὸ τὴν Κρήτη.
Φεύγει λοιπὸν καὶ πηγαίνει στὸ Μαραθῶνα κι ἐκεῖ μ' ἓνα κόκ-
κινὸ πανὶ ἔπιασε τὸν ταῦρο καὶ τὸν πήγε στὴν Ἀθήνα. Τὸν
ταῦρο αὐτὸ σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία τοῦ πατέρα του, τὸν θυ-
σίασε στὸ θεὸ Ἀπόλλωνα.

3. Ὁ Θησέας σκοτώνει τὸ Μινώταυρο

Στὴν Κρήτη ζοῦσε τότε ἓνας πολὺ ξακουστὸς βασιλιάς, ὁ
Μίνωας κι εἶχε πρωτεύουσα τὴν Κνωσσό. Κάποτε ἦρθε στὴν
Ἀθήνα ὁ γυιὸς τοῦ Μίνωα, νὰ πάρῃ μέρος στοὺς ἀγῶνες.
Ἐπειδὴ ὁμως βγήκε νικητὴς, ἓνας Ἀθηναῖος φύλαξε κάπου καὶ
τὸν σκότωσε. Τότε ὁ Μίνωας ἔκαμε πόλεμὸ μὲ τοὺς Ἀθηναί-
ους, τοὺς νίκησε καὶ τοὺς ὑποχρέωσε νὰ στέλνουν κάθε χρόνο
στὴν Κρήτη ἑπτὰ νέους καὶ ἑπτὰ νέες νὰ τοὺς τρώῃ ὁ Μινώ-
ταυρος. Αὐτὸς ἦταν ἓνα ἀνθρώπινο τέρας μὲ κεφάλι βοδιοῦ καὶ
ζοῦσε σ' ἓνα ἀπέραντο καὶ σκοτεινὸ ἀνάκτορο μὲ πολλοὺς
διαδρόμους καὶ διαμερίσματα, ὥστε ὅποιος ἔπεφτε ἐκεῖ μέσα
ἦταν ἀδύνατο νὰ βγῆ ἔξω. Τὸ σκοτεινὸ αὐτὸ ἀνάκτορο, λεγό-
ταν **Λαβύρινθος**.

Λίγες ἡμέρες ἀπὸ τότε ποῦ ἔφτασε ὁ Θησέας στὴν Ἀθήνα
θὰ ἔφευγε τὸ πλοῖο γιὰ τὴν Κρήτη μὲ τοὺς ἑπτὰ νέους καὶ τίς
ἑπτὰ νέες. Ὁ Θησέας πολὺ λυπήθηκε τὰ δυστυχοιμένα παιδιὰ
καὶ θέλησε ν' ἀπαλλάξῃ τὴν πατρίδα του ἀπὸ τὸ σκληρὸ φόρο.
Ζήτησε λοιπὸν ἀπὸ τὸν πατέρα του νὰ πάῃ κι αὐτὸς μαζί γιὰ
νὰ σκοτώσῃ τὸ Μινώταυρο. Ἐκεῖνος ἀρνήθηκε νὰ τὸν ἀφήσῃ
ἀλλὰ μπροστὰ στὴν ἐπιμονὴ τοῦ παιδιοῦ ὑποχώρησε.

Τὸ πλοῖο ποῦ θὰ ἔφευγε εἶχε μαῦρα πανιά γιὰ ἔνδειξη λύ-
πης. Ὄταν λοιπὸν ἀποχαιρέτησε ὁ Αἰγέας τὸ παιδί του, τοῦ
εἶπε πὼς ἅμα σκοτώσῃ τὸ Μινώταυρο, στὸ γυρισμὸ ν' ἀλλά-
ξουν τὰ πανιά καὶ νὰ βάλουν ἄσπρα. Ὁ Θησέας ὑποσχέθηκε
αὐτὸ στὸν πατέρα του καὶ τὸ πλοῖο ἔφυγε. Ἀμα ἔφτασαν
στὴν Κρήτη παρουσιάστηκε στὸ Μίνωα καὶ ζήτησε νὰ σκο-
τώσῃ τὸ Μινώταυρο. Ὁ Μίνωας ἦταν βέβαιος πὼς θὰ φαγωθῆ
καὶ τοῦ εἶπε πὼς ἂν σκοτώσῃ τὸ Μινώταυρο, θ' ἀπαλλάξῃ τὴν
πατρίδα του ἀπὸ τὸν βαρὺ φόρο. Ἡ κόρη ὁμως τοῦ Μίνωα, ἡ

Ἄριάδην, συμπάθησε τὸ Θησέα καὶ βλέποντας πῶς ἦταν ἀδύνατο νὰ βγῆ ἀπὸ τὸ Λαβύρινθο, θέλησε νὰ τὸν βοηθήσῃ. Τοῦ ἔδωσε λοιπὸν κρυφὰ ἓνα κουβάρι νῆμα καὶ τοῦ εἶπε: «Πάρε αὐτὸ τὸ νῆμα καὶ δέσε τὴν ἄκρην στὴν εἴσοδο τοῦ Λαβύρινθου. Ὕστερα θὰ μπῆς μέσα ξετυλίγοντας τὸ κουβάρι καὶ ὅταν σκοτώσῃς τὸ Μινώταυρο, κρατώντας τὸ νῆμα θὰ βγῆς ἔξω». Ὁ Θησέας πῆρε τὸ νῆμα, εὐχαρίστησε τὴν καλὴ κόρη καὶ ἔφυγε.

Μπαίνοντας στὸ Λαβύρινθο ἔδεσε τὸ νῆμα καὶ προχωροῦσε μέσα. Πίσω του ἀκολουθοῦσε βουβὴ ἢ συνοδεία τῶν νέων. Προ-

εἰκ. 9 Ἡ πάλη ἦταν φοβερὴ καὶ κράτησε πολλὴν ὥρα...

χωρώντας μέ φῶς στὸ ὑγρὸ σκοτάδι ἄκουσαν τὸ μούγκρισμα τοῦ θηρίου ποῦ τοὺς εἶχε ἀντιληφθῆ. Οἱ νέοι πάγωσαν ἀπὸ τὸ φόβο τοὺς καὶ ὁ Θησέας τοὺς ἔδινε θάρρος. Σὲ λίγο πρόβαλε τὸ θηρίο καὶ ὤρμησε μουγκρίζοντας στὸ Θησέα. Ἡ πάλη ἦταν φοβερὴ καὶ κράτησε πολλὴν ὥρα. Σὲ μιὰ στιγμή ὁ Θησέας χτύπησε μέ τὸ ρόπαλο τὸ Μινώταυρο καὶ τὸν ξάπλωσε κάτω. Ἐπειτα τυλίγοντας τὸ κουβάρι βγήκαν ὅλοι ἔξω καὶ πήγαν στὸ πλοῖο. Στὴν ἐπιστροφή ὅμως ὁ Θησέας ἀπὸ τὴ χαρὰ του λησμόνησε ν' ἀλλάξῃ πανιά. Ἐτσι ὁ Αἰγιάας, ποῦ κάθε μέρα

ἀγνάντευε ἀπὸ ἓνα βράχο τῆ θάλασσα, μόλις εἶδε τὸ πλοῖο μὲ μαῦρα πανιά, νόμισε πὼς χάθηκε τὸ παιδί του. Λυπημένος καθὼς ἦταν, ζαλίστηκε, ἔπεσε στὴ θάλασσα καὶ πνίγηκε. Ἀπὸ τότε ἡ θάλασσα αὐτὴ λέγεται **Αἰγαῖο Πέλαγος**.

4. Ὁ Θησεὺς γίνεται βασιλᾶς

Οἱ Ἀθηναῖοι μολονότι ἦσαν λυπημένοι γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Αἰγέα μόλις εἶδαν τὸ Θησεὺς νὰ ἐπιστρέφῃ νικητὴς, τὸν ὑποδέχτηκαν μὲ μεγάλες τιμὲς καὶ τὸν ἔκαναν βασιλιά τους. Ὁ Θησεὺς κυβέρνησε καλὰ τὴν Ἀθῆνα γιὰτὶ εἶχε καὶ δυνατὸ μυαλό. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη γύρω στὴν Ἀθῆνα κάθε χωριὸ εἶχε δικὴ του διοίκηση μὲ δικούς του ἄρχοντες. Ὁ Θησεὺς λοιπὸν κατήργησε ὅλους τοὺς ἄρχοντες καὶ ἔνωσε ὅλη τὴν Ἀττικὴ σ' ἓνα κράτος μὲ πρωτεύουσα τὴν Ἀθῆνα. Ὅλοι τότε οἱ πλοῦσιοι τῆς Ἀττικῆς πῆγαν καὶ ἐγκατεστάθηκαν στὴν Ἀθῆνα καὶ τὴ στόλισαν μὲ ὠραῖες οἰκοδομὲς.

Ἄμα ὁ Θησεὺς ἦταν πιά γέρος, μιὰ ἐπανάσταση τὸν ἀνάγκασε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Ἀθῆνα. Πῆγε λοιπὸν στὸ βασιλιά τῆς Σκύρου Λυκομήδη καὶ τοῦ ζήτησε φιλοξενία. Ὁ Λυκομήδης φθονοῦσε τὸν Θησεὺς γιὰ τὴ μεγάλη του δόξα. Μιὰ μέρα ποῦ τὸν εἶχε ἀνεβάσει σ' ἓνα ψηλὸ βράχο νὰ τοῦ δεῖξῃ τάχα ἀπ' ἐκεῖ τὰ κτήματά του, τὸν ἔσπρωξε κάτω καὶ γκρεμίστηκε. Ὑστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Κίμωνας, πῆγε στὴ Σκύρο, πῆρε τὰ κόκκαλα τοῦ Θησεὺς καὶ τὰ ἔφερε στὴν Ἀθῆνα. Ἐκεῖ τὰ ἔθαψαν μὲ μεγάλες τιμὲς καὶ στὸ μέρος ἐκεῖνο ἔκτισαν τὸ **Θησεῖο**, ποῦ σώζεται ὡς σήμερα.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ : Τροιζῆνα καὶ Πιτθέας (πληροφ.). Ἐπίδαυρος — Ἰσθμὸς — Μέγαρα—Ἐλευσίνα—Ἀθῆνα. (Γεωγραφία). Τί ἄλλο γνωρίζετε γιὰ τὸ Μίωνα καὶ τὴν πρωτεύουσά του; Πὼς φαντάζεσθε τὸν Λαβύρινθο: Ὑπάρχει σήμερα; Τί διδασκόμεθα ἀπὸ τὴν ἀπροσεξία τοῦ Θησεὺς ποῦ δὲν ἄλλαξε τὰ πανιά; Τὸ κράτος τῆς Ἀθῆνας στὸν καιρὸ τοῦ Θησεὺς (πληροφ.). Σκύρος (Γεωγραφία). Ἄλλες πληροφορίες, ἀπορίες καὶ εἰκόνας. Ἐλεύθερη ἐργασία: «Τὰ κακὰ τῆς ἀπροσεξίας».

V. ΑΛΚΗΣΤΗ

1. Ὁ Ἄδμητος καὶ ἡ Ἄλκηστη

Στὴν Ἰωλκὸ, τὸ σημερινὸ Βόλο, βασιλευε τότε ὁ Πελλίας. Αὐτὸς εἶχε μιὰ κόρη πολὺ ὀμορφὴ μὲ σπάνια χαρίσματα, ποῦ

λεγόταν "Αλκηστη. Όταν μεγάλωσε ή "Αλκηστη πολλοί πλούσιοι πήγαν και τή ζήτησαν για γυναίκα τους. "Ενας άπ' αὐτούς ἦταν κι ὁ βασιλιάς τοῦ Βελεστίνου "Αδμητος, νέος και πολύ πλούσιος. Ὁ Πελλίας ὅμως δέν ἤθελε νά δώση τήν κόρη του στόν "Αδμητο και για ν' ἀποφύγη τοῦ εἶπε: «Εὐχαρίστως νά σοῦ δώσω τήν "Αλκηστη ἀλλά πρέπει νά μοῦ δείξης πῶς εἶσαι γενναῖος. Λοιπὸν ἂν ἔρθης στήν "Ιωλκὸ μὲ ἀμάξι πού νά τὸ σέρνουν ἕνα λιοντάρι κι ἕνα ἀγριογούρουνο, τότε θά τήν πάρης και θά φύγετε».

Ὁ "Αδμητος γύρισε στό παλάτι του και ἔπεσε σὲ μεγάλη συλλογή. Πῶς μποροῦσε νά ζέψη τὸ λιοντάρι μὲ τ' ἀγριογούρουνο; Και ὅμως τὸ κατάρθωσε και νά πῶς:

Ὁ θεὸς Ἀπόλλωνας εἶχε σκοτώσει κάποτε τοὺς Κύκλωπες και τιμωρήθηκε γι' αὐτὸ νά γίνη βοσκὸς στό βασιλιά τῶν Φερρών "Αδμητο ἕνα χρόνο. Ὁ Ἀπόλλωνας παρουσιάστηκε μὲ ροῦχα χωρικοῦ στόν "Αδμητο και χωρὶς νά τοῦ εἶπῃ ποιὸς εἶναι, ἀνέλαβε νά βόσκη τὰ πρόβατά του και προσπαθοῦσε νά διασκεδάξη τὴ στενοχώρια του παίζοντας φλογέρα. Μόλις λοιπὸν ὁ Ἀπόλλωνας εἶδε τὴ στενοχώρια τοῦ "Αδμητου, σάν θεὸς πού ἦταν, ἠμέρεψε ἕνα λιοντάρι κι ἕνα ἀγριογούρουνο, τὰ ἔξεψε στό ἀμάξι κι ἕνα πρωὶ τὰ πῆγε στόν "Αδμητο. Χαρούμενος τότε ἐκεῖνος ἀνέβηκε στό ἀμάξι και πῆγε στήν "Ιωλκὸ. Ὁ Πελλίας ἔδωκε τότε τήν "Αλκηστη, ἀνέβηκαν κι οἱ δυὸ στ' ἀμάξι και γύρισαν στό Βελεστίνο.

Ἐκεῖ ἔγινε ὁ γάμος μὲ χαρὲς και διασκεδάσεις και ζοῦσαν εὐτυχησμένοι.

2. Ἡ αὐτοθυσία τῆς "Αλκηστης

Ἦρθε πιά ὁ καιρὸς νά φύγη ὁ Ἀπόλλωνας. Παρουσιάστηκε και λοιπὸν στόν "Αδμητο και τοῦ εἶπε:

«Βασιλιά μου ἐγὼ πού μὲ νόμιζες για βοσκὸ εἶμαι ὁ Θεὸς Ἀπόλλωνας. Μὲ τιμώρησε ὁ Δίας νά γίνω βοσκὸς σου ἕνα χρόνο και τώρα πού πέρασε τὸ διάστημα αὐτὸ φεύγω. Ἐπειδὴ ὅμως ἔμεινα εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴ φιλοξενία σου, θά σοῦ κάνω ἕνα μεγάλο καλὸ. Ἀμα ρθῆ ἡ ὥρα νά πεθάνης, μπορεῖς νά γλυτώσης ἂν δεχθῆ νά πεθάνη ἀντὶ για σένα ἕνας ἀπὸ τοὺς γονεῖς σου ἢ ἡ γυναίκα σου».

Αὐτὰ εἶπε ὁ Ἀπόλλωνας κι ἔφυγε. Ὁ "Αδμητος κι ἡ "Αλ-

κηστη απόχτησαν ένα αγόρι κι ένα κορίτσι και ζούσαν ευτυχισμένοι. Κάποια ημέρα ο "Αδμητος έπεσε άρρωστος στο κρεβάτι και κόντευε νά πεθάνη. Στην παραζάλη του πυρετού θυμήθηκε την υπόσχεση του 'Απόλλωνα. Κάλεσε λοιπόν στο κρεβάτι του τους γέροντας γονείς του και τους άνεκοίνωσε τά λόγια του 'Απόλλωνα, μά κανείς δέ δεχόταν νά πεθάνη για τó παιδί τους. 'Η "Αλκηστη τότε μπροστά στον κίνδυνο νά πεθάνη ó άντρας της, άποφάσισε νά πεθάνη αύτή γι αυτόν.

«Δέν πειράζει άν πεθάνω έγώ, του είπε. Ζήσε έσύ πού είσαι άνδρας νά αναθρέψης καλά τά παιδιά μας για νά ζήσουν ευτυχισμένα». Και λέγοντας αύτά ή καλή γυναίκα, προσευχήθηκε στον 'Απόλλωνα, έπεσε στο κρεβάτι και πέθανε. Σάν άστραπή κυκλοφόρησε στο λαό ή φρικτή είδηση! 'Η αύτοθυσία τής άγαπημένης του βασίλισσας τους έκανε νά συγκινηθοϋν πλό πολύ και κλαίγοντας πήγαν στο παλάτι. 'Εκει βρήκαν τόν "Αδμητο καλά, άλλ' άπαρηγόρητο. Τó άπόγευμα όλος ó λαός με μεγάλη λύπη συνώδεψε τή βασίλισσά του στο νεκροταφείο. "Ολοι τους ύστερα έγύρισαν σκεπτικοί στα σπίτια τους κι οι άρχοντες συνώδεσαν τόν "Αδμητο στο παλάτι νά τόν παρηγομήσουν.

3. 'Ο 'Ηρακλής άνασταίνει τήν "Αλκηστη

Τήν άλλη μέρα έτυχε νά περνάη άπό τó Βελεστίνο ó 'Ηρακλής. Γύριζε άπό τή Θράκη πού είχε πάει νά φέρη τά άλογα του Διομήδη. Μόλις μπήκε στο Βελεστίνο βρήκε τó λαό λυπημένο κι έμαθε πώς πέθανε ή βασίλισσά του. Τράβηξε λοιπόν ίσια στο παλάτι νά παρηγορήση τó φίλο του "Αδμητο. Σάν έμαθε εκεί τήν αύτοθυσία τής εύγενικής βασίλισσας συγκινήθηκε πολύ. Χωρίς λοιπόν νά είπη τίποτε στον "Αδμητο κατέβηκε στον "Αδη κι άφοϋ νίκησε τó Χάρο, πήρε τήν "Αλκηστη και τήν έφερε στο παλάτι. 'Η χαρά του "Αδμητου δέν περιγράφεται. Διέταξε λοιπόν νά γίνουν έορτές σ' όλη τή χώρα για νά τιμήση καλύτερα τόν 'Ηρακλή. "Ετσι ή "Αλκηστη ξαναβρήκε τόν άνδρα της και τά παιδιά της κι έζησαν πολλά χρόνια ευτυχισμένοι.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ : 'Η άρχαία 'Ιωλκός και ó σημερινός Βόλος (πληροφορίες).
*Άλλες έντυπώσεις, άπορίες κτλ.

VI. ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ

1. Τὸ χρυσόμαλλο δέρμα

Στὸν Ὀρχομενό, ἀρχαία πόλη τῆς Βοιωτίας, βασιλευσαν τότε ὁ Ἀθάμας μὲ τὴν Νεφέλη κι εἶχαν ἀποκτήσει δυὸ παιδιά: Τὸ Φρίξο καὶ τὴν Ἑλλη. Ἐπειτα ὅμως ἀπὸ κάμποσα χρόνια ἡ Νεφέλη πέθανε κι ὁ Ἀθάμας πῆρε ἄλλη γυναῖκα, τὴν Ἰνώ. Ἐκείνη μισοῦσε τὰ δυστυχησμένα ὄρφανά καὶ γιὰ νὰ κληρονομήσουν τὸ θρόνο τὰ δικά της παιδιά, ἀποφάσισε νὰ τὰ καταστρέψει. Κάλεσε λοιπὸν μιὰ μέρα τὶς γυναῖκες τῶν χωρικῶν καὶ τὶς ἔπεισε νὰ καβουρδίσουν τὸ σπύρο ποῦ θὰ ἔσπερναν οἱ ἄνδρες τῶν. Ἀμα σπάρθηκαν οἱ σπόροι, ὅπως ἦταν φυσικό, δέ

Εἰκ. 10. Ἀνέβηκαν στὸ κριάρι καὶ πέταξαν στὸν ἀέρα.

φύτρωσαν. Οἱ γεωργοὶ μὲ λύπη ἔβλεπαν πὼς δὲν εἶχαν τί νὰ θερίσουν κι ὁ Ἀθάμας δὲν ἤξερε τί νὰ κάμῃ νὰ γλυτώσῃ τὸν κόσμο ἀπὸ τὴν πείνα. Ἔστειλε λοιπὸν ἀνθρώπους στὸ Μαντεῖο τῶν Δελφῶν νὰ ρωτήσῃ τί πρέπει νὰ κάμῃ νὰ φυτρώσῃ τὸ σιτάρι. Πρὶν ὅμως φύγουν οἱ ἀπεσταλμένοι, ἡ Ἰνώ τοὺς ἔδωκε κρυφὰ πολλὰ δῶρα καὶ τοὺς συμβούλεψε νὰ εἰποῦν στὸν Ἀθάμα

πώς οι θεοί είναι θυμωμένοι μαζί του και για να φυτρώση το σιτάρι πρέπει να θυσιάση τὰ δυο παιδιά του, τὸ Φρίξο μὲ τὴν Ἑλλη. Ἔτσι κι ἔγινε. Ὁ Ἀθάμας μόλις ἄκουσε τὴν ἀπάντηση τοῦ Μαντείου, λυπήθηκε καὶ δὲν ἤξερε τί νὰ κάμῃ νὰ γλυτώσῃ τὰ παιδιά του. Τέλος φοβήθηκε μὴν ἐπαναστατήσῃ ὁ λαὸς κι ἀποφάσισε νὰ τὰ θυσιάσῃ. Τὴ στιγμὴ ποῦ τὰ πῆγαν στοὺς βωμοὺς, ἕνα σύννεφο ἔπεσε μπροστὰ στὰ παιδιά καὶ βγήκε ἀπ' αὐτὸ ἕνα χρυσόμαλλο κριάρι. Τὸ εἶχε στείλει ἡ Νεφέλη ποῦ ἔβλεπε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ τὸν κίνδυνο τῶν παιδιῶν της. Ἀμέσως ὁ Φρίξος μὲ τὴν Ἑλλη ἀνέβηκαν στοὺς κριάρι καὶ πέταξαν στὸν ἄερα. Οἱ ἄνθρωποι νόμισαν πὼς ὁ Δίας εὐχαριστήθηκε μὲ τὴν θυσία καὶ πίστεψαν πιά πὼς θὰ φυτρώσῃ τὸ σιτάρι.

Τὸ κριάρι πετοῦσε ἀκούραστα πρὸς τὰ ἀνατολικά. Πέρασε τὸ Αἰγαῖο πέλαγος καὶ ἅμα εὐρισκόταν ἐπάνω ἀπὸ τὴ στενὴ θάλασσα ποῦ χωρίζει τὴν Ἀσία ἀπὸ τὴν Εὐρώπη, ἡ Ἑλλη ζαλιστικὴ κι ἔπεσε στὴ θάλασσα. Ἀπὸ τότε ἡ θάλασσα αὐτὴ λέγεται Ἑλλησποντος. Καταλυπημένος ὁ Φρίξος συνέχισε τὸ ταξίδι του ἐπάνω στὴ Μαύρη θάλασσα κι ἔφτασε στὴν Κολχίδα. Κατέβηκε ἐκεῖ καὶ θυσιάσε τὸ κριάρι στοὺς Δία καὶ τὸ χρυσόμαλλο δέρμα του τὸ χάρισε στοὺς βασιλεῖς τῆς Κολχίδας Αἰήτη, γιὰ τὴ φιλοξενία ποῦ τοῦ ἔκαμε. Ὁ Αἰήτης χάρηκε γιὰ τὸ πολῦτιμο δῶρο, τὸ κρέμασε σ' ἕνα ψηλὸ δέντρο στοὺς δάσους τοῦ Ἄρη κι ἐκεῖ τὸ φύλαγε ἕνας ἀκοίμητος δράκοντας.

Τὸ χρυσόμαλλο αὐτὸ δέρμα ἔγινε αἰτία νὰ γίνῃ μιὰ μεγάλη ἐκστρατεία. Γι' αὐτὴν θὰ γίνῃ λόγος στοὺς ἐπόμενα μᾶθημα.

2. Πελίας καὶ Ἰάσωνας

Τὴν ἴδια ἐποχὴ στὴν Ἰωλκὸ ὁ Πελίας εἶχε διώξει ἀπὸ τὸ θρόνο τὸ μεγαλύτερο ἀδελφὸ του Αἴσωνα κι ἔγινε αὐτὸς βασιλεὺς. Ὁ Αἴσωνας πῆρε τὸ παιδί του τὸν Ἰάσωνα κι ἔφυγε στοὺς Πήλιο. Ἐκεῖ τὸ παρέδωκε στοὺς Κένταυρο Χείρωνα ποῦ ἔμενε σὲ μιὰ σπηλιά, νὰ τοῦ δώσῃ καλὴ ἀνατροφή. Οἱ Κένταυροι ἦσαν ἄνθρωποι μὲ σῶμα ἀλόγου ἀπὸ τὴ μέση καὶ κάτω, ἀγαθοὶ ὄμως καὶ σοφοὶ καὶ μὀρφωναν τὰ βασιλόπουλα τοῦ καιροῦ ἐκείνου. Ὁ Χείρωνας λοιπὸν δέχτηκε τὸν Ἰάσωνα. Τὸν ἔμαθε νὰ σέβεται τοὺς θεοὺς, νὰ εἶναι γενναῖος καὶ πρὸ παντὸς νὰ εἶναι σὲ ὄλους ἀγαθὸς καὶ δίκαιος.

Ὁ Πελλίας ὁμοίως ἦταν πάντα ἀνίσχυος γιὰ τὸ θρόνο του. Γι' αὐτὸ ἔστειλε ἀνθρώπους νὰ ρωτήσουν τὸ Μαντεῖο ἂν ἦταν ἀσφαλισμένος στὸ θρόνο καὶ πῆρε αὐτὴ τὴν ἀπάντηση: «Νὰ φοβᾶσαι τὸ μονοσάνδαλο».

Μεγαλώνοντας ὁ Ἴάσωνας δὲν ξεχνοῦσε τὴ μεγάλη ἀδικία ποῦ τοῦ ἔκανε ὁ θεῖος του. "Ἐτσι ἅμα ἔγινε 20 χρονῶν ἔφυγε γιὰ τὴν Ἴωλκὸ νὰ πάρῃ τὸ θρόνο τοῦ πατέρα του. Στὸ δρόμο περνώντας ἕνα θολὸ ποτάμι, ἔχασε τὸ ἕνα σανδάλι του κι ἔφτασε στὴν Ἴωλκὸ μονοσάνδαλος. Τὴν ἡμέρα ἐκεῖνη ὁ Πελλίας ἔκανε στὴν παραλία θυσία στὸν Ποσειδῶνα. Μόλις λοιπὸν εἶδε μπροστά του τὸν Ἴάσωνα μ' ἕνα σανδάλι, θυμῆθηκε τὸ χρῆσμά τοῦ Μαντείου καὶ χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ κρύψῃ τὴν ταραχὴ του, εἶπε :

— Ποιὸς εἶσαι σὺ ποῦ ἦρθες στὴ χώρα μου καὶ τί ζητεῖς :

— Εἶμαι ὁ Ἴάσωνας, ἀπάντησε μὲ θάρρος ὁ νέος καὶ ἦρθα νὰ μοῦ δώκῃς τὸ θρόνο ποῦ πῆρες ἄδικα ἀπὸ τὸν πατέρα μου.

Ὁ Πελλίας ἤξερε πῶς δὲ μποροῦσε νὰ κάμῃ διαφοροτικά κι ὕστερα ἀπὸ σκέψῃ τοῦ εἶπε :

— Θὰ σοῦ δώκω εὐχαρίστως τὸ θρόνο, ἂν πᾶς στὴν Κολχίδα καὶ μοῦ φέρῃς τὸ χρυσόμαλλο δέρμα ποῦ χάρισε ὁ Φρίξος στὸν Αἰήτη.

Ὁ Ἴάσωνας δέχτηκε τὴ συμφωνία κι ἄρχισε τὶς ἐτοιμασίες γιὰ τὸ ἐπικίνδuno αὐτὸ ταξίδι.

3. Τὸ ταξίδι τῶν Ἀργοναυτῶν

Ὁ Ἴάσωνας ἔστειλε κήρυκες σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα καὶ καλοῦσε τοὺς ἥρωες νὰ πάρουν μέρος στὴν ἐκστρατεία. Ὑστερα ἀπὸ κάμποσες ἡμέρες συγκεντρώθηκαν στὴν Ἴωλκὸ 50 ἀπὸ τὰ καλύτερα πᾶλληκάρια τῆς Ἑλλάδος. Μέσα σ' αὐτοὺς ἦταν ὁ Ἡρακλῆς κι ὁ Θησεύς, ὁ Καστορας καὶ ὁ Πολυδεύκης, ὁ Πηλέας, ὁ Λαέρτης πατέρας τοῦ Ὀδυσσεύς, ὁ Ἄδμητος, ὁ Ὀρφέας καὶ ἄλλοι. Ἐνας καλὸς τεχνίτης, ὁ περίφημος ναυπηγὸς τῆς Ἴωλκοῦ Ἄργος, ἔφτιασε ἕνα ὁμορφο καὶ εὐρύχωρο πλοῖο σύμφωνα μὲ σχέδιο καὶ ὁδηγίες τῆς Ἀθηνᾶς. Τὸ πλοῖο ὠνομάστηκε Ἀργῶ κι αὐτοὶ ποῦ πῆραν μέρος στὴν ἐκστρατεία, Ἀργοναῦτες.

Ἀρχηγὸς τῆς ἐκστρατείας ἦταν ὁ Ἴάσωνας, γιαντρός ὁ

Ἄσκληπιὸς κι ὁ μουσικὸς Ὀρφέας θὰ διασκέδαζε μὲ τὴ μαγικὴ του λύρα τοὺς ἥρωες, στὸ μονότονο καὶ μακρινὸ ταξίδι.

Ὅταν ὄλα ἦσαν ἔτοιμα, ἔκαμαν θυσία στὸν Ποσειδῶνα, πήδησαν στὸ πλοῖο κι ἔφυγαν. Πέρασαν τὸ Αἰγαῖο πέλαγος, μπήκαν ὕστερα στὸν Ἑλλήσποντο κι ἔφτασαν τὸ Βόσπορο. Ἐκεῖ σταμάτησαν γιατί δὲν μπορούσαν νὰ περάσουν τὶς Συμπληγάδες πέτρες. Αὐτὲς ἦταν δυὸ βράχοι στὴν εἴσοδο τοῦ Βοσπόρου κατὰ τὴ Μαύρη Θάλασσα κι ὅταν περνοῦσε κανένα πλοῖο, ἀμέσως ἔκλειναν καὶ τὸ ἔκαναν κομμάτια. Ἐκεῖ κοντὰ στὴν παραλία οἱ Ἄργοναῦτες βρῆκαν ἕνα τυφλὸ γέροντα. Ἦταν ὁ μάντης Φινέας ποὺ εἶχε τιμωρηθῆ ἀπὸ τὸ Δία νὰ μὲν νηστικός. Ἄμα δηλαδὴ ἄρχιζε νὰ τρώγη, ἔπεφταν κάτι τρομερὰ ὄρνια μὲ πρόσωπο γυναικεῖο—οἱ Ἄρπυες—καὶ τοῦ ἔτρωγαν τὸ φαγητό. Ἔτσι ὁ δυστυχισμένος Φινέας κόντευε νὰ πεθάνη ἀπὸ τὴν πείνα.

Οἱ Ἄργοναῦτες τότε τὸν λυπήθηκαν καὶ σκότωσαν τὶς Ἄρπυες. Εὐχαριστημένος λοιπὸν ὁ Φινέας, σὰν μάντης ποὺ ἦταν τοὺς εἶπε πὼς ἡ ἐκστρατεία τους θὰ πετύχη. Τοὺς συμβούλεψε δὲ τί νὰ κάμουν νὰ περάσουν τὶς Συμπληγάδες πέτρες.

«Ἄμα πλησιάσετε» τοὺς εἶπε, «θ' ἀφήσετε ἐλεύθερο ἕνα περιστέρι κι ἂν περάση θὰ περάσετε καὶ σεῖς χωρὶς κίνδυνο».

Οἱ Ἄργοναῦτες τότε ἔφυγαν κι ἅμα πλησίασαν τὶς Συμπληγάδες πέτρες ἄφησαν τὸ περιστέρι νὰ περάση. Ἀμέσως οἱ βράχοι ἔκλεισαν ἀλλὰ τὸ περιστέρι πρόλαβε καὶ πέρασε. Πειράχτηκε μόνο στὴν οὐρά του. Πέρασε τότε γρήγορα καὶ τὸ πλοῖο κι ἔπαθε μιὰ μικρὴ βλάβη στὴν πρύμνη. Λένε πὼς τὴ στιγμή ποὺ ἄνοιξαν οἱ βράχοι τὸσπρωξε μονομιᾶς ἡ Ἀθηνᾶ μὲ τ' ἀόρατο χέρι της καὶ πέρασε. Ἀπὸ τότε οἱ Συμπληγάδες πέτρες μένουν ἀκίνητες καὶ περνοῦν ἐλεύθερα τὰ πλοῖα.

Ἡ Ἀργῶ μπήκε κατόπιν στὴ Μαύρη Θάλασσα κι ὕστερα ἀπὸ πολλοὺς κινδύνους ἔφτασε στὴν Κολχίδα κι ἄρραξε στὸν ποταμὸ Φάση.

4. Ὁ Ἰάσοντας παίρνει τὸ χρυσόμαλλο δέρμα

Ὁ Ἰάσοντας παρουσιάστηκε στὸν Αἰήτη καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τοῦ δώσῃ τὸ χρυσόμαλλο δέρμα ποὺ ἄφησε ἐκεῖ ὁ συγγενὴς του Φρίξος. Ὁ Αἰήτης ὁμως θέλοντας νὰ καταστρέψῃ

τὸν Ἴάσονα τοῦ εἶπε: «Ὁ Ἥφαιστος μοῦ χάρισε δύο ἄγριους ταύρους μὲ χάλκινα πόδια ποὺ βγάζουν φωτιὲς ἀπὸ τὰ ρουθούνια τους. Αὐτοὺς θὰ τοὺς πιάσης καὶ θὰ τοὺς ζέξης. Θὰ ὀργώσης ἔπειτα τὸ χωράφι τοῦ Ἄρη καὶ θὰ σπειρῆς σ' αὐτὸ δόντια δράκοντα. Ἀπ' αὐτὰ θὰ φυτρώσουν γίγαντες ὀπλισμένοι κι ἂν σκοτώσης ὄλους αὐτούς, θὰ σοῦ δώσω τὸ χρυσομάλλο δέρμα νὰ τὸ πᾶς στὴν πατρίδα σου».

Ὁ Ἴάσωνας εἶχε πεποιθήσῃ στὸν ἑαυτὸ του καὶ δέχτηκε τὴ συμφωνία. Ἐκεῖ ἦταν ἡ κόρη τοῦ Αἰήτη Μήδεια ποὺ ἦταν μεγάλη μάγισσα. Μόλις λοιπὸν εἶδε τὸν Ἴάσονα, τὸν συμπάθησε καὶ θέλησε νὰ τὸν βοηθήσῃ γιὰ νὰ τὸν πάρῃ ἄνδρα της. Τὸν κάλεσε τότε κρυφά, τοῦ ἔδωκε μιὰν ἀλοιφή ποὺ τὴν εἶχε φτιάσει μὲ μαγικά βότανα ν' ἀλείψῃ μ' αὐτὴν τὸ σῶμα του καὶ θὰ

Εἰκ. 11. Σεκρέμασε ἀπὸ τὸ δέντρο τὸ χρυσομάλλο δέρμα ..

γινόταν σὰν σίδηρο. Ὑστερα τοῦ ἔδωκε ὁδηγίες πῶς θὰ πετύχῃ ὁσα τοῦ ζήτησε ὁ πατέρας της κι ἔφυγε. Ἐτι ὁ Ἴάσωνας ἔπιασε τοὺς ταύρους μ' εὐκολία, τοὺς ἔξεξε στὸ χωράφι τοῦ Ἄρη κι ἔσπειρε δόντια δράκοντα. Σὲ λίγο τὸ χωράφι γέμισε φοβεροὺς κι ἀρματωμένους γίγαντες μὲ περικεφαλαίες.

Κρυμμένος κάπου ὁ Ἴάσωνας, πετάει ἀνάμεσά τους μιὰ

πέτρα κι εκείνοι ώρμησαν ό ένας επάνω στόν άλλο με τά κοντάρια. "Ετσι σκοτώθηκαν όλοι. Τότε ό 'Ιάσωνος παρουσιάστηκε στόν Αλήτη νά πάρη τό χρυσόμαλλο δέρμα, όπως τοῦ υποσχέθηκε. Μά ό Αλήτης κατάλαβε πώς τόν βοήθησε ή Μήδεια και τοῦ άρνήθηκε. 'Αποφάσισε λοιπόν νά στείλῃ στρατό νά κάψῃ τό πλοίο και νά σκοτώσῃ τοὺς 'Αργοναυτες. 'Η Μήδεια όμως έμαθε αὐτά, βρήκε τόν 'Ιάσονα και τοῦ εἶπε: «'Εγώ θά σε βοηθώ νά πάρῃς τό χρυσόμαλλο δέρμα άρκει νά μοῦ υποσχεθῆς πώς φεύγοντας στήν 'Ελλάδα θά πάρῃς μαζί σου και μένα γιά γυναίκα σου». 'Ο 'Ιάσωνος υποσχέθηκε κι έτσι άμα νύχτωσε ή Μήδεια τόν ώδήγησε στό δάσος πού ἦταν τό δέρμα κρεμασμένο σε μιá βελανιδιά. 'Ο δράκοντας άμα τοὺς άκουσε άρχισε νά ξεδιπλώνεται κι ἦταν έτοιμος νά ριχτῆ επάνω τους. 'Αμέσως ό 'Ορφέας, πού ἦταν μαζί, άρχισε νά παίζει με τῆ λύρα του ένα όλόγλυκο τραγούδι πού καθήλωσε τόν δράκοντα στή θέση του. Πλησίασε τότε με προσοχή ή Μήδεια, έρριξε στό τεράστιο στόμα του ένα μαγικό φάρμακο κι άποκοιμήθηκε.

"Αφοβα λοιπόν τότε πέρασε επάνω του ό 'Ιάσωνος, ξεκρέμασε από τό δέντρο τό δέρμα και γρήγορα πήγαν στό πλοίο. Τότε μπήκαν μέσα όλοι οι 'Αργοναυτες και μαζί μ' αὐτοὺς κι ή Μήδεια με τό μικρό άδελφό της "Αψυρτο και τό πλοίο άμέσως έφυγε.

5. 'Επιστροφή τῶν 'Αργοναυτῶν στήν 'Ιωλκό

"Όταν έμαθε ό Αλήτης πώς οι 'Αργοναυτες πήραν τό χρυσόμαλλο δέρμα και τά δυό παιδιά του, πήγε νά πεθάνῃ από τῆ λύπη του. 'Ετοίμασε λοιπόν ένα γρήγορο πλοίο, μπήκε μέσα κι άρχισε νά τοὺς καταδιώκῃ. "Επειτα από πολλές ώρες πλησίασε τήν 'Αργώ. Τότε ή Μήδεια έκαμε τόν άδελφό της κομμάτια και τά έριχνε ένα-ένα στή θάλασσα. Μ' αὐτόν τόν τρόπο άπασχολοῦσε τόν πατέρα της πού μάζεψε τά κομμάτια τοῦ παιδιοῦ του κι έτσι δόθηκε καιρός στήν 'Αργώ κι έφυγε μακριά.

Οί θεοί όμως θυμωσαν γιά τό διαμελισμό τοῦ άθώου παιδιοῦ κι έστειλαν στους 'Αργοναυτες πολλά βάσανα. "Ετσι από τήν τρικυμία πολλές φορές ή 'Αργώ κινδύνεψε νά βουλιάξῃ. Τέλος τοὺς λυπήθηκε ό 'Απόλλωνας κι ύστερα από πολλές περιπλανήσεις σε διάφορες χώρες, έφτασαν στήν 'Ιωλκό όπου

τούς υποδέχτηκαν με μεγάλες τιμές. Κατόπιν οί άργοναυτες γύρισαν δλοι στην πατρίδα τους τιμημένοι γιατί άκολούθησαν ήρωικά την περίφημη αυτή έκστρατεία.

Ο Ίάσωνας παρέδωκε τὸ χρυσόμαλλο δέρμα στὸν Πελία ἀλλ' αὐτὸς ἀρνήθηκε νὰ τοῦ δώση τὸ θρόνο. Γι αὐτὸ ἀναγκάστηκε νὰ τὸν σκοτώση κι ἔγινε αὐτὸς βασιλιάς τῆς Ἰωλκοῦ.

Ύστερα ἀπὸ κάμποσα χρόνια ὁ λαὸς ἔδιωξε τὸν Ίάσωνα ἀπὸ τὸ θρόνο κι αὐτὸς μετὴ Μήδεια μῆκαν στὴν Ἀργὴ καὶ πῆγαν στὴν Κόρινθο. Ἀπὸ τότε ὁ Ίάσωνας ἀντιπαθούσε τὴ Μήδεια κι ἐκεῖνη γιὰ νὰ τὸν ἐκδικηθῆ σκότωσε τὰ δυὸ παιδιὰ τῆς, ἀνέβηκε σ' ἕνα ἄρμα κι ἔγινε ἀφαντῆ. Ἐπειτα ἀπὸ λίγο καιρὸ ὁ Ίάσωνας χτυπήθηκε ἀπὸ ἕνα κατάρτι τοῦ πλοίου πού ἔπεσε καὶ πέθανε.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ : Γιατὶ ὁ Πελίας ζήτησε τὸ χρυσόμαλλο δέρμα ; Φέρετε πληροφορίες γιὰ τὸ γιατρὸ Ἀσκληπιὸ καὶ τὸ μουσικὸ Ὀρφέα. Κοιτάξετε στὸ χάρτη καὶ νὰ δείξετε τὸ ταξίδι τῶν Ἀργοναυτῶν. Ὁ Πελίας ἀνιέται νὰ δώση τὸ θρόνο στὸν Ίάσωνα, μολοντὶ τοῦ εἶχε ὑποσχεθῆ. Τί διδάσκει σθε ἀπ' αὐτὸ ; Ἄλλες ἐντύπώσεις, ἀπορίες. Ἰχνολογήσετε τὸ κυριώτερο ἐπεισόδιο ἀπὸ τὴν Ἀργοναυτικὴ έκστρατεία.

VII. ΤΡΩΓΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

1. Ὁ Πάρης καὶ ἡ Ἑλένη

Στὰ δυτικὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας κοντὰ στὸν Ἑλλησποντο, ἦταν τότε τὸ βασίλειο τῶν Τρώων μετ' ἀρχηγὸν τὴν Πρίαμο. Ἡ ἐνδοξη αὐτὴ πολιτεία ἦταν χτισμένη πάνω σὲ λόφο. Κάτω ἀπλώνεται ἡ ὁμορφὴ κοιλάδα πού τὴ σχίζουσι τὰ ἤσυχα νερά τοῦ Σκάμανδρου ποταμοῦ. Ὅλα τὰ πλοῖα πού περνοῦσαν τὸ στενὸ τοῦ Ἑλλησπόντου γιὰ τίς πλούσιες χώρες τοῦ Πόντου καὶ τῆς Ρωσίας, πλήρωναν βαρὺ φόρο στὴν Τροία. Γι αὐτὸ εἶχε πολλὰ πλούτη καὶ τὰ τείχη τῆς ἦταν τόσο ἰσχυρά, ὥστε πίστευαν πὼς τὰ ἔφτιασε ὁ Ἀπόλλωνας μετ' ὁν Ποσειδῶνα. Βασιλιάς τῆς Τροίας ἦταν ὁ Πρίαμος πού εἶχε γυναῖκα τὴν Ἑκάβη. Ἀπὸ τοῦς 50 γιουὺς πού εἶχαν, μεγαλύτεροι ἦταν ὁ δυνατὸς Ἔκτορας, τὸ καμάρι τῆς Τροίας καὶ μικρότερος ὁ Πάρης.

Κάποτε ὁ Πάρης φύλαγε τὰ πρόβατα τοῦ πατέρα του. Τὴν ἴδια μέρα ὁ βασιλιάς τῆς Θεσσαλικῆς Φθίας Πηλέας, πατέρας

τοῦ Ἀχιλλέα, ἔκανε τοὺς γάμους του μὲ τὴ Θεὰ Θέτιδα. Εἶχε καλέσει ὅλους τοὺς θεοὺς καὶ τίς θεές κι εἶχε δώσει στὴ γιορτὴ κάθε βασιλικὴ μεγαλοπρέπεια. Φρόντισε ὅμως νὰ μὴν καλέσῃ τὴ θεὰ Ἐριδα γιατί αὐτὴ κάτι θὰ εὔρισκε νὰ γίνουν μέσα στὴ γιορτὴ φιλονικεῖες. Ἡ Ἐριδα θύμωσε πού δὲν τὴν προσκάλεσαν κι ἀποφάσισε νὰ ἐκδικηθῇ. Ἐνῶ λοιπὸν οἱ καλεσμένοι ἦσαν καθισμένοι γύρω στὰ βαρυφορτωμένα μὲ φαγητά, κρασιὰ καὶ φροῦτα βασιλικά τραπέζια, ἀνοίγει ξαφνικά τὴν πόρτα, ρίχνει μέσα ἓνα χρυσοῦ μῆλο πού ἔγραφε ἐπάνω «στὴν ὁμορφότερη» καὶ ξαναφεύγει. Ἦταν φανερό πὼς τὸ μῆλο ἀνήκε τὴν ὁμορφότερη γυναῖκα τοῦ συμποσίου. Ποιὰ ἦταν ὅμως αὐτὴ ἀφοῦ κάθε μιὰ θεωροῦσε τὸν ἑαυτὸ της ὁμορφότερο; Ἔτσι ἄρχισαν οἱ φιλονικεῖες πού τελικὰ περιωρίστηκαν σὲ τρεῖς: Στὴν Ἥρα; τὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὴν Ἀφροδίτη. Γιὰ νὰ λύσῃ τὴ διαφορά ὁ Δίας, τίς συμβούλεψε νὰ πετάξουν στὴν κορφή τῆς Ἴδης πού βρισκόταν ὁ Πάρης, γιὸς τοῦ Πριάμου.

Ἔτσι λοιπὸν οἱ τρεῖς θεές παρουσιάστηκαν στὸν Πάρη, τὸν πλησιάζει ἡ Ἥρα καὶ τοῦ δίνει τὸ μῆλο λέγοντάς του νὰ τὸ δώσῃ στὴν ὁμορφότερη. Ὁ Πάρης παίρνοντας τὸ μῆλο κοίταξε καὶ τίς τρεῖς, μὰ βρισκόταν σὲ μεγάλη ἀμηχανία. Γιατί ὅλες ἦταν ὁμορφες κι ὑπόσχονταν σ' αὐτὸν σπουδαῖα δῶρα. Ἡ Ἥρα πλούτη καὶ δύναμη, ἡ Ἀθηνᾶ σοφία καὶ ἀνδρεία κι ἡ Ἀφροδίτη νὰ τοῦ βρῇ γιὰ σύζυγο τὴν ὁμορφότερη γυναῖκα τοῦ κόσμου. Στὸ τέλος ὁ Πάρης δίνει τὸ μῆλο στὴν Ἀφροδίτη πού ἦταν ἡ πιὸ ὁμορφη. Εὐχарιστημένη τότε ἐκείνη ἔστειλε τίς τρεῖς Χάριτες νὰ γυρίσουν στὸν κόσμο γιὰ νὰ βροῦν τὴν ὁμορφότερη γυναῖκα. Σὲ λίγες μέρες οἱ χάριτες ἔφεραν στὴν Ἀφροδίτη τὴν εἶδηση πὼς ἡ ὁμορφότερη γυναῖκα εἶναι ἡ Ἑλένη, γυναῖκα τοῦ βασιλιά τῆς Σπάρτης Μενελάου. Ἡ Ἀφροδίτη βρίσκει τότε τὸν Πάρη καὶ τοῦ λέει: «Κάμε ἓνα ταξίδι ὡς ἐκεῖ κι ἐγὼ θὰ σὲ βοηθήσω νὰ τὴν πάρῃς».

2. Ἡ ἀφορμὴ τοῦ πολέμου

Ἐπειτα ἀπὸ μερικὸν καιρὸ ὁ Πάρης ἐτοίμασε ἓνα καλὸ πλοῖο μὲ ναῦτες κι ἔφυγε γιὰ τὴ Σπάρτη. Ἄμα ἔφτασε στὸ Γύθειο, μπῆκε σ' ἓνα ἀμάξι καὶ πῆγε στὴ Σπάρτη.

Ὁ Μενελάος καὶ ἡ Ἑλένη ἦσαν πολὺ φιλόξενοι. Καλοδέ-

χτηκαν λοιπόν στο παλάτι τους το πλούσιο βασιλόπουλο της Τροίας και το περιποιήθηκαν όπως έπρεπε. Το βράδυ κάλεσαν στο παλάτι όλους τους άρχοντες της Σπάρτης, να φάνε και να διασκεδάσουν τον ξένο.

Ύστερα όμως από τρεις ημέρες ο Μενέλαος έπρεπε να φύγει στην Κρήτη για μιá σπουδαία κρατική ύπόθεση. Άφου ζήτησε συγνώμη από τον Πάρη που θά τον άφηνε μόνο του εΐπε: «Έγώ ξένε μου θά φύγω για λίγες μέρες στην Κρήτη. Έσύ μείνε στο παλάτι μου όσο θέλεις· θά χαρώ πολύ αν σε βρώ εδώ άμα ξαναγυρίσω».

Ο Πάρης όμως δέ σεβάστηκε τη φιλοξενία κι έτσι άμα έφυγε ο Μενέλαος, με τη βοήθεια της Άφροδίτης έπεισε την Έλένη να ξεχάσει τον άνδρα της και το παιδί της και να τον άκολουθήσει. Άφου λοιπόν πήραν πολλούς θησαυρούς και όλα τα στολίδια της Έλένης που της εΐχε χαρίσει ο Μενέλαος, έφυγαν κρυφά από το παλάτι και πήγαν στην Τροία.

Ο Πρίαμος μάλωσε πολύ τον Πάρη γι αυτό που έκαμε και συχνά κουνούσε τ' άσπρόμαλλο κεφάλι του, σαν να πρόβλεπε το κακό που θά πάθαινε ή χώρα του.

Άμα γύρισε ο Μενέλαος και έμαθε την κακή πράξη του Πάρη έγινε σαν μανιασμένος. Κλείστηκε τότε στο δωμάτιό του και δέν ήθελε να ιδη κανέναν. Τέλος την άλλη μέρα πήγε στις Μυκήνες που ήταν βασιλιάς ο άδελφός του Άγαμέμνονας, να σκεφτούν τί πρέπει να κάνουν.

3. Οί Έλληνες έτοιμάζονται για πόλεμο

Ο Άγαμέμνονας ήταν μεγαλύτερος από τους βασιλείς της Ελλάδας γιατί εΐχε ισχυρό στρατό και πολλά πλοία. Μόλις άκουσε την προσβολή που έπαθε ο άδελφός του, θύμωσε πολύ με τη διαγωγή του Πάρη.

Κάλεσε λοιπόν στις Μυκήνες σε συμβούλιο όλους τους βασιλείς της Ελλάδας κι αποφασίστηκε να στείλουν ανθρώπους στην Τροία να ζητήσουν την Έλένη με τους θησαυρούς του Μενελάου και να τιμωρηθί ο Πάρης. Οί άνθρωποι πήγαν, μα οί Τρώες ούτε την Έλένη έδωκαν ούτε τιμώρησαν τον Πάρη. Τότε οί Έλληνες κήρυξαν τον πόλεμο κατά της Τροίας, γιατί ή προσβολή που έπαθε ο Μενέλαος, ήταν και προσβολή όλης της Ελλάδας. Ο πόλεμος αυτός λέγεται Τρωϊκός πόλεμος.

Ἄφου τελείωσαν οἱ ἑτοιμασίαι, ἀπ' ὄλα τὰ μέρη ξεκίνησαν οἱ βασιλεῖς μὲ τὸ στρατὸ καὶ τὸ στόλο τους καὶ μαζεύτηκαν στὴν Αὐλίδα, κοντὰ στὴ Χαλκίδα. Ἐκεῖ ἐκτός ἀπὸ τὸν Ἄγαμέμνονα καὶ τὸν Μενέλαο ἦταν : Ὁ γερο - Νέστορας βασιλιάς τῆς Πύλου, ὁ Διομήδης βασιλιάς τοῦ Ἄργου, ὁ Αἴας γιὸς τοῦ Τελαμῶνα βασιλιάς τῆς Σαλαμίνας, ὁ Ἴδομενεύς τῆς Κρήτης, ὁ πανοῦργος Ὀδυσσεύς τῆς Ἰθάκης, ὁ Ἀχιλλεύς ἀνδρειότερος ἀπ' ὄλους τοὺς Ἕλληνας γιὸς τοῦ Πηλέα, βασιλιάς τῶν Μυρμηδόνων, καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Ἀρχιστράτηγος ὠρίστηκε ὁ Ἄγαμέμνονας, ὅλος δὲ ὁ στρατὸς ἦταν ὡς 100 χιλιάδες καὶ 1200 πλοῖα, δηλαδὴ δυνάμεις πρωτοφανεῖς γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη.

4. Ἡ θυσία τῆς Ἰφιγένειας

Πέρασαν πολλὲς μέρες ἀπὸ τότε ποὺ συγκεντρώθηκαν οἱ Ἕλληνας στὴν Αὐλίδα, ἀλλὰ δὲν φυσοῦσε ἄνεμος νὰ φύγουν τὰ πλοῖα γιὰ τὴν Τροία. Ἄρχισαν τότε νὰ στενωχῶρονται καὶ ν' ἀνησυχοῦν. Βλέποντας οἱ στρατηγοὶ τὴν ἀνησυχία τοῦ στρατοῦ, ρώτησαν τὸ μάντη Κάλχα τί συμβαίνει ποὺ δὲν φυσάει. Ἐκεῖνος τοὺς ἀπάντησε πὼς ἡ Ἀρτέμιδα εἶναι θυμωμένη γιὰτὶ ὁ Ἄγαμέμνονας σκότωσε τὸ ἐλάφι τῆς μὲ τὰ χρυσὰ κέρατα καὶ γιὰ νὰ ξεθυμῶση πρέπει νὰ θυσιάσῃ στὸ βωμὸ τῆς τὴν κόρη του τὴν Ἰφιγένεια. Μεγάλῃ λύπῃ ἀπλώθηκε τότε στὸ στρατόπεδο γιὰτὶ πίστευαν πὼς ὁ Ἄγαμέμνονας δὲ θὰ θυσίαζε τὴν κόρη του. Ἐκεῖνος πάλι ἦταν ἀπαρηγόρητος. Γιὰ μιὰ στιγμή πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλό του ἡ ἰδέα νὰ πάρῃ τὸ στρατό του καὶ νὰ γυρίσῃ στὶς Μυκῆνες. Ἀλλὰ ὅταν σκέφτηκε τὸ συμφέρον τῆς πατρίδας, ἀποφάσισε νὰ θυσιάσῃ τὴν κόρη του. Ἔστειλε λοιπὸν ἀγγελιοφόρο στὶς Μυκῆνες κι εἶδοποίησε τὴ γυναῖκα του Κλυταιμνήστρα νὰ πάρῃ τὴν Ἰφιγένεια καὶ νὰ ρθῇ στὴν Αὐλίδα νὰ τὴν παντρέψουν μὲ τὸν Ἀχιλλεῦ. Χαρούμενη τότε ἡ Κλυταιμνήστρα πῆρε τὴν Ἰφιγένεια μὲ πολλοὺς θουσαυροὺς καὶ πῆγαν στὴν Αὐλίδα. Ὅταν ὅμως ἔφτασαν, παραξενεύτηκαν ποὺ δὲν τοὺς ἔγινε καμμιά ὑποδοχὴ, οὔτε γίνονταν προετοιμασίαι γιὰ τὸ γάμο. Ὁ Ἄγαμέμνονας τίς δέχθηκε θλιμμένος στὴ σκηνὴ του καὶ ἀνακοίνωσε τὸ σκοπὸ ποὺ τίς κάλεσε :

— Ὁ στρατὸς, λέει στὴν Κλυταιμνήστρα, ζητεῖ νὰ θυσιαστῇ ἡ Ἰφιγένεια γιὰ νὰ ξεθυμῶσῃ ἡ Ἀρτέμιδα ποὺ τῆς σκότωσα

τὸ ἐλάφι τῆς καὶ νὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ φύγωμε. Χωρὶς τὴ θυσία τῆς κόρης μας, ἢ προσβολὴ τῆς Ἑλλάδας θὰ μείνῃ ἀτιμώρητη καὶ ὄλα τὰ στρατεύματα ὠργισμένα θὰ ὀρμήσουν στὶς Μυκῆνες καὶ θὰ καταστρέψουν τὴ χώρα μας. Ἔτσι εἶτε τὸ θέλουμε εἶτε ὄχι θὰ θυσιάσῃ ἡ κόρη μας ἀφοῦ τὸ ἀπαιτεῖ τὸ συμφέρον τῆς πατρίδας μας.

Τὰ λόγια αὐτὰ ἔκαμαν τὴν εὐγενικὴ καρδιά τῆς Ἰφιγένειας νὰ συγκινηθῇ καὶ σὰν γνήσια Ἑλληνοπούλα εἶπε μὲ ἀπόφαση στοὺς γονεῖς τῆς :

— Εἶμαι πρόθυμη νὰ πεθάνω γιὰ νὰ σώσω τὴν τιμὴ τῆς Ἑλλάδας! Δὲ γεννήθηκα μόνον γιὰ σᾶς ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν πατρίδα. Ὁ θάνατός μου θὰ δώσῃ θάρρος στὸ στρατό μας νὰ κυριεύσῃ τὴν Τροία καὶ νὰ τιμωρήσῃ τοὺς βαρβάρους ποὺ πρόσβαλαν τὴ χώρα μας .

Κι ἀφοῦ εἶπε αὐτὰ ἡ εὐγενικὴ κόρη, χαιρέτησε γιὰ τελευταία φορὰ τοὺς

γονεῖς τῆς καὶ στολισμένη σὰ νύφη ὠδηγήθηκε στὸ βωμὸ τῆς Ἀρτέμιδας. Οἱ βασιλεῖς καὶ ὁ στρατός μόλις συγκρατοῦν τὰ δάκρυα! Θαυμάζουν τὴν κορμιοστάσιά τῆς καὶ παίρνουν θάρρος γιὰ τὸν σκληρὸ ἀγώνα. Κι ἅμα ὁ Κάλχας, συγκινημένος καὶ αὐτός, σήκωσε τὸ μαχαίρι νὰ τὶς κόψῃ τὸ κεφάλι, ἓνα πικρὸ σύννεφο ἔπεσε στὸ βωμὸ καὶ ὅταν σηκώθηκε ἔλειπε ἡ Ἰφιγένεια. Στὴ θέση τῆς βρέθηκε ἓνα ἐλάφι. Ἡ θεὰ Ἀρτέμιδα δὲ θέλησε

Εἰκ. 12. Κι ἅμα ὁ Κάλχας σήκωσε τὸ μαχαίρι...

νά χυθῆ ἀθῶο αἷμα, παρὰ ἤθελε νά δοκιμάσῃ τῆ φιλοπατρία τοῦ Ἄγαμέμνονα. Κατέβηκε λοιπὸν μέσα στοῦ σύννεφο, ἔρριξε τὸ ἐλάφι μπροστὰ στοῦ βωμό, πῆρε τὴν Ἴφιγένεια καὶ τὴν ἔκαμε ἱέραει σ' ἓνα μακρινὸ ναὸ της.

Ἄμέσως ἄρχισε νά φυσᾶ εὐνοϊκὸς ἄνεμος, μπῆκαν ὄλοι στὰ πλοῖα κι ἔφυγαν γιὰ τὴν Τροία.

5. Ἡ πολιορκία τῆς Τροίας

Οἱ Τρῶες ἄμα ἔμαθαν πὼς ἔρχονται οἱ Ἕλληνες στὴ χώρα τους, ζήτησαν βοήθεια ἀπὸ τοὺς γειτονικοὺς λαοὺς. Ἔτσι ὅταν εἶδαν ἀπὸ μακρὰ τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα, κατέβηκαν στὴν παραλία νά ἐμποδίσουν τοὺς Ἕλληνες νά βγοῦν στὴν ξηρά. Ἄμα πλησίασαν οἱ Ἕλληνες, ἔρριχναν ἀπὸ τὰ πλοῖα τὰ βέλη σὰ βροχή, ὥσπου ἀνάγκασαν τοὺς Τρῶες νά κλειστοῦν στὰ ἰσχυρὰ τεῖχη τῆς Τροίας. Ἄνευόχλητοι πιά ἔσουραν τὰ πλοῖα στὴν ξηρά. Ἐκεῖ ἔστησαν σκηνές καὶ γύρω στοῦ στρατόπεδο ἔφτιασαν ξύλινα τεῖχη γιὰ νά ἀμύνωνται. Ἄφοῦ ὠχυρώθηκαν καλά, ἔκαμαν πολλὰς ἐπιθέσεις στὴν πεδιάδα καὶ κατέλαβαν ὄλα τὰ χωριά καὶ τίς πόλεις ποὺ ἦσαν γύρω στὴν Τροία. Ἔτσι οἱ Τρῶες δὲν μπορούσαν νά μπάσουν στὰ τεῖχη οὔτε στρατὸ οὔτε τροφίμα. Ἄν ἐπιχειροῦσαν καμμιά φορὰ νά βγοῦν ἔξω, οἱ Ἕλληνες τοὺς ἀνάγκαζαν νά κλειστοῦν γρήγορα στὰ τεῖχη.

Ἡ πολιορκία τῆς Τροίας κράτησε δέκα χρόνια, μὰ κανεὶς δὲν μπορούσε νά νικήσῃ. Οἱ Ἕλληνες εἶχαν πιά ἀπελπιστῆ. Τέλος τὸ δέκατο χρόνο ἐγινε μιά φιλονεικία μεταξὺ τοῦ Ἄγαμέμνονα καὶ τοῦ Ἀχιλλέα ποὺ στοίχισε πολὺ στοὺς Ἕλληνες καὶ παρ' ὀλίγο νά νικηθοῦν καὶ νά καταστραφοῦν.

6. Ὁ θυμὸς τοῦ Ἀχιλλέα

Μαζί μὲ τοὺς αἰχμαλώτους ποὺ εἶχαν πιάσει οἱ Ἕλληνες ἦσαν καὶ δύο κορίτσια, ἡ Χρυσῆδα κι ἡ Βρισηῖδα. Τὴν πρώτη ἀπ' αὐτὲς τὴν πῆρε στὴ σκηνή του ὁ Ἄγαμέμνωνας καὶ τὴν ἄλλη ἡ Ἀχιλλέας. Ὁ πατέρας τῆς Χρυσῆδας, ποὺ ἦταν ἱερέας τοῦ Ἀπόλλωνα, πῆγε στὸν Ἄγαμέμνονα πολλὰ δῶρα καὶ τὸν παρακάλεσε νά τοῦ δώσῃ τὴν κόρη του. Ἐκεῖνος ὅμως ἀρνήθηκε καὶ τὸν φοβέρισε πὼς θὰ τὸν σκοτώσῃ ἂν δὲν φύγῃ ἀπὸ τὸ στράτευμα. Φεύγοντας ἀπ' ἐκεῖ ὁ ἱερέας, παρεκάλεσε τὸν

Ἄπολλωνα νά τιμωρήσῃ τοὺς Ἕλληνες κι ἐκεῖνος τὸν ἄκουσε. Ἔστειλε λοιπὸν στοὺς Ἕλληνες μιὰ φοβερὴ ἀρρώστεια καὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς πέθαιναν. Τέλος ὁ Μάντης Κάλχας ποὺ ἤξερε τὴν αἰτία τοῦ κακοῦ συμβούλευσε τὸν Ἀγαμέμνονα νά στείλῃ τὴν κόρη στὸν πατέρα της. Ὁ Ἀγαμέμνονας ἔστειλε τὴν Χρυσήϊδα καὶ ἡ ἀρρώστεια ἀμέσως ἔπαψε. Διέταξε ὁμοίως καὶ τοῦ ἔφεραν στὴ σκηνὴ του τὴν Βρισηΐδα. Ὁ Ἀχιλλέας θύμωσε γιὰ τὴν προσβολὴ ποὺ τοῦ ἔκανε ὁ Ἀγαμέμνονας καὶ τραβήχτηκε στὴ σκηνὴ του, ἀποφασισμένος νά μὴν πολεμήσῃ ἄλλη φορά.

Ὅσο πολεμοῦσε ὁ Ἀχιλλέας οἱ Τρῶες δὲν τολμοῦσαν νά βγοῦν στὴν πεδιάδα. Ὅταν ὁμοίως ἔμαθαν πὼς βρίσκεται θυμωμένος στὴ σκηνὴ του πῆραν θάρρος. Ἐβγαίνουν λοιπὸν συχνὰ ἔξω ἀπὸ τὰ τεῖχη μὲ ἀρχηγὸ τὸν Ἔκτορα καὶ κυνηγοῦσαν τοὺς Ἕλληνες ὡς τὸ στρατόπεδο. Μιὰ μέρα ὁ Πάρης βγήκε μπροστὰ ἀπὸ τοὺς Τρῶες καὶ καλοῦσε σὲ μονομαχίαν τὸ καλύτερο παληκάρι τῶν Ἑλλήνων. Μόλις τὸν εἶδε ὁ Μενέλαος ὤρμησε κατ' ἐπάνω του σὰν πεινασμένο λιοντάρι νά τὸν ξεσχίσῃ μὲ τὰ χέρια του. Ὁ Πάρης κατάλαβε τότε τί τὸν περίμενε καὶ φοβισμένος γύρισε πίσω στοὺς Τρῶες, ἐνῶ ὁ Ἔκτορας τὸν μάλωνε γιὰ τὴν τρέλλα ποὺ πῆγε νά κάμῃ.

Βλέποντας ὁ Ἀγαμέμνονας πὼς κινδύνευαν οἱ Ἕλληνες, μετάνοισε καὶ εἰδοποίησε τὸν Ἀχιλλέα πὼς ἂν ξεθυμώσῃ καὶ βγῆ στὸν πόλεμο, θὰ τοῦ στείλῃ πάλι τὴ Βρισηΐδα μὲ πολλὰ δῶρα. Ὁ Ἀχιλλέας ὁμοίως ἀρνήθηκε κι ἐξακολουθοῦσε νά μὲνῃ στὴ σκηνὴ του. Σὲ μιὰ ἐπίθεσή τους οἱ Τρῶες, κυνήγησαν τοὺς Ἕλληνες ὡς τὰ πλοῖα κι ἔκαψαν μάλιστα ἓνα ἀπ' αὐτά, τὸ πλοῖο τοῦ Πρωτεσίλαου. Θὰ ἔκαιαν δὲ πιὸ πολλά, ἂν δὲν τοὺς ἐμπόδιζε ὁ γιγαντώσωμος Αἴαντας. Μπροστὰ στὸν κίνδυνο αὐτόν, ὁ Πάτροκλος πῆγε στὸν φίλο του τὸν Ἀχιλλέα καὶ τὸν παρεκάλεσε ν' ἀφήσῃ τὸ θυμὸ καὶ νά βοηθήσῃ τοὺς Ἕλληνες. Σὰν εἶδε ὁμοίως πὼς ἐπέμενε, ζήτησε τὰ δῖπλα του καὶ τοὺς γενναίους Μυρμηδόνες νά πολεμήσῃ αὐτὸς ἀντὶ τοῦ Ἀχιλλέα. Ὁ Ἀχιλλέας τοῦ ἔδωκε τὰ δῖπλα καὶ τὸ στρατὸ του καὶ τοῦ εἶπε: «Ἄμα ἰδῆς πὼς φεύγουν, μὴν τοὺς κυνηγήσῃς ὡς τὴν Τροία, μήπως σὲ τιμωρήσῃ κανεὶς ἀπὸ τοὺς θεοὺς ποὺ τὴν προστατεύουν».

7. Θάνατος τοῦ Πατρόκλου

“Όταν εἶδαν οἱ Τρῶες τὸν Πάτροκλο μὲ τοὺς Μυρμηδόνες νόμισαν πὼς εἶναι ὁ Ἀχιλλέας καὶ γύρισαν πίσω φεύγοντας. Ὁ Πάτροκλος ὁμως ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὴ νίκη ξέχασε τὴ συμβουλὴ τοῦ Ἀχιλλέα καὶ τοὺς κυνήγησε ὡς τὰ τεῖχη. Τότε ὁ Πάτροκλος ἀφωπλίσθηκε ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα κι ὕστερα τὸν πλήγωσε ἀπὸ πίσω ὁ Εὐφορβος. Ὁ Ἔκτορας προσέχοντας τὸν Πάτροκλο, τὸν γνώρισε. “Ὁρμησε, λοιπόν, ἐπάνω του καὶ σὰν πιὸ δυνατὸς καὶ ὠπλισμένος ποὺ ἦταν, τὸν σκότωσε καὶ πήρε τὰ ὄπλα τοῦ Ἀχιλλέα. Γύρω ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ Πάτροκλου γίνηκε τότε φοβερὴ μάχη, ὥσπου οἱ Ἕλληνες τὸ πήραν καὶ τὸ ἔστειλαν στὸν Ἀχιλλέα. Ἐκεῖνος ἅμα εἶδε νεκρὸ τὸν ἀγαπημένο του φίλο, ξέχασε πιά τὸ θυμὸ του κι ὠρκίστηκε νὰ ἐκδικηθῆ τὸ θάνατό του. “Ἔστειλε λοιπόν τὴ μητέρα του τὴ Θέτιδα στὸν Ἥφαιστο καὶ τοῦ ἔφερε ἄλλα ὄπλα. Κατόπιν ὠρμησε μὲ μανία κατὰ τῶν Τρῶων καὶ τοὺς ἀνάγκασε νὰ κλειστοῦν στὰ τεῖχη. Μόνον ὁ γενναῖος Ἔκτορας ἀπὸ ντροπὴ ἔμεινε ἔξω. Ὁ Ἀχιλλέας τὸν κυνήγησε πολλές φορές γύρω στὰ τεῖχη κι ἅμα τὸν ἔφτασε τοῦ εἶπε μὲ ἄγρια φωνή :

— Ἔκτορα νόμισες πὼς θὰ σωθῆς ἅμα σκότωσες τὸν Πάτροκλο κι ἐμένα δὲ μὲ λογάριαιες ποὺ εἶχα τραβηχτῆ ἀπὸ τὸν πόλεμο, τρελλέ! Τώρα θὰ φάνε τὸ κρέας σου τὰ σκυλιὰ καὶ τὰ ὄρνια !...

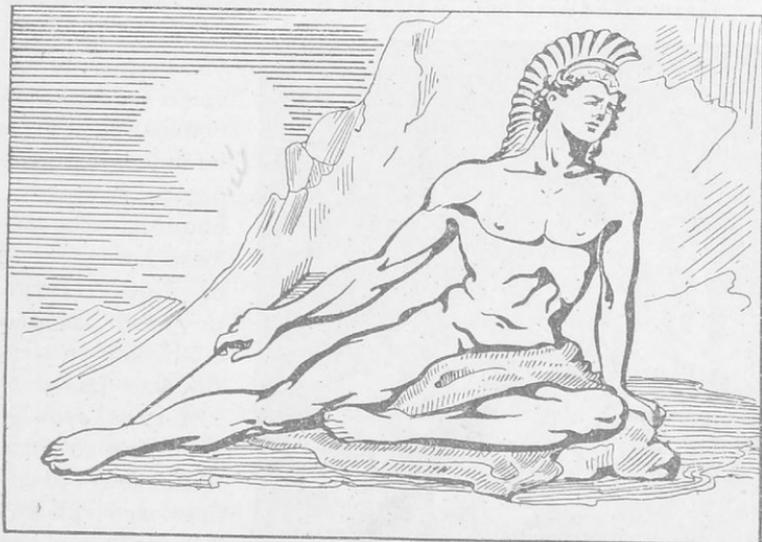
Κι ἄρχισε τότε μιὰ φοβερὴ πάλη, ποὺ κράτησε πολλὴν ὥρα. Στὸ τέλος ὁ θεϊκὸς Ἔκτορας, μὲ τὴ λοφωτὴ περικεφαλαία γονατίζει καὶ πέφτε κάτω νεκρὸς. Ἡ ψυχὴ τοῦ παλληκαριοῦ πετάει τότε μακριὰ ἀπὸ τὰ στήθια του νὰ πάη στὸν Ἄδη. Κι ἔκλαιε τὴ μοῖρα της ποὺ ἄφησε τὰ νιάτα καὶ λεβεντιά. Ὁ φοβερὸς Ἀχιλλέας τρυπάει τότε μὲ τὸ δόρυ του τοὺς τένοντες τῶν ποδιῶν τοῦ Ἔκτορα, ἀπὸ τὴ φτέρνα ὡς τὸν ἀστράγαλο, περνάει ἀπὸ τίς τρύπες τὰ λουριά, τὰ ἔδεσε πίσω στὸ ἄρμα του κι ἄφησε τὸ κεφάλι μὲ τὰ μαῦρα μαλλιά νὰ σέρνεται καταγῆς. Κατόπιν ἀνέβηκε ὁ Ἀχιλλέας στὸ ἄρμα του, ἐκτύπησε τ' ἄλογα κι ἐκεῖνα πρόθυμα ἔτρεχαν σὰ νὰ πετοῦσαν. Καὶ πίσω ἀπὸ τὸ κορμὶ τοῦ Ἔκτορα, ποὺ σέρνονταν, σηκωνόταν σύννεφο σκόνης. Ἔτσι τὸν πήγε στὸ στρατόπεδο.

Ἐκεῖ ἔκαψε τὸ πῶμα τοῦ Πατρόκλου κι ἔβαλε τὴ στάχτη σὲ δοχεῖο. Ἐπειτα οἱ γενναῖοι Μυρμηδόνες ἔκαμαν ἀγῶνες γιὰ νὰ τιμῆσουν τὸν Πάτροκλο καὶ δόθηκαν βραβεῖα.

8. Θάνατος του 'Αχιλλέα

Τὴν ἄλλη μέρα πῆγε στὴ σκηνὴ τοῦ 'Αχιλλέα ὁ γερο-Πρίαμος μὲ πολλὰ δῶρα καὶ ζήτησε τὸ πτώμα τοῦ 'Εκτορα. 'Ο 'Αχιλλέας λυπήθηκε τὸ δυστυχισμένο πατέρα κι ἔδωκε τὸ πτώμα τοῦ παιδιοῦ του. Τότε ὁ πόλεμος σταμάτησε ἔντεκα μέρες, ὥσπου νὰ θάψουν οἱ Τρῶες τὸν 'Εκτορα καὶ τὴ δωδεκάτῃ ἄρχισε πὶ ἄγριος καὶ τρομερός.

'Αλλὰ δὲν ἦταν γραπτὸ νὰ γλυτώσῃ κι ὁ 'Αχιλλέας. 'Αμα ἦταν μικρός ἢ μητέρα του τὸν βούτηξε στὰ νερά τῆς Στυγὸς νὰ τὸν κάμῃ ἀθάνατο. Στὴ μιὰ ὄμως φτέρνα πού τὸν κρατοῦσε δὲν πῆγε νερό κι ἔτσι ἐνῶ ὄλο τὸ σῶμα τοῦ ἔγινε ἄτρωτο, τὸ

Εἰκ. 13. 'Ο 'Αχιλλέας ἐνῶ προσπαθεῖ νὰ βγάλῃ τὸ φαρμακερὸ βέλος

σημεῖο αὐτὸ ἔμεινε τρωτό. 'Ο 'Απόλλωνας πού τῶξερε αὐτό, ὠδήγησε τὸν Πάρη κι ἐκεῖνος φύλαξε καὶ χτύπησε τὸν 'Αχιλλέα στὴ φτέρνα μ' ἓνα φαρμακερὸ βέλος καὶ πέθανε. 'Αλλὰ καὶ ὁ Πάρης γρήγορα σκοτώθηκε ἀπὸ τὸ Φιλοκτήτη, πού εἶχε πάρει τὰ δηλητηριασμένα βέλη τοῦ 'Ηρακλῆ.

'Ισχυρὴ μάχη γίνηκε τότε γύρω ἀπὸ τὸ νεκρὸ τοῦ 'Αχιλλέα. Τέλος ὁ Αἴαντας μὲ τὸν 'Οδυσσεά πῆραν τὸ πτώμα καὶ τὸ πῆγαν στὰ πλοῖα. Στὸ θρῆνο τῶν 'Ελλήνων γιὰ τὸν 'Αχιλ-

λέα πήραν μέρος ή μητέρα του με τίς άλλες Νηρηΐδες κι οι έννιά Μοϋσες. Δέκα έφτά μέρες τόν έκλαιαν και τή δεκάτη όγδόη έκαψαν τό σώμα του και τή στάχτη τήν έβαλαν στο ίδιο δοχείο που ήταν και ή στάχτη του Πάτροκλου. Έπειτα έκαμαν άγώνες και μαζί με τά βραβεία έβαλαν και τά όπλα του που τά πήρε ό Όδυσσέας.

Έτσι οι Έλληνες έχασαν τό μεγαλύτερό τους ήρωα, άπ' όσους έπλασε ή έλληνική φαντασία και ύμνησε ό μεγάλος κι ένδοξος ποιητής μας, Όμηρος, στην Ίλιάδα του

7. Τό ξύλινο άλογο

Μετά τό θάνατο του Άχιλλέα οι Έλληνες άπελπίστηκαν

κι άποφάσισαν νά γυρίσουν στην πατρίδα τους. Στη δύσκολη όμως περισταση τους έσωσε ό πολυμήχανος Όδυσσέας. Συμβούλεψε λοιπόν τους άρχηγούς κι έφτιασαν ένα μεγάλο ξύλινο άλογο — τό Δούρειο ίππο, όπως τόν έλεγαν — και μέσα σ' αυτό κλείστηκαν οι άνδρειότεροι με τόν Όδυσσέα και τό Μενέλαο. Άπ' έξω έγραψαν πως τό άφιερώνουν στην Άθηνά, νά τους βοηθήση νά γυρίσουν στην πατρίδα τους.

Είκ 14. Πετάχθηκαν από τή θάλασσα δυό φίδια..

Τή νύχτα οι Έλληνες έκαψαν τίς σκηνές, μπήκαν στα πλοία και κάνοντας πως φεύγουν κρύφτηκαν πίσω από τή νήσο Τένεδο. Τό πρωϊ οι

Τρῶες μόλις εἶδαν καμένες τίς σκηνές πίστεψαν πὼς ἔφυγαν οἱ Ἕλληνες. Ἄνοιξαν τότε τίς πόρτες τοῦ κάστρου καὶ κατέβηκαν στὴν παραλία. Μεγάλη ἐντύπωση τοὺς ἔκαμε τὸ ξύλινο ἄλογο. Τὸ πλησίασαν λοιπὸν καὶ τὸ περιεργάζονταν. Ἄπο τὴν ἐπιγραφή πίστεψαν πὼς οἱ Ἕλληνες τὸ ἀφιέρωσαν στὴν Ἀθηνᾶ καὶ σκέφθησαν νὰ τὸ μπάσουν στὴ πόλη. Ἐνας ὁμῶς ἱερέας τοῦ Ἀπόλλωνα ὁ Λαοκόοντας, τοὺς ἐμπόδισε λέγοντας πὼς κάποια πονηριά θὰ κάμουν οἱ Ἕλληνες καὶ γι αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ τὸ βάλουν μέσα στὰ τείχη. Καὶ χτύπησε μ' ἓνα κοντάρι τὴν πλευρὰ τοῦ ἀλόγου νὰ ἰδῆ μήπως ἦσαν ἄνθρωποι μέσα. Τὴ στιγμὴ ὁμῶς ἐκείνη πετάχτηκαν ἀπὸ τὴ θάλασσα δυὸ πελώρια φίδια καὶ ἔπνιξαν τὸ Λαοκόοντα μὲ τὰ δυὸ παιδιὰ του.

Αὐτὸ ἔκαμε τοὺς Τρῶες νὰ πιστέψουν πὼς τὸν τιμώρησε ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ἀπὸ φόβο ἔμπασαν τὸ ξύλινο ἄλογο στὴν πόλη, ἀφοῦ χάλασαν ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ τείχη γιατί δὲν χωροῦσε. Ὑστερα ἄρχισαν χοροὺς καὶ διασκεδάσεις ὡς τὰ μεσάνυχτα καὶ τότε πιά, ἔπεσαν ἡσυχὸι νὰ κοιμηθοῦν.

10. Ἡ ἄλωση τῆς Τροίας. Ἐπιστροφή τῶν Ἑλλήνων

Μετὰ τὰ μεσάνυχτα οἱ Ἕλληνες βγήκαν ἀπὸ τὸ ξύλινο ἄλογο καὶ μὲ φωτιᾶς ἔδωσαν στοὺς Ἕλληνες, ποὺ ἦσαν στὰ πλοῖα, νὰ καταλάβουν πὼς τὰ πράματα πάνε καλά. Ἀμέσως ἐκεῖνοι γύρισαν στὴν παραλία καὶ ὠρμησαν στὴν πόλη ἀπὸ τίς πόρτες ποὺ εἶχαν ἀνοίξει οἱ πρῶτοι. Οἱ Τρῶες βυθισμένοι σὲ βαθὺν ὕπνο δὲν μπόρεσαν ν' ἀντισταθοῦν καὶ οἱ περισσότεροι σφάγηκαν. Ἡ Ἑλένη γύρισε στὸ Μενέλαο κι οἱ ἄλλες γυναῖκες ἔγιναν αἰχμάλωτες. Μαζὶ μ' αὐτὲς ἦταν καὶ ἡ γυναῖκα τοῦ Ἑκτορα, ἡ ὁμορφὴ Ἀνδρομάχη.

Ἔτσι οἱ Ἕλληνες κυρίεψαν τὴν Τροία καὶ τὴν ἔκαψαν ἀπὸ τὴ μιὰ ἄκρη ὡς τὴν ἄλλη. Κατόπιν πήραν πολλοὺς θησαυροὺς καὶ τίς γυναῖκες καὶ μπήκαν στὰ πλοῖα νὰ γυρίσουν στὴν Ἑλλάδα. Οἱ θεοὶ ὁμῶς θύμωσαν ποὺ ἔκαψαν τοὺς ναοὺς καὶ τοὺς βασάνισαν πολὺ στὴ θάλασσα. Ἄπο τίς τρικυμίες οἱ ἀρχηγοὶ χωρίστηκαν, τράβηξε ὁ καθένας δικό του δρόμο καὶ πολλοὶ πνίγηκαν.

Ὁ Μενέλαος μὲ τὴν Ἑλένη ἔφτασαν στὴ Σπάρτη, ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια καὶ χωρὶς πλοῖα. Ὁ Ἀγαμέμνωνας μόλις γύρισε στὶς Μυκῆνες σκοτώθηκε ἀπὸ τὸν ἐξάδελφό του Αἴγισθο

γιὰ νὰ πάρῃ ἐκεῖνος τὸ θρόνο. Ἀργότερα ὅμως ὁ Ὀρέστης σκότωσε τὸν Αἴγισθο. Μὰ τὰ πῖο πολλὰ βάσανα ἀπ' ὄλους ἔπαθε ὁ Ὀδυσσεύς. Δέκα χρόνια περιπλανήθηκε στὴ στεριά καὶ στὴ θάλασσα, ὥσπου νὰ γυρίσῃ στὴν Ἰθάκῃ. Τὶς περιπέτειες τοῦ Ὀδυσσεύα θὰ διηγηθοῦμε ἀπὸ δῶ καὶ πέρα.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ : Τροία—Σπάρτη—Μυκῆνες (πληροφορίες). Αὐλῖδα καὶ Χαλκίδα (γεωγρ.). Τί διδάγματα παίρνομε ἀπὸ τὴ θυσία τῆς Ἰφιγένειας; Πῶς κρίνετε τὸν Ἀγαμέμνονα; Περισσότερα καὶ ὠραία πράγματα γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Πατρόκλου θὰ βρῆτε στὴ μετάφραση Ἰλιάδας (Ραψωδία Π.). Ἐπίσης γιὰ τὸ φόντο τοῦ Ἐκτορα στὴ Ραψωδία Χ. Καὶ γιὰ τὴν ἀπόφαση τῶν θεῶν νὰ παραδοθῇ τὸ πτώμα τοῦ Ἐκτορα στὸν πατέρα του, στὴ ραψωδία Ω. Περισσότερα γιὰ τὸ Δούρειο Ἴππο καὶ τὸν πανοῦργο Ὀδυσσεύα. Ἡ τιμωρία τοῦ Λαοκόοντα (κρίσεις καὶ διδάγματα). Ἄλλες ἐντυπώσεις καὶ ἀπορίες. Ἰχνογραφήσετε τὸ κυριώτερο ἐπεισόδιο τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Ἐλεύθερες ἐργασίες.

VIII. ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ

1. Ὁ Ὀδυσσεύς στὴ χώρα τῶν Κίκωνων

Μετὰ τὴν καταστροφή τῆς Τροίας, ὁ Ὀδυσσεύς πῆρε τοὺς συντρόφους του, μῆκαν στὰ πλοῖα κι ἔφυγαν νὰ γυρίσουν στὴν Ἰθάκῃ.

Οἱ θεοὶ ὅμως, ὅπως μάθαμε, εἶχαν θυμώσει μαζί του κι ἀποφάσισαν νὰ τιμωρηθῇ. Ἔτσι μόλις τὰ πλοῖα βγήκαν στὴν ἀνοιχτὴ θάλασσα ἐξέσπασε μεγάλη τρικυμία κι ὁ ἄνεμος ἔσπρωχνε τὰ πλοῖα πρὸς τὰ παράλια τῆς Θράκης. Ἐπὶ τέλους κατάρθωσαν ν' ἀράξουν στὴν πόλῃ Ἴσμαρο, ποὺ κατοικοῦσαν οἱ Κίκονες.

Νηστικοί, ὅπως ἦσαν ὁ Ὀδυσσεύς μὲ τοὺς συντρόφους του, ἄρπαξαν μερικά πρόβατα γιὰ νὰ τὰ φάνε. Αὐτὸ ὅμως ἔκαμε τοὺς Κίκονες νὰ ξεσηκωθοῦν ἐναντίον τους. Μὰ ὁ Ὀδυσσεύς τοὺς νίκησε καὶ σκότωσε πολλούς. Ἐπειτα πῆραν πολλὰ ζῶα κι ἄλλα πράγματα καὶ τὰ πῆγαν στὰ πλοῖα. Τὴν ἄλλῃ ὅμως ἡμέρα ἔφτασαν ἀπὸ τὰ μεσόγεια πολλοὶ Κίκονες καὶ ὤρμησαν στὸν Ὀδυσσεύα καὶ στοὺς συντρόφους του. Ἔτσι ἀφοῦ ὁ Ὀδυσσεύς ἔχασε μερικοὺς συντρόφους, μῆκε μὲ τοὺς ἄλλους στὰ πλοῖα κι ἔφυγαν.

2. Ὁ Ὀδυσσεύς στή χώρα τῶν Λωτοφάγων

“Ὅταν ἔπλεαν στό Μαλέα βρῆκε μεγάλη τρικυμία καί σχίστηκαν τὰ πανιά τῶν πλοίων. Ἐννιά ἡμερόνυχτα βασανίστηκαν στή θάλασσα καί τή δεκάτη ἡμέρα βγῆκαν στή χώρα τῶν Λωτοφάγων, τή σημερινή Λιβύη. Οἱ Λωτοφάγοι ἦταν ἥσυχοι ἄνθρωποι καί πολύ φιλόξενοι. Τροφή τους ἦταν ἕνας γλυκός καρπός πού λεγόταν λωτός κι ὅποιος τόν ἔτρωγε ξεχνοῦσε πιά ὄλα κι ἤθελε νά μένη πάντα ἐκεῖ.

Ὁ Ὀδυσσεύς ἔστειλε τρεῖς συντρόφους, τοὺς πιό ἔξυπνους στό ἐσωτερικό τῆς χώρας νά ἴδοῦν τί ἄνθρωποι ἐζοῦσαν ἐκεῖ. Οἱ Λωτοφάγοι δέχτηκαν τοὺς ξένους καί τοὺς ἔδωσαν κι ἔφαγαν λωτό Ἀμέσως ἐκεῖνοι ξέχασαν τόν Ὀδυσσεύ. Αὐτός ἄια εἶδε πῶς δέ γύριζαν ἀνησύχησε. Πῆγε λοιπόν καί τοὺς βρῆκε μὰ ἐκεῖνοι δέν τόν γνῶριζαν κι οὔτε ἤθελαν νά φύγουν. Ἔτσι ἀναγκάστηκε νά τούς πάρη μέ τή βία καί τοὺς πῆγε στά πλοῖα. Κατόπιν μπῆκαν ὄλοι μέσα κι ἔφυγαν.

3. Ὀδυσσεύς καί Πολύφημος

Ἐπειτα ἀπό μακρινό ταξίδι ὁ Ὀδυσσεύς ἔφτασε στή χώρα πού κατοικοῦσαν οἱ Κύκλωπες. Αὐτοί ἦσαν πελώριοι ἄνθρωποι ἄνθρωποφάγοι μ' ἕνα μόνο μάτι στό μέτωπο. Ὅλοι ἦταν βοσκοί καί κατοικοῦσαν στίς σπηλιές. Καμμιά ἄλλη ἐργασία δέν ἔκαναν γιατί στό μέρος ἐκεῖνο τό σιτάρι, ἡ ἐλιά καί τό ἀμπέλι φύτρωναν μόνα τους.

Ὁ Ὀδυσσεύς ἄφησε τὰ πλοῖα σ' ἕνα ἐρημόνησο πού ἦταν ἐκεῖ κοντά κι αὐτός μ' ἕνα πλοῖο καί δώδεκα συντρόφους βγῆκε στήν ξηρά. Πιό μέσα ἀπό τήν παραλία σέ μιὰ ὄμορφη τοποθεσία πού τήν σκέπαζαν πελώριες λευκές βρῆκαν μιὰ μεγάλη σπηλιά. Ἐκεῖ κατοικοῦσεν ὁ Πολύφημος, ὁ πιό μέγας Κύκλωπας καί γιός τοῦ Ποσειδώνα. Τήν ὥρα ἐκεῖνη ἔλειπε ἔξω μέ τὰ πρόβατά του. Μπαίνοντας στή σπηλιά εἶδαν δεξιά κι ἀριστερά πολλά ἀρνάκια καί κατσικάκια σέ χωριστὲς φράχτες καί πιό μέσα κρεμασμένα καλάθια γεμάτα τυρὶ καί καρδάρες μέ γάλα. Οἱ συντρόφοι παρακίνοῦσαν τόν Ὀδυσσεύ νά πάρουν τυρὶ καί κάμποσα ἀρνιά καί νά πᾶνε στά πλοῖα, μὰ αὐτός ἦταν περίεργος νά γνῶριση τόν Πολύφημο. Ἔτσι ἀφοῦ ἔφαγαν τυρὶ κι ἦπιαν ἀρκετό γάλα, κάθησαν νά ξεκουραστοῦν. Κατὰ τό

ήλιοβασιλεμα γύρισε ὁ Πολύφημος μὲ τὸ κοπάδι. Ἐρριξε τότε στὴν εἴσοδο ἓνα φορτίο ξύλα καὶ σείστηκε ὅλη ἡ σπηλιά. Κατόπιν ἔβαλε μέσα ὅσα ἤθελε ν' ἀρμέξει κι ἔκλεισε τὴ σπηλιά μ' ἓνα μεγάλο βράχο. Ἀρμέξε τότε τὰ πρόβατα καὶ τὰ γίδια, ἔπηξε τὸ μισὸ γάλα τυρὶ καὶ τὸ ἄλλο τὸ φύλαξε. Μόλις ἀναψε φωτιά τοὺς πήρε τὸ μάτι του καὶ τοὺς ρώτησε μὲ ἄγρια φωνὴ ποῖοι εἶναι καὶ γιατί μπηκαν στὴ σπηλιά. «Εἶμαστε Ἑλληνες», εἶπε ὁ Ὀδυσσεύς «κι ἐρχόμαστε ἀπὸ τὴν Τροία. Ἐδῶ μᾶς ἔρριξε ἡ τρικυμία καὶ σὲ παρακαλοῦμε νὰ μᾶς βοηθήσης νὰ γυρίσουμε στὴν πατρίδα μας. Σεβάσου τοὺς Θεοὺς καὶ πιὸ πολὺ τὸ Δία ποὺ προστατεύει τοὺς ξένους».

Ὁ Πολύφημος χωρὶς νὰ δώση καμμιά ἀπάντηση, ἄρπαξε ἓνα σύντροφο, τὸν χτύπησε κάτω καὶ τὸν ἔφαγε. Ἐπειτα ἔφαγε ἄλλον ἓναν, ἤπια καὶ δυὸ καρδάρεις γάλα καὶ ξαπλώθηκε νὰ κοιμηθῆ. Σὲ λίγο τὸν πήρε ὁ ὕπνος κι ἄρχιζε νὰ ροχαλιζῆ.

Ὁ Ὀδυσσεύς σκέφτηκε νὰ τὸν σκοτώσῃ μὰ δὲ θὰ μπορούσαν ὕστερα νὰ σπρώξουν τὸ βράχο καὶ νὰ βγοῦν ἔξω. Ἐτσι ὅλη τὴ νύχτα τὴν πέρασαν στὸ πόδι καὶ κανεὶς δὲν ἔκλεισε μάτι.

Πρῶλ—πρῶλ ξύπνησε ὁ Πολύφημος κι ἔφαγε ἄλλους δυὸ συντρόφους. Ἐπειτα ἔβγαλε τὰ πρόβατα ἔξω, ἔκλεισε πιὸ καλὰ τὴ σπηλιά καὶ τὰ πήγε βοσκή.

4. Ὁ Ὀδυσσεύς τυφλώνει τὸν Πολύφημο

Κλεισμένος στὴ σπηλιά ὁ Ὀδυσσεύς μὲ τοὺς συντρόφους του, βασάνιζε τὸ μυαλό του νὰ βρῆ τρόπο γιὰ νὰ γλυτώσουν. Πῆραν λοιπὸν ἓνα ξερὸ ξύλο ἀγριλιᾶς, τὸ πελέκησαν νὰ γίνῃ μυτερὸ καὶ κατόπιν τὸ καψάλισαν νὰ γίνῃ πιὸ σκληρὸ καὶ τὸ ἔκρυσαν μέσα στὴν κοπριά.

Τὸ βράδυ γύρισε πάλι ὁ Πολύφημος μὰ τούτῃ τὴ φορὰ ἔβαλε μέσα ὅλο τὸ κοπάδι. Φαίνεται πὼς κάτι ὑποψιάστηκε. Ἐκλείσε τότε καλὰ τὴν εἴσοδο κι ἔφαγε ἄλλους δυὸ συντρόφους. Ἦπια κατόπιν γάλα καὶ κάθησε. Ὁ Ὀδυσσεύς γέμισε τότε ἓνα ξύλινο κύπελο κρασί, ἀπ' αὐτὸ ποὺ εἶχε μαζί του, πλησίασε τὸν Πολύφημο καὶ τοῦ εἶπε :

—Γιὰ δοκίμασε Πολύφημε αὐτὸ τὸ κρασί. Σοῦ τὸ ἔφερα γιὰ δῶρο νὰ μὲ λυπηθῆς καὶ νὰ μὲ βοηθήσης νὰ γυρίσω στὴν πατρίδα μου.

Ὁ Κύκλωπας πήρε τὸ κρασί, τὸ γύρισε κάτω μὲ μιὰ ρουφειὰ καὶ ζήτησε κι ἄλλο. Ἄφου ἤπιε κι αὐτό, ρώτησε τὸν Ὀδυσσεά πῶς τὸν λένε κι ἐκεῖνος τοῦ εἶπε: «Μὲ λένε Κανένα».

—Τὸν Κανένα θὰ τὸν φάω τελευταῖο, αὐτὸ εἶναι τὸ δῶρο πού θὰ σοῦ κάμω, ἀπάντησε βραχνὰ ὁ Πολύφημος.

Ὁ Ὀδυσσεάς τοῦ ἔδωκε κρασί πολλές φορές κι ἄρχισε νὰ ζαλίζεται. Ἐπειτα ξαπλώθηκε καὶ σὲ λίγο ροχάλιζε. Τότε ὁ Ὀδυσσεάς πήρε τὸ μυτερὸ ξύλο, τὸ ζέστανε στὴ φωτιά καὶ τὸ ἔμπηξε μὲ δύναμι στοῦ μᾶτι τοῦ Κύκλωπα. Ἀμέσως ἐκεῖνος

Εἰκ. 15. Δοκίμασε Πολύφημε αὐτὸ τὸ κρασί...

πετάχτηκε ἐπάνω μουγκρίζοντας, τράβηξε τὸ ξύλο καὶ τὸ πέταξε μακριά.

Τυφλὸς τώρα, ἔψαχνε νὰ τοὺς βρῆ φωνάζοντας μὲ ἄγριες φωνές. Σὲ λίγη ὥρα ἦρθαν ἔξω στὴ σπηλιά οἱ ἄλλοι κύκλωπες, πού ἄκουσαν τίς φωνές καὶ τὸν ρώτησαν :

—Τί ἔπαθες Πολύφημε καὶ μᾶς ξεσήκωσες στοῦ πόδι μὲ τίς φωνές σου; Μήπως σοῦ παίρνουν τὰ πρόβατα ἢ θέλουν νὰ σε σκοτώσουν;

—Ἄχ! ὁ Κανένας μὲ σκοτώνει! ἀπάντησε τότε ὁ Πολύφημος καὶ μούγκριζε σάν θηρίο.

—Μὰ ἀφοῦ κανένας δὲ σὲ πειράζει τί φωνάζεις, τοῦ εἶπαν ἐκεῖνοι. Φαίνεται δὲν εἶσαι στὰ καλά σου Πολύφημε. Φώναξε τὸν πατέρα σου νὰ σὲ κάμῃ καλά, ἔμεῖς φεύγομε.

Ὁ Ὀδυσσεὺς χάρηκε τότε μὲ τὴν ἐξυπνάδα του.

Τὸ πρωὶ ὁ Πολύφημος ἀνοίξε τὴ σπηλιά καὶ κάθησε στὴν εἴσοδο νὰ τοὺς πιάσῃ. Ὁ Ὀδυσσεὺς διάλεξε τὰ μεγαλύτερα κριάρια, τὰ ἔδωσε τρία-τρία μὲ βοῦρλα καὶ στὴν κοιλιὰ τοῦ μεσαίου ἔδωσε ἀπὸ ἓνα σύντροφό του. Αὐτὸς κρεμάστηκε στὸ μεγαλύτερο κριάρι. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ βγήκαν ὄλοι ἔξω, χωρὶς νὰ τοὺς ἀνακαλύψῃ ὁ Πολύφημος ποῦ ἔψαχνε μόνο τίς ράχες τῶν κριαριῶν. Πῆραν τότε τὰ καλύτερα πρόβατα, μπῆκαν στὸ πλοῖο καὶ ἀνοίχτηκαν στὴ θάλασσα. Ἄμα προχώρησαν κάμποσο, φώναξε ὁ Ὀδυσσεὺς :

—Πολύφημε! Ἔ, κακοῦργε Πολύφημε! Ἄν σὲ ρωτήσῃ κανεὶς ποιὸς σὲ τύφλωσε, νὰ εἰπῆς ὁ Ὀδυσσεὺς ὁ γιὸς τοῦ Λαέρτη ποῦ κυρίεψε τὴν Τροία.

—Ἄλλοίμονό μου! Μοῦ τὸ εἶχε εἰπῆ ἓνας μάντης πὼς θὰ τυφλωνόμουν ἀπὸ ἓνα γενναῖον ἄνθρωπο, μὰ δὲν πίστευα πὼς θὰ ἦταν τόσο μικρός, εἶπε ὁ Πολύφημος. Καὶ ὑψώνοντας τὰ χέρια στὸν οὐρανὸ παρεκάλεσε τὸν πατέρα του τὸν Ποσειδῶνα νὰ τιμωρήσῃ τὸν Ὀδυσσεὺ μὲ τοὺς συντρόφους του.

Ἐπειτα ἄρπαξε ἓνα βράχο καὶ τὸν πέταξε ἐκεῖ ποῦ ἔρχοταν ἡ φωνή. Ὁ βράχος ἔπεσε κοντὰ στὸ πλοῖο καὶ παρ' ὀλίγο νὰ τὸ κἀνῃ κομμάτια. Γρήγορα τότε ἐκεῖνοι ἔπλευσαν στὴν ἐρημόνησο ποῦ ἦταν κι ἄλλοι μὲ τὰ πλοῖα.

5. Τὸ νησί τοῦ Αἰόλου κι οἱ Λαιστρυγόνες

Φεύγοντας ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ τοὺς συντρόφους του ἀπὸ τὴ χώρα τῶν Κυκλώπων ἔφτασαν κατόπιν στὸ νησί τοῦ Αἰόλου, θεοῦ τῶν ἀνέμων. Ὁ Αἰολὸς τοὺς φιλοξένησε ἐκεῖ ἓνα μῆνα κι ὅταν ἦρθε ὁ καιρὸς νὰ φύγουν, ἔκλεισε ὄλους τοὺς ἀνέμους σ' ἓνα ἄσκι κι ἄφησε μόνον τὸ Ζέφυρο νὰ σπρώχνῃ τὰ πλοῖα τους γιὰ τὴν Ἰθάκη. Ὁ Ὀδυσσεὺς κρέμασε τὸ ἄσκι στὸ κατάρτι τοῦ πλοίου κι ἔφυγαν. Ταξίδευαν πρῶτα ἔννια μέρες καὶ τὴ δεκάτῃ φάνηκαν τὰ βουνὰ τῆς Ἰθάκης. Κουρασμένος τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἔπεσε νὰ κοιμηθῇ. Οἱ σύντροφοί του νομίζοντας πὼς τὸ ἄσκι εἶχε χρυσάφι, τὸ ἀνοίξαν κι ἀμέσως πετάχτηκαν οἱ ἀνεμοὶ ἔξω κι ἄρχισε φοβερὴ τρικυμία. Ὁ Ὀδυσσεὺς ξύ-

πνησε τρομαγμένος και τους μάλωσε, μα ήταν άργά. Γύρισε πάλι στο νησί του Αϊόλου άλλ' εκείνος θύμωσε και δέν τους δέχτηκε. "Έτσι αναγκάστηκαν ν' άνοιχτούν πάλι στο πέλαγος κι έφτασαν στη χώρα των Λαιστρυγόνων.

Οί Λαιστρυγόνες ήσαν άγριοι γίγαντες άνθρωποφάγοι. Μόλις έφθασαν στην παραλία, ό 'Οδυσσέας έστειλε τρεις συντρόφους νά μάθη τί άνθρωποι κατοικούσαν εκεί. Έκείνος άνέβηκε σ' ένα βράχο και παρατηρούσε. "Αμα οί άγριάνθρωποι είδαν τά πλοία, έτρεξαν στην παραλία. "Ωρμησαν τότε από τους βράχους και ρίχνοντας μεγάλες πέτρες σκότωσαν τους συντρόφους κι έσπασαν τά πλοία. "Από τόν φοβερόν αυτόν κίνδυνο γλύτωσε μόνο τό πλοίο του 'Οδυσσέα, πού ήταν πιό μακριά από την παραλία. Λυπημένος ό 'Οδυσσέας για τη μεγάλη καταστροφή πού έπαθε, έφυγε γρήγορα από τό μέρος εκείνο. Τώρα του είχαν μείνει μόνο οί ναύτες του δικου του πλοίου.

6. Τό νησί της Κίρκης

Μεγάλη τρικυμία τράβηξε τό πλοίο του 'Οδυσσέα σ' ένα όμορφο και δασωμένο νησί. "Ήταν τό νησί της μάγισσας Κίρκης. Μόλις λοιπόν άραξαν σ' ένα μικρό λιμανάκι, ό 'Οδυσσέας έστειλε μερικούς συντρόφους στο έσωτερικό του νησιου κι έφτασαν στο παλάτι της Κίρκης. Έκείνη άφοι τους καλοδέχτηκε, τους έδωκε ένα μαγικό φάρμακο κι άμέσως έγιναν χοίροι. Μόνον ένας, ό Εύρύλοος πού έμεινε έξω, όταν είδε τους συντρόφους του σ' αυτή τη κατάσταση, έτρεξε και είδοποίησε τόν 'Οδυσσέα. "Ο 'Οδυσσέας πήγε στην Κίρκη και την άνάγκασε με τό σπαθί του νά κάμη τους συντρόφους του πάλι άνθρώπους. "Η Κίρκη όμως άντι νά θυμώσει συμπάθησε τόν 'Οδυσσέα και τόν φιλοξένησε στο νησί της ένα χρόνο.

Πρίν φύγουν άπ' εκεί ό 'Οδυσσέας, με τη συμβουλή της Κίρκης, κατέβηκε στον "Αδη και ρώτησε τό μάντη Τειρεσία τί τύχη τόν περιμένει. Έκείνος του άπήντησε πως θα γυρίση στην πατρίδα του, άν δέν πειράξη τίς άγελάδες του "Ήλιου.

7. Οί Σειρήνες, ή Σκύλλα και ή Χάρυβδη

"Αμα έφυγαν από τό νησί της Κίρκης, πλησίασαν σ' ένα στενό πού ήσαν οί Σειρήνες. Αυτές ήσαν γυναίκες με φτερά, περίφημες για τη γλυκειά και γοητευτική φωνή τους. "Έμεναν

πάντα στην παραλία κι όταν περνούσε κανένα πλοίο μάγευαν με τὸ γλυκό τους τραγούδι τὸς ἀνθρώπους, ἔβγαιναν στὴν παραλία κι ἐκεῖ τὸς ἔπνιγαν. Ὁ Ὀδυσσεύς με τὴ συμβουλή τῆς Κίρκης βούλωσε τ' αὐτιά τῶν συντρόφων του κι' αὐτὸν τὸν ἔδεσαν στὸ κατάρτι τοῦ πλοίου. Ἔτσι ἐκτός ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεύα κανεὶς ἄλλος δὲν ἄκουσε τὸ τραγούδι καὶ πέρασαν χωρὶς νὰ πάθουν τίποτε.

Ἐπειτα ἔφτασαν στὸ στενὸ τῆς Σικελίας, ἀνάμεσα ἀπὸ δύο ἀπόκρημνους βράχους. Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ἦταν ἡ Σκύλλα κι

Εἰκ. 16. Δεμένος ὁ Ὀδυσσεύς στὸ κατάρτι, ἀκούει τὸ γλυκὸ τραγούδι τῶν Σειρήνων.

ἀπὸ τ' ἄλλο ἡ Χάρυβδη. Ἡ Σκύλλα ἦταν ἓνα φοβερὸ τέρας με ἕξι κεφάλια κι ἡ Χάρυβδη ἄλλο τέρας ποὺ ρουφούσε με ὄρμη τὸ νερὸ καὶ πάλι τὸ ξερνούσε. Ἔτσι ὅποιο πλοῖο, περνούσε ἀπ' ἐκεῖ ἦταν ἀδύνατο νὰ γλυτώσῃ Ὁ Ὀδυσσεύς θέλοντας ν' ἀποφύγῃ τῇ Χάρυβδι γιατί θὰ τοῦ ρουφούσε τὸ πλοῖο, πέρασε κοντὰ στὴ Σκύλλα. Ἐξαφνα τότε ἐκείνη ἀπλώσε τὰ ἕξι κεφάλια με τοὺς μακριοὺς λαιμούς, ἄρπαξε ἕξι συντρόφους καὶ τοὺς ἔφαγε.

8. Τὸ νησί τοῦ Ἡλίου

Ἄμα πέρασαν τὸ στενὸ ἔφτασαν στὸ νησί τοῦ Ἡλίου. Στὰ

καταπράσινα λειβάδια ἔβοσκαν οἱ ὄμορφες καὶ παχιᾶς ἀγελάδες του. Ὁ Ὀδυσσεύς θυμῆθηκε τὰ λόγια τοῦ Τειρεσία κι εἰδοποίησε τοὺς συντρόφους νὰ μὴ πειράξουν καμμιά ἀγελάδα γιατί θὰ καταστραφοῦν. Στὸ μέρος ἐκεῖνο ἔμειναν ἕνα μῆνα κι ἔσωσαν τὶς τροφές. Ἐνα μεσημέρι ὁ Ὀδυσσεύς πῆγε πρὸς πέρα νὰ προσευχηθῆ στοὺς θεοὺς γιὰ νὰ τοὺς βοηθήσουν νὰ γυρίσουν στὴν Ἰθάκη. Ἐπειτα ξαπλώθηκε κάτω ἀπὸ ἕνα παχύσκιο δέντρο καὶ τὸν πῆρε ὁ ὕπνος. Οἱ σύντροφοί του τότε βρῆκαν εὐκαιρία κι ἀφοῦ ἔσφαξαν τὶς καλύτερες ἀγελάδες, ἄναψαν φωτιά καὶ τὶς ἔψηναν. Ἄμα ξύπνησε ὁ Ὀδυσσεύς χτύπησε στὴ μύτη του ἡ μυρουδιά τοῦ ψητοῦ. Ἀμέσως γύρισε στοὺς συντρόφους καὶ τοὺς βρῆκε νὰ τρῶνε κρέας. Τοὺς μάλωσε πικρὰ ἀλλ' ἦταν ἀργὰ γιατί τὸ κακὸ εἶχε γίνει. Μετὰ ἕξι μέρες ἔφυγαν ἀπ' ἐκεῖ κι ἀνοίχτηκαν στὸ πέλαγος. Τότε σηκώθηκε φοβερὴ τρικυμία καὶ τ' ἄγρια κύματα πῆραν ὄλους τοὺς συντρόφους καὶ τοὺς ἔπνιξαν. Κατόπιν ἕνα δυνατὸ κύμα ἔπεσε στὸ πλοῖο καὶ τὸ σκόρπισε. Καβάληκε τότε ὁ Ὀδυσσεύς τὴν καρίνα κι ἀφοῦ πάλεψε μὲ τὰ κύματα ἑννιά μερόνυχτα, ἔφτασε στὸ νησί τῆς Ὠγυγίας ποὺ κατοικοῦσε ἡ Καλυψῶ.

9. Τὸ νησί τῆς Καλυψῶς

Ἡ νύμφη Καλυψῶ ἔμενε σ' ἕνα νησί κατάφυτο ἀπὸ δέντρα καὶ πράσινα λειβάδια. Ζοῦσε μόνη της σὲ μιὰ ὄμορφη σπηλιά κι ἔτρωγε νέκταρ καὶ ἀμβροσία. Δέχτηκε λοιπὸν στὴ σπηλιά της μ' εὐγενικὸ τρόπο τὸν ξένο ναυαγὸ, τὸν ἔντυσε καὶ τὸν ὑποσχέθηκε νὰ τὸν κάμῃ ἀθάνατο, ἂν ἔμενε γιὰ πάντα στὸ νησί της. Ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεύς ποτὲ δὲν ξεχνοῦσε τὴν Πηνελόπη καὶ τὸν Τηλέμαχο καὶ συχνὰ ἔλεγε :

« Ἄς ἰδῶ ἀπὸ μακριὰ καὶ καπνὸ ν' ἀνεβαίνει ἀπὸ τὸ τζάκι τοῦ παλατιοῦ μου κι ὕστερα ἄς πεθάνω ».

Στὸ νησί τῆς Καλυψῶς ἔμεινε ὁ Ὀδυσσεύς ἑπτὰ χρόνια καὶ τὸν περισσότερο καιρὸ τὸν περνοῦσε στὸ ἀκρογιαλὶ κοιτάζοντας μὲ βουρκωμένα μάτια τὸ πέλαγος. Ἐπὶ τέλους ἡ Ἀθηναῖα παρεκάλεσε τὸν πατέρα της, τὸ Δία, νὰ στείλῃ τὸν Ἑρμῆ στὴν Ὠγυγία, νὰ εἰπῆ τῆς Καλυψῶς νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του. Ὁ Δίας τὴν ἄκουσε κι ἔτσι ὁ Ἑρμῆς πῆγε στὴν Καλυψῶ καὶ τὴ βρῆκε στὴ σπηλιά της νὰ ὑφαίνει καὶ νὰ τρα-

γουδάη. Τῆς εἶπε πὼς θέλησῃ τῶν θεῶν εἶναι ν' ἀφήσῃ τὸν Ὀδυσσεῖα νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του κι ἔφυγε. Ἡ Καλυψὼ μολονότι λυπήθηκε γι αὐτό, ἐπειδὴ δὲ μπορούσε νὰ κάμῃ ἀλλιώως, πῆγε στὴν παραλία καὶ εἶπε στὸν Ὀδυσσεῖα πὼς εἶναι ἐλεύθερος νὰ φύγῃ. Χαρούμενος τότε ἐκεῖνος ἔφτιασε μιὰ σχεδιά, ἔβαλε μέσα ροῦχα καὶ τρῶφιμα κι ἀφοῦ ἀποχαιρέτησε τὴν Καλυψὼ, πήδησε μέσα κι ἀνοίχτηκε στὸ πέλαγος. Ὁ καιρὸς ἦταν καλὸς καὶ τὸ ταξίδι εὐχάριστο. Ὑστερα ἀπὸ δέκα ὀκτῶ

Εἰκ. 17. Ἡ Καλυψὼ ἀναγγέλει στὸν Ὀδυσσεῖα πὼς εἶναι ἐλεύθερος νὰ φύγῃ

μερόνυχτα ἀντίκρουσε τὰ βουνὰ τοῦ νησιοῦ τῶν Φαιάκων, τῆς σημερινῆς Κέρκυρας καὶ χάρηκε. Ἀλλὰ τὴν ὥρα ἐκεῖνη τὸν εἶδε ὁ Ποσειδῶνας ποὺ γύριζε πάνω στὸ ἄρμα του ἀπὸ κάποιο μακρινὸ ταξίδι. Θέλοντας λοιπὸν νὰ ἐκδικηθῇ τὸν Ὀδυσσεῖα ποὺ τύφλωσε τὸ γιό του τὸν Πολύφημο, χτύπησε μὲ τὴν τρίαινά του τὴ θάλασσα κι ἀμέσως σηκώθηκαν ἄγρια κύματα καὶ χτυποῦσαν ἀλύπητα τὴ σχεδιά. Ἐνα δυνατό κῶμα τὴ γύρισε σὲ λίγο ἀνάποδα καὶ τὴν ἔκαμε κομμάτια. Ὁ Ὀδυσσεὺς καβαλίκευσε τότε ἓνα ξύλο καὶ τρία μερόνυχτα κολυμποῦσε στὴ θάλασσα. Τέλος βγήκε ὀλόγυμνος στὴν ἐκβολὴ ἑνὸς ποταμοῦ κι ἔπεσε ἀναίσθητος στὴν ἀμμουδιά. Ὑστερα ἀπὸ πολλὲς ὥρες συνῆλθε

καί τραβήχτηκε στο δάσος. Χώθηκε εκεί σ' ένα κοίλωμα μιᾶς γέρικης ἑλιάς, σκέπασε μὲ ξερά φύλλα τὸ κουρασμένο του σῶμα καὶ κοιμήθηκε βαθιά.

10. Ὁ Ὀδυσσεὺς στὸ νησί τῶν Φαιάκων

Τὸ μέρος ποὺ βγῆκε ὁ Ὀδυσσεὺς ἦταν μιὰ ἔρημη ἀκρογιαλιά τοῦ νησιοῦ τῶν Φαιάκων. Βασιλιάς στὸ νησί αὐτὸ ἦταν ὁ Ἄλκίνοος.

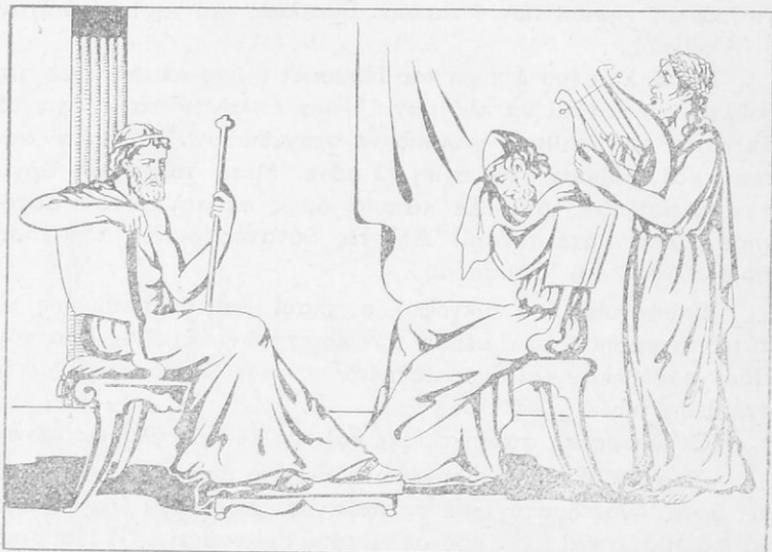
Τὴν ἄλλη μέρα ἡ κόρη του Ναυσικᾶ ἔτυχε νὰ πάη μὲ τίς δοῦλες στὸ ποτάμι νὰ πλύνουν. Ἄμα ἔπλυναν τὰ ροῦχα τὰ ἄπλωσαν στὰ καθαρὰ χαλίκια νὰ στεγνώσουν, λούστηκαν κατόπιν καὶ κάθησαν στὴν ὄχθη νὰ φᾶνε. Μετὰ τὸ φαγητὸ ἄρχισαν νὰ παίζουν τόπι. Σὲ κάποια ὄμως στιγμή τὸ τόπι ἀστόχησε κι ἔπεσε στὸ ποτάμι. Ἀπὸ τίς δυνατὲς φωνὲς τῶν κοριτσιῶν ξύπνησε ὁ Ὀδυσσεὺς.

Ἔκοψε τότε ἕνα πυκνόφυλλο κλαδί καὶ σκεπασμένος μ' αὐτὸ προχώρησε στὸ μέρος τῶν κοριτσιῶν. Ἐκεῖνες ἄμα τὸν εἶδαν φοβήθηκαν καὶ σκορπίστηκαν καὶ μόνο ἡ Ναυσικᾶ ἔμεινε στὴ θέση της.

Ὁ Ὀδυσσεὺς στάθηκε τότε καὶ τῆς λέει μὲ γλυκεῖα φωνή:

«Στὰ πόδια σου προσπέφτω εὐγενικιά μου κόρη. Λυπήσου με. Εἶμαι ἕνας δυστυχισμένος ναυαγός. Δώσε μου ἕνα φόρεμα νὰ σκεπαστῶ καὶ λέγε μου σὲ τί τόπο βρίσκομαι». Ἡ Ναυσικᾶ φώναξε τότε τίς δοῦλες καὶ τοῦ ἔδωκαν ροῦχα καὶ φαγητό. Ἐπειτα τοῦ εἶπε πῶς εἶναι κόρη τοῦ Ἄλκινόου καὶ τὸν συμβούλεψε νὰ παρουσιαστῇ στὴ μητέρα της, τὴν Ἀρήτη, νὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του. Στὸ μεταξύ οἱ δοῦλες φόρτωσαν στ' ἀμάξι τὰ ροῦχα, ἀνέβηκε κι ἡ Ναυσικᾶ καὶ γύρισαν στὴν πόλη. Ὁ Ὀδυσσεὺς ποὺ τίς ἀκολουθοῦσε ἀπὸ μακριὰ ἔφτασε κι αὐτὸς στὸ παλάτι. Μπαίνοντας μέσα βρέθηκε μπροστὰ στοὺς ἄρχοντες, στὸ βασιλιά καὶ τὴ βασίλισσα ποὺ ἦταν μαζεμένοι στὴ σάλα. Τράβηξε λοιπὸν ἴσια στὴ βασίλισσα καὶ τὴν παρεκάλεσε νὰ μεσιτέψῃ στὸν ἄντρα της νὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του. Ὁ Ἄλκίνοος συμπόνεσε τὸν ξένο καὶ τὸν φιλοξένησε στὸ παλάτι του. Τὴν ἄλλη μέρα κάλεσε ὄλους τοὺς ἄρχοντες νὰ φᾶνε γιὰ νὰ τιμῆσουν καλύτερα τὸν ξένο. Στὸ τραπέζι ὁ τραγουδιστὴς Δημόδοκος τραγούδησε

τὸ Δούρειο Ἴππο καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς δάκρυσε. Τὸν ρώτησαν τότε, ποῖος εἶναι καὶ γιατί συγκινήθηκε μ' αὐτὸ τὸ τραγοῦδι. Ἐκεῖνος μὴ μπορῶντας πιά νὰ κρυφτῆ, εἶπε πὼς εἶναι ὁ Ὀδυσσεὺς. Ἀμέσως ὄλοι ξαφνιάστηκαν καὶ τὸν κοίταζαν σαστισμένοι... Κατόπιν ὁ Ὀδυσσεὺς ἄρχισε νὰ τοὺς ἱστορῆ μὲ τὴν ἀράδα τί εἶδε καὶ τί ἔπαθε ὥσπου νὰ φτάσῃ στὸ φιλόξενο νησί τους. Συγκινημένοι τότε ἐκεῖνοι ἄκουαν μὲ θαυμασμό τὸ δοξασμένο ἥρωα.

Εἰκ. 18. Ὁ Δημόδοκος τραγοῦδησε τὸ Δούρειο Ἴππο καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς δάκρυσε

Τὴν ἄλλη μέρα τοῦ ἔδωκαν πολλὰ δῶρα, ἐτοίμασαν ἓνα καλὸ πλοῖο μὲ ναῦτες καὶ τὸν ἔστειλαν στὴν Ἴθάκη.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ: Γιατὶ τάχα οἱ θεοὶ εἶχαν θυμώσει μὲ τὸν Ὀδυσσεῦ; Ποῦ νὰ κατοικοῦσαν οἱ Κίκονες; (Δεῖξετε τὸ μέρος αὐτὸ στὸ χάρτη). Πῶς κρίνετε τὴν πράξη τοῦ Ὀδυσσεῦ ν' ἀρπάξῃ τὰ πρόβατα τῶν Κικόνων; Τί ἔπρεπε νὰ κάμῃ; Δεῖξετε τὸ δρομολόγιο ποῦ ἀκολούθησεν ὁ Ὀδυσσεὺς ὥσπου νὰ φθάσῃ ἀπὸ τὴν Τροία στὴ Λιβύη. Πιστεύετε πὼς ὁ λατὸς ἔκαμε τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεῦ νὰ ξεχάσουν; Κι ἂν ὄχι, τί φαντάζεσθε πὼς ἔγινε; Ἐντυώσεις καὶ ἀπορίες ἀπὸ τοὺς Κύκλωπες. Πεῦ φαντάζεσθε νὰ εἶναι ἡ Ὠγυγία; Ἡ ἀνυπακοή καὶ τ' ἀποτελέσματά της. Φαίακες (πληροφ.). Ἐντυώσεις, ἀπορίες, ἰχνογράφηση κυριωτέρου ἐπεισοδίου. Ἐλεύθερες ἐργασίες.

— Πολλὰ πράγματα γιὰ τὴν περιπέτεια τοῦ Ὀδυσσεῦ θὰ βρῆτε στὸ ἀναγνωστικὸ Γ' Δημοτικοῦ Δημ. Ἀνδρεάδῃ «Ὀδύσεια». Διαβάσετέ το. Ἐπίσης στὸ βιβλίο «Ὀδύσεια» Κονιδάρη—Καλαρᾶ.

X. Ο ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΣΤΗΝ ΙΘΑΚΗ

1. Ο Ὀδυσσεύς γνωρίζεται με τὸν Τηλέμαχος

Τὸ πλοῖο ἔσχιζε ἤσυχα τὰ κύματα καὶ πρὶν ξημερώσῃ ἄραξε σ' ἓνα ἀπόμερο λιμανάκι τῆς Ἰθάκης, ἐνῶ ὁ Ὀδυσσεύς ξαπλωμένος στὴν πρύμνη κοιμόταν γλυκά. Οἱ ναῦτες χωρὶς νὰ τὸν ξυπνήσουν τὸν ἀπόθεσαν στὴν ἀμμουδιά, ἔβαλαν ἐκεῖ καὶ τὰ δῶρα καὶ γύρισαν στὸ νησί τους.

Εἶχε ἀπλωθῆ παντοῦ ὁ ἥλιος δταν ξύπνησε ὁ Ὀδυσσεύς. Περὶεργος κοίταξε γύρω του, μὰ δὲ γνώρισε τὸν τόπο γιατί ἡ Ἀθηνᾶ εἶχε ρίξει πυκνὴ καταχνιά. Νόμισε λοιπὸν πὼς βρισκόταν σὲ ξένο μέρος καὶ λυπήθηκε. Σὲ λίγο βρέθηκε μπροστά του ἡ Ἀθηνᾶ καὶ τοῦ εἶπε πὼς βρίσκεται στὴν Ἰθάκη. Ἀμέσως σκόρπισε τὴν καταχνιά κι ὁ Ὀδυσσεύς πίστεψε πιά πὼς σώθηκαν τὰ τὰ βάσανά του. Ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ ἔδειξε τότε ποῦ νὰ κρύψῃ τὰ δῶρα κι ὕστερα τοῦ εἶπε :

—Τὰ βάσανά σου Ὀδυσσεύς δὲν τελείωσαν. Εἶναι τρία χρόνια τώρα ποῦ ἔχουν μαζευτῆ στὸ παλάτι ὄλοι οἱ πλούσιοι νέοι τῆς Ἰθάκης καὶ τρῶνε τὴν περιουσία σου. Ὅλοι τους προσπαθοῦν μὲ δῶρα νὰ πείσουν τὴ γυναῖκα σου νὰ διαλέξῃ ἓναν ἀπ' αὐτοὺς γιὰ ἄντρα της, μὰ ἡ πιστὴ σου Πηνελόπη κλεισμένη στὸ παλάτι κλαίει κάθε ἡμέρα καὶ περιμένει πότε νὰ γυρίσῃς.

Καὶ συνέχισε :

—Μεῖνε ἤσυχος καὶ δὲ θὰ σ' ἀφήσω ἀβοήθητο. Εἶναι ὁμῶς ἀνάγκη νὰ μὴ σὲ γνωρίσῃ κανεὶς γιατί κινδυνεύει ἡ ζωὴ σου. Τώρα θὰ σὲ κάνω γέρο - ζητιᾶνο καὶ θὰ τραβήξῃς ἴσια στὸν πιστό σου χειροβοσκὸ Εὐμαῖο. Στὸ μεταξὺ ἐγὼ θὰ πάω στὴ Σπάρτη ποῦ βρίσκεται ὁ Τηλέμαχος νὰ τὸν φέρω στὴν Ἰθάκη.

Καὶ μόλις εἶπε αὐτὰ ἀκούμπησε τὸ ραβδί της στὸν Ὀδυσσεύς κι ἔγινε ἓνας ἀσπρομάλλης καὶ καμπούρης γέρο - ζητιᾶνος μ' ἓνα χιλιομπαλωμένο σακκούλι στὸν ὤμο.

Ἐπὶ αὐτὰ ἡ Ἀθηνᾶ ἔφυγε κι ὁ Ὀδυσσεύς πῆγε στὴν καλύβα τοῦ χοιροβοσκοῦ. Ὁ Εὐμαῖος δέχτηκε μὲ καλωσύνη τὸν ξένο, ἔσφαξε κατόπιν δυὸ γουρουνάκια, τὰ ἔψησε καὶ κάθησαν νὰ φάνε.

Ἐνῶ ἔτρωγαν ὁ Εὐμαῖος ἔλεγε γιὰ τοὺς κακοὺς μνηστῆρες

που καταστρέφουν την περιουσία του άφέντη του κι άθελα αναστέναξε.

‘Ο ‘Οδυσσέας τά ήξερε όλα και δέ μιλούσε παρά σκεφτόταν πώς θα σκοτώση τους μνηστήρες. ‘Αμα έφαγαν, ο Εύμαιος ρώτησε τον ξένο ποιός είναι και από ποῦ έρχεται. ‘Ο ‘Οδυσσέας έπλασε τότε μιá ιστορία ότι είναι από την Κρήτη, ότι πολλά χρόνια βασανίστηκε στη θάλασσα και κάποιo πλοίο τον πέταξε στο νησί νά ζητιανέψη. Είμαι βέβαιος, λέει στο τέλος, πώς ο άφέντης σου θα γυρίσει πολύ γρήγορα στην πατρίδα του. ‘Ο Εύμαιος όμως είχε χάσει κάθε έλπίδα και δέν τό πίστεψε.

Την άλλη μέρα ήρθε κι ο Τηλέμαχος κι έστειλε τον Εύμαιο στην πόλη νά ειπῆ τῆς μητέρας του ότι γυρίσε από τη Σπάρτη.

‘Όταν έφυγε ο Εύμαιος, ή ‘Αθηνά με νόημα κάλεσε έξω τον ‘Οδυσσέα, τον μεταμόρφωσε σε ώραιo άντρα και τον συμβούλεψε πώς είναι καιρός νά γνωριστῆ με τό παιδί του. Φεύγοντας ή ‘Αθηνά, ο ‘Οδυσσέας μπήκε στην καλύβα και μόλις τον είδε ο Τηλέμαχος ξαφνιάστηκε.

—Ξένε μου, τοῦ λέγει τότε ο Τηλέμαχος, χωρίς άμφιβολία είσαι κάποιος από τους θεούς, γιατί προηγούμενα είχες την μορφή ενός κουρελιῆ γέρου και τώρα είσαι ένας γερός άντρας με όμορφα ρούχα.

—‘Όχι παιδί μου, άπάντησε ο ‘Οδυσσέας. Δέν είμαι κανένας θεός αλλά είμαι ο πατέρας σου.

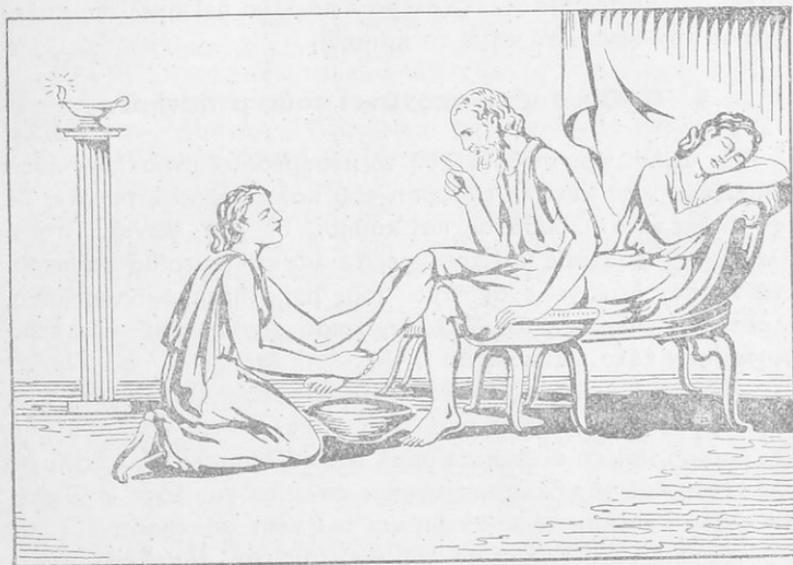
Τέλος ο Τηλέμαχος έπαψε ν’ άμφιβάλῃ και πέφτοντας ο ένας στην άγκαλιά του άλλου έχυσαν πολλά δάκρυα. ‘Αμα έτοιμάσαν τό φαγητό κάθησαν νά φάνε κι ύστερα κατέστρωσαν τό σχέδιο πώς νά τιμωρήσουν τους μνηστήρες. Κατά τό βράδυ γυρίσε κι ο Εύμαιος κι άφοῦ έφαγαν έπεσαν νά κοιμηθοῦν.

2. ‘Ο ‘Οδυσσέας στο παλάτι του

Το πρωί ο Τηλέμαχος έφυγε για την πόλη κι άργότερα ξεκίνησαν κι ο Εύμαιος με τον ‘Οδυσσέα. Μπαίνοντας στην αύλή του παλατιοῦ ένα γέρικο σκυλί, ξαπλωμένο σ’ ένα σωρό κοπριά, μόλις είδε τον ‘Οδυσσέα σήκωσε τό κεφάλι του και κούνησε έλαφρά την ουρά του. ‘Ήταν ο ‘Αργος τό πιό άγαπημένο λαγωνικό του. Μολοντί πέρασαν τόσα χρόνια γνώρισε άμέσως

τόν αφέντη του καί θέλησε νά τόν καλοδεχτή μά δέν μποροῦσε νά σηκωθῆ. Καί σέ λίγο ψόφησε... Ὁ Ὀδυσσεύς μπήκε ὕστερα στό παλάτι πού ἦσαν οἱ μνηστήρες καί μόλις τόν εἶδαν νά ζητιανεύη ἄοχισαν νά τόν κοροϊδεύουν. Ἐνας μάλιστα ἀπ' αὐτούς, ὁ Ἀντίνοος, μάλωσε τόν Εὐμαῖο πού ἔφερε στό παλάτι τόν ἄθλιο ζητιάνο. Ὁ Ὀδυσσεύς χωρίς νά δώσῃ προσοχή στά λόγια τοῦ Ἀντίνοου, κάθησε στό σακκούλι του κι ἔτρωγε ἕνα κομμάτι κρέας καί ψωμί πού τοῦ ἔδωκε ὁ Τηλέμαχος.

Τό βράδυ πού ἔφυγαν οἱ μνηστήρες, ἡ Πηνελόπη κάλεσε τόν ξένο καί τόν ρώτησε ποιὸς εἶναι κι ἂν ἄκουσε τίποτε γιά

Εἰκ. 19. Μὴ βγάλης λέξη...

τόν Ὀδυσσεά. Ἐκεῖνος κρύβοντας τὴ συγκίνησή του πού ξανάβλεπε τὴ γυναῖκα του, ἔπλασε τὴν ἴδια ἱστορία πού εἶπε στὸν Εὐμαῖο καί στό τέλος τὴ βεβαίωσε πὼς ὁ ἄνδρας τῆς θά γυρίσῃ πολὺ γρήγορα. Εὐχαριστημένη τότε ἡ Πηνελόπη πρόσταξε νά πλύνουν τὰ πόδια τοῦ ξένου κι ὕστερα νά τοῦ βάλουν νά φάῃ καί νά τοῦ στρώσουν μαλακὸ κρεβάτι νά κοιμηθῆ. «Καλή μου βασίλισσα», τῆς εἶπε ὁ Ὀδυσσεύς, «προτιμῶ νά κοιμηθῶ κοντὰ στή φωτιά κι ἄς πλύνῃ τὰ πόδια μου ἢ πιὸ γριά ὑπῆρέτρια».

Τότε ἡ γριά Εὐρύκλεια ἔβαλε μπροστά του μιὰ λεκάνη μὲ

ζεστό νερό κι άρχισε νά τοῦ πλένη τά πόδια. Μόλις ὅμως τά χέρια της ἔφτασαν στό δεξί γόνατο, βρῆκε τὸ βαθὺ σημάδι ποῦ εἶχε κάμει στὸν Ὀδυσσεά ἕνα ἀγριογούρουνο ὅμα ἦταν νέος, τὸν γνώρισε κι ἦταν ἔτοιμη νά φωνάξη τὴν Πηνελόπη. Μά ὁ Ὀδυσσεάς πρόλαβε καὶ τῆς ἔκλεισε τὸ στόμα μὲ τά χέρια του λέγοντας σιγά : «Μὴ βγάλῃς λέξη γιατί χάθηκα. Κανείς δὲν πρέπει νά μάθῃ ἀκόμα πὼς βρίσκομαι στό παλάτι».

Ἡ Εὐρύκλεια ἐννοίωσε καλὰ τά λόγια τοῦ ἀφεντικοῦ της καὶ κρύβοντας τὴ χαρὰ της δὲ μίλησε. Ἔτσι ἡ Πηνελόπη ποῦ καθόταν κοντὰ στό τζάκι βυθισμένη σὲ σκέψη γιὰ τὸν ἄντρα της δὲν κατάλαβε τίποτε. Ὑστερα ἀπὸ λίγο ἡ Πηνελόπη καληνύχτησε τὸν ξένο καὶ πῆγε νά κοιμηθῇ.

3. Ὁ Ὀδυσσεάς σκοτώνει τοὺς μνηστήρες

Τὴν ἄλλη μέρα προτοῦ ρθῇ τὸ μεσημέρι, οἱ μνηστήρες ἦσαν καθισμένοι στὴ μεγάλη αἴθουσα τοῦ παλατιοῦ κι ἔτρωγαν. Σὲ λίγο μπῆκε κι ὁ Ὀδυσσεάς καὶ κάθησε σὲ μιὰ γωνιά. Τότε ὁ Τηλέμαχος πρόσταξε καὶ τοῦ ἔφεραν μιὰ καλὴ μερίδα φαγητοῦ. Ἐνῶ λοιπὸν ἔτρωγε ἕνας ἀπὸ τοὺς μνηστήρες, ὁ Κτήσιππος, θέλοντας νά πειράξῃ τὸν Τηλέμαχο ποῦ τὸν ἔβλεπε νά περιποιῆται τὸν ξένο, εἶπε :

—Ἀφοῦ ὁ Τηλέμαχος τόσο ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸν ξένο του, θά τοῦ προσφέρω κι ἐγὼ κάτι. Κι ἄρπαξε ἕνα κόκκαλο ἀπὸ πόδι βοδιοῦ καὶ τὸ τίναξε μὲ ὄρμη στὸν Ὀδυσσεά. Αὐτὸς ὅμως φυλάχτηκε καὶ τὸ κόκκαλο χτύπησε στὸν τοῖχο. Τότε ὁ Τηλέμαχος δὲν μπόρεσε νά κρατηθῇ καὶ τοῦ εἶπε αὐστηρὰ :

—Ἐχεις τύχη Κτήσιππε ποῦ δὲ χτύπησες τὸν ξένο, γιατί ἀλλιῶς μὲ τὸ δόρυ μου θά σὲ ξάπλωνα κάτω νεκρό!

Οἱ μνηστήρες παραξευύτηκαν μὲ τά λόγια τοῦ Τηλέμαχο κι ἄρχισαν νά διαμαρτύρωνται. Τὴ στιγμὴ ἐκείνη μπῆκε στὴν αἴθουσα ἡ Πηνελόπη, ὅμοια μὲ θεὰ κι ὄλοι σώπασαν. Στάθηκε τότε ἀνάμεσα σὲ δυὸ ὑπέρβριες ποῦ κρατοῦσαν ἢ μιὰ τὸ μεγάλο τόξο τοῦ Ὀδυσσεά κι ἡ ἄλλη τὴ θῆκη μὲ τίς σαῖτες καὶ εἶπε στοὺς μνηστήρες :

—Ἀποφάσισα πιά νά πάρω ἕναν ἀπὸ σᾶς γιὰ ἄντρα μου. Ἔτσι δὲν θά ὑποφέρῃ καὶ τὸ παιδί μου ἐξ αἰτίας μου. Ὅποιος λοιπὸν μπορέσῃ νά τεντώσῃ τὸ τόξο τοῦ Ὀδυσσεά καὶ περάσῃ

τή σαίτα ἀπὸ τὶς τρύπες δώδεκα τσεκουριῶν, αὐτὸς θὰ γίνη ἄντρας μου.

Οἱ μνηστήρες δοκίμασαν νὰ τεντώσουν τὸ τόξο μὰ κανεὶς δὲν τὸ κατώρθωσε. Στὸ μεταξὺ ὁ Ὀδυσσεύς φανερώθηκε στὸν Εὐμαῖο καὶ τὸν Φιλοίτιο καὶ κατέστρωσαν τὸ σχέδιο πῶς νὰ ἐξοντώσουν τοὺς μνηστήρες. Ἐπειτα ζήτησε κι αὐτὸς νὰ δοκιμάσῃ τὸ τόξο μὰ οἱ μνηστήρες δὲν τὸν ἄφηναν μήπως τοὺς ντροπιάσῃ. Τέλος ὁ Τηλέμαχος πρόσταξε τὸν Εὐμαῖο κι ἔδωκε τὸ τόξο στὸν Ὀδυσσεύ. Ἐκεῖνος ἀμέσως τὸ λύγισε καὶ πέρασε τὴ σαίτα ἀπ' ὄλες τὶς τρύπες τῶν τσεκουριῶν.

Οἱ μνηστήρες ἔμειναν μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα καὶ κοίταζαν τὸ γερο ζητιῶνο μὲ θαυμασμό. Ὁ Ὀδυσσεύς ἔκανε τότε νόημα στὸν Τηλέμαχο κι ἀμέσως ἐκεῖνος ζώσθηκε τὸ σπαθὶ του, πήρε καὶ τὸ κοντάρι στὸ δεξί του χέρι καὶ βρέθηκε πλάϊ στὸν πατέρα του. Ὁ Ὀδυσσεύς τέντωσε πάλι τὸ τόξο, χτύπησε στὸ λαιμὸ τὸν Ἀντίνοο καὶ τὸν ξάπλωσε κάτω νεκρὸ. Οἱ μνηστήρες νόμισαν πῶς ἔκαμε λάθος κι ἄρχισαν νὰ τὸν βρίζουν καὶ νὰ τὸν φοβερίζουν. Ἀμέσως ὁ Ὀδυσσεύς πέταξε τὰ κουρέλια, ἔπιασε τὴν πόρτα καὶ μ' ἄγρια φωνὴ τοὺς λέει :

— Ἄθλιοι! Νομίσατε πῶς δὲν θὰ ξαναγυρίσω καὶ μοῦ τρώγατε ἀλύπητα τὴν περιουσία μου ; Καὶ σὰ νὰ μὴν ἔφτανε αὐτὸ ζητούσατε νὰ παντρευτῆτε τὴ γυναῖκα μου καὶ νὰ σκοτώσετε τὸ παιδί μου ! Ἦρθε τώρα ἡ ὥρα νὰ πληρώσετε ὄλ' αὐτὰ μὲ τὸ κεφάλι σας !

Κι ἄρχισε νὰ σημαδεύῃ ἕναν-ἕναν καὶ νὰ τὸν σκοτῶνῃ Ἐκεῖνοι τρομαγμένοι ἔτρεξαν νὰ φύγουν μὰ σὰν βρῆκαν τὶς πόρτες κλειστὲς γύρισαν ν' ἀντισταθοῦν. Ἄλλ' ὁ Ὀδυσσεύς ἔχοντας βοηθοὺς τὸν Τηλέμαχο, τὸν Εὐμαῖο καὶ τὸν Φιλοίτιο, χτυποῦσε ἀλύπητα ὥσπου τοὺς σκότωσε ὄλους. Γλύτωσαν μόνον ὁ τραγουδιστὴς Φήμιος κι ὁ Μέδωντας γιατί καθὼς βεβαίωσε ὁ Τηλέμαχος, πήγαιναν στὸ παλάτι χωρὶς νὰ θέλουν.

4. Ἡ Πηνελόπη γνωρίζει τὸν Ὀδυσσεύ

Μετὰ τὸν ἐξολοθρεμὸ τῶν μνηστῆρων ὁ Ὀδυσσεύς τιμώρησε δώδεκα δοῦλες ποὺ δὲν φάνηκαν πιστὲς καὶ κατόπιν ἔστειλε τὴν Εὐρύκλεια νὰ φωνάξῃ τὴν Πηνελόπη, ποὺ σ' ὄλο τοῦτο τὸ διάστημα ἢ Ἀθηνα τὴν εἶχε βυθίσει σὲ γλυκὸν ὕπνο.

Χαρούμενη τότε ἡ Εὐρύκλεια ἀνέβηκε στὸ δωμάτιο τῆς κυρᾶς τῆς, τὴν ξύπνησε καὶ τῆς εἶπε πῶς ὁ ξένος εἶναι ὁ Ὀδυσσεύς καὶ πῶς σκότωσε ὄλους τοὺς μνηστήρες. Ἡ Πηνελόπη στὴν ἀρχὴ δὲν πίστευε, μὰ ὅταν βεβαιώθηκε ὅτι ἡ Εὐρύκλεια μιλοῦσε σωστά, νύθηκε γρήγορα καὶ κατέβηκε στὴν ἐστία. Ἐκεῖ ἀντίκρουσε τὸν Ὀδυσσεύ ποὺ εἶχε ξαναφορέσῃ τὰ κουρέλια τοῦ ζητιῶνου. Καθισμένους τότε ἐκεῖνος, κοίταζε κάτω καὶ

περίμενε νά μιλήση πρώτη ἡ Πηνελόπη. Ἄλλά κι αὐτὴ συγκινημένη δὲ μπορούσε νά μιλήση. Τότε ὁ Τηλέμαχος πού ἦταν ἐκεῖ μὲ τοὺς πιστοὺς ὑπηρετές τῆς εἶπε :

—Γιατί μητέρα μου εἶσαι τόσο ἄπονη καὶ δὲν μιλάς στὸν πατέρα;

—“Ἄφησε παιδί μου τὴ μητέρα σου, εἶπε ὁ Ὀδυσσεύς, σὲ λίγο θά μὲ γνωρίσῃ.

Καὶ λέγοντας αὐτὰ πῆγε καὶ φόρεσε ὠραῖα φορέματα. Ἡ Ἄθηνᾶ τὸν ἔκαμε πῖο ὁμορφὸ ἀπ’ ὅ,τι ἦταν καὶ μεταμορφωμένος ἔτσι, γύρισε καὶ ξανακάθησε ἀντίκρου στὴ γυναῖκα του. Ἐκείνη τότε τὸν ρώτησε γιὰ μερικὰ μυστικά τοῦ παλατιοῦ. Ἀμέσως τὸν γνώρισε καὶ ρίχτηκε στὴν ἀγκαλιά του.

5. Ὁ Ὀδυσσεύς γνωρίζεται μὲ τὸν πατέρα του

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Ὀδυσσεύς φόρεσε τὰ ἄρματά του, πῆρε καὶ τὸν Τηλέμαχο μὲ τὸ χοιροβοσκὸ καὶ κίνησαν γιὰ τὴν ἐξοχὴ πού βρισκόταν ὁ γέρο Λαέρτης. Βγαίνοντας ἀπὸ τὸ παλάτι ἡ Ἄθηνᾶ τὸν σκέπασε μὲ καταχνιά καὶ κανεὶς δὲν τοὺς ἔβλεπε. Μόλις ἔφτασαν στὸ περιβόλι ὁ Ὀδυσσεύς λέει: «Πηγαίνετε σεῖς στὸ σπίτι τοῦ περιβολιοῦ καὶ ἐτοιμάσετε κάτι γιὰ νά φᾶμε. Νά! Πάρτε καὶ τὰ ὄπλα μου. Ἐγὼ θά μῶ στὸ περιβόλι νά βρῶ τὸν πατέρα μου».

Περνώντας τὸ λαχανόκηπο, βλέπει πῖο πέρα ἕνα γέρο κακοντυμένο νὰ σκαλίζει βουβὸς καὶ λυπημένος κάποιον δέντρο τοῦ περιβολιοῦ. Ἄμα τὸν εἶδε ὁ Ὀδυσσεύς στὴν ἄθλια αὐτὴ κατάσταση ἀκούμπησε σὲ μιὰ ἀχλαδιά κι ἔκλαιε! Κατόπιν μὴ θέλοντας νά φανερωθῇ ἀμέσως, γιὰτὴ ἡ ξαφνικὴ χαρὰ μπορούσε νά φέρῃ τὸ θάνατο στὸν πατέρα του, τὸν πλησίασε σὰν ξένος, τὸν χαιρέτησε μὲ σεβασμὸ καὶ τοῦ λέει :

—Ὁρα καλὴ σου γέροντά μου. Τίποτε δὲν ἀφήνεις ἀπεριποίητο. Μὰ νὰ μὲ συμπάθῃς ἂν σὲ ρωτήσω κάτι τι: Ἐσὺ στὸ πρόσωπο καὶ στὴν κορμοστασιά μοιάζεις σὰν βασιλιάς. Δὲν κάνεις ὅμως καλὰ πού ἔχεις παραμελήσει τόσο τὸν ἑαυτὸ σου! Ἀλήθεια, δὲν μοῦ λές, ποίανου εἶναι αὐτὸ τὸ περιβόλι; Ἐδῶ εἶναι ἡ Ἰθάκη; Γιατί κάποτε φιλοξένησα ἕναν ἀπὸ δῶ στὸ σπίτι μου καὶ μοῦ εἶπε πὼς εἶναι γιὸς τοῦ βασιλιᾶ Λαέρτη. Τοῦ χάρισα μάλιστα καὶ πολλὰ δῶρα κι ἔφυγε.

Κι ὁ βασανισμένος γέροντας, μὲ βουρκωμένα τὰ μάτια τοῦ ἀπαντᾷ :

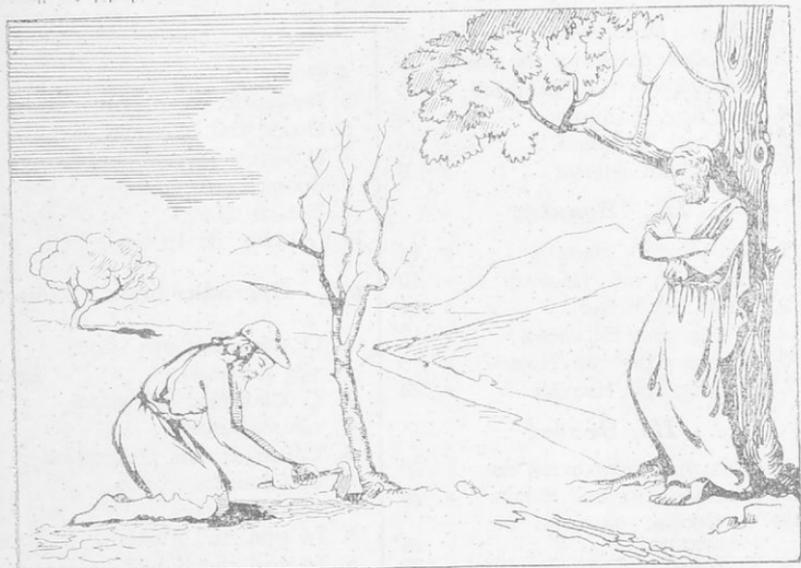
—Ἔνε μου στὴν Ἰθάκη βρίσκεσαι, ἀλλὰ τὸ φίλο σου δὲν θά τὸν βρῆς. Ἄχ! ποῖος ξέρει τί ψάρια στὰ πέλαγα ἢ τί θηρία στὴ στεριά ἐσχίσαν τὸ παιδί μου!

—Μὰ δὲ μοῦ λές; Τὸν γνώρισες ἀληθινὰ τὸν ἄμοιρο καὶ ἀπὸ πότε;

—Είναι τώρα πέντε χρόνια από τότε που έφυγε από το σπίτι μου, άπαντης ό Όδυσσέας. Άλλά κάτι μου λέει πώς γρήγορα θα γυρίσει στην πατρίδα του.

Άκούοντας αυτά ό γερο - Λαέρτης πήρε λίγο χώμα και, σι-γομιλώντας μόνος του, τό σκόρπισε στο κάτασπρο κεφάλι του.

Κι ό Όδυσσέας μη μπορώντας νά κρατηθή έπεσε στην άγκαλιά του λέγοντας πώς είναι τό παιδί του και πώς οί μνηστήρες βρήκαν κακό θάνατο, όπως τούς άξιζε. Σάν είδε όμως

Εικ. 20. Άκούμπησε σέ μιá άχλαδιά...

πώς δέν τόν πίστευε τού έδειξε τό σημάδι που τού είχα κάμει τό άγριογούρουνο και τού είπε ένα - ένα τά δέντρα τού περιβολιού που τού είχε χαρίσει όταν ήταν μικρός. Ό γερο - Λαέρτης τότε πιά πίστεψε, έπεσε στην άγκαλιά τού παιδιού του κι άμέσως λιγοθύμησε.

Όταν σέ λίγο συνήλθε, σήκωσε τά χέρια κι ευχαρίστησε τό Δία που τόν άξιωσε νά ξαναδθ τό παιδί του. Κατόπιν γύρισαν στο όπιτάκι κι έκει ό γερο - Λαέρτης λούστηκε, έβαλε καθαρά φορέματα και κάθισαν στο τραπέζι, που ήταν έτοιμο, νά φάνε.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ : Γιατί τάχα ή Άθηνά προστάτευε τόσο τόν Όδυσσέα ; Φιλοξενία τού Εύμαιου (έντυπώσεις). Η πιστή Πηνελόπη και ή άφροσύνη της γοιάς Εύρύκλειας στο παλάτι (έντυπώσεις, κρίσεις). Τι φαντάζεσθε νά έγινε κατόπιν στην Ιθάκη ; Κάμετε τό διάλογο Λαέρτη - Όδυσσέα με άνάλογη ζωγραφιά. Άλλες έντυπώσεις από τό τελευταίο μέρος της Ιστορίας και διδάγματα για τη ζωή σας.

Επαναλάβετε τά κυριώτερο γεγονότα και τά Ιστορικά πρόσωπα τού βιβλίου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. Θεοί και ήμῖθεοι

1. Ἑλλην. Μυθολογία	Σελ.	3
2. Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι τῆς γῆς »		3
3. Ὁ Γενάρχης τῶν Ἑλλήνων »		5
4. Θρ. Ἀρχ. Ἑλλήνων »		5
5. Θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου »		6
6. Ἡρώες καὶ ήμῖθεοι »		9

II. Ἡρακλῆς

1. Γέννηση τοῦ Ἡρακλῆ	»	10
2. Ἀνατροφή τοῦ Ἡρακλῆ	»	10
3. Ἀρετὴ καὶ Κακία	»	11
4. Ὁ Ἡρ. στὸν Εὐρυσθέα	»	12
5. Δώδεκα ἔθλοι τοῦ Ἡρακλῆ	»	13
6. Θάνατος τοῦ Ἡρακλῆ	»	24

III. Θησέας

1. Γέννηση καὶ ἀνατροφή του	»	25
2. Κατορθώματα τοῦ Θησέα	»	26
3. Ὁ Θησέας σκοτώνει τὸ Μινώταυρο	»	28
4. Ὁ Θησέας γίνεται βασιλιάς	»	30

IV. Ἀλκίση

1. Ἄδμητος καὶ Ἀλκίση	»	30
2. Αὐτοθυσία Ἀλκίστης	»	31
3. Ὁ Ἡρακλῆς ἀνασταίνει τὴν Ἀλκίση	»	32

V. Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία

1. Χρυσόμαλλο δέρμα	Σελ.	33
2. Πελλίας καὶ Ἰάσοντας	»	34
3. Ταξίδι Ἀργοναυτῶν	»	35
4. Ὁ Ἰάσοντας παίρνει τὸ Χρυσόμαλλο δέρμα	»	36
5. Ἐπιστροφή Ἀργοναυτῶν	»	38

VI. Τρωϊκὸς πόλεμος

1. Πάρης καὶ Ἑλένη	Σελ.	39
--------------------	------	----

2. Ἀφορμὴ τοῦ πολέμου	Σελ.	40
3. Οἱ Ἕλληνες ἐτοιμάζονται γιὰ πόλεμο	»	41
4. Θυσία Ἴφιγένειας	»	42
5. Πολιορκία τῆς Τροίας	»	44
6. Θυμὸς τοῦ Ἀχιλλέα	»	44
7. Θάνατος Πατρόκλου	»	45
8. Θάνατος Ἀχιλλέα	»	45
9. Εὐλίνο ἄλογο	»	48
10. Ἀλωση τῆς Τροίας	»	49

VII. Περιπλανήσεις Ὀδυσσεά

1. Ὁ Ὀδυσσεύς στὴ χώρα τῶν Κικόνων	Σελ.	50
2. Ὁ Ὀδυσσεύς στὴ χώρα τῶν Λατοφάγων	»	51
3. Ὀδυσσεύς καὶ Πολύφημος	»	51
4. Ὁ Ὀδυσσεύς τυφλώνει τὸν Πολύφημο	»	52
5. Τὸ νησί τοῦ Αἴτλου	»	54
6. Τὸ νησί τῆς Κίρκης	»	55
7. Σειρήνες, Σκύλλα, Χάρυβδη	»	55
8. Τὸ νησί τοῦ Ἥλιου	»	56
9. Τὸ νησί τῆς Καλυψίδος	»	57
10. Ὁ Ὀδυσσεύς στὸ νησί τῶν Φαιακῶν	»	59

VIII. Ὁ Ὀδυσσεύς στὴν Ἰθάκη

1. Ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ὁ Τηλέμαχος	Σελ.	61
2. Ὁ Ὀδυσ. στὸ παλάτι του	»	62
3. Ὁ Ὀδυσσεύς σκοτώνει τοὺς μνηστήρες	»	64
4. Ἡ Πηνελόπη γνῶρίζει τὸν Ὀδυσσεά	»	65
5. Ὁ Ὀδυσσεύς γνῶρίζεται μὲ τὸν πατέρα του	»	66

ΠΛΗΡΗΣ ΣΕΙΡΑ ΒΟΗΘΗΤ. ΒΙΒΛΙΩΝ ΔΗΜΟΤ. ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Υπό Ίωάννου Καμπανά

ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ :

1. Παλαιά Διαθήκη Γ'. τάξεως
2. Καινή > Δ'. >
3. *Εκκλ. Ίστορία Ε'. > ('Εγκεκριμένη)
4. Λειτ. Κατήχησις ΣΤ'. >
5. Εύαγγ. Περικοπαί Ε', ΣΤ'. ('Εγκρισις Υπ. Παιδείας 1954)

ΙΣΤΟΡΙΚΑ :

6. *Ηρωες 'Αρχ. 'Ελλήνων Γ'. τάξεως
7. Ίστορία 'Αρχ. 'Ελλάδος Δ'. >
8. 'Ελλην. Ίστορία Γ', Δ'. (1ον έτος)
9. 'Ελλην. Ίστορία Γ', Δ'. (2ον έτος)
10. Βυζ. Ίστορία Ε'. τάξεως ('Εγκεκριμένη)
11. Νέα 'Ελλάδα ΣΤ' >

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ :

12. Μεθοδ. 'Αριθμητική Γ'. τάξεως (Συστημένη)
13. > > Δ'. >
14. > > Ε', καί ΣΤ'. > ('Εγκεκριμένη)
15. Γεωμετρία Ε', καί ΣΤ'. > ('Εγκεκριμένη)

ΓΛΩΣΣΙΚΑ :

16. Γραμματική καί 'Ορθογραφία Δημοτικής δι' όλας τās τάξεις του Δημοτικού (έκδοσις νεωτάτη)
17. Γραμ. καί 'Ορθογραφία Καθαρευούσης Ε' ΣΤ' τάξ.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ :

18. Νέα Γεωγρ. Ελλάδος Γ', καί Δ'. (με χάρτας)
19. > > 'Ηπειρών Ε'. ('Εγκεκριμένη)
20. > > Εύρώπης ΣΤ'. >

ΦΥΣΙΟΓΩΣΤΙΚΑ

21. Φυσική Πειραματική καί Χημεία Ε'. ('Εγκεκριμένη)
22. > > > > ΣΤ'. >
23. > > > > Ε' ΣΤ' (1ον έτος Συνδ)λλίας)
24. > > > > Ε' ΣΤ' (2ον > >)
25. Φυσική Ίστορία Γ'. τάξεως (Κυκλοφορεί έλευθέρως)
26. > > Δ'. > > >
27. > > Ε'. > > >
28. > > ΣΤ'. > > >
29. Φυτολογία-Όρυκτολογία Ε' ΣΤ' τάξ. > >
30. Ζωολογία-Άνθρωπολογία Ε' ΣΤ' > >

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ :

31. Δελτίον Άτομικότητας. (Καί διά τὰ 6 έτη φοιτήσεως του μαθητού εις τό σχολείον).

ΤΕΧΝΙΚΑ :

1. Ίχνογραφία Νο 1-6
2. Καλλιγραφία Νο 1-5
3. Χαρτοκολλητική

*Αντ. Σούκιου: Παλ. Διαθήκη Γ' Δημοτικού

"Απαντα κατά τὸ ἰσχύον Ε. Α. Π. Υπ. Παιδείας. Καλαιοθητα, ἐπιχειρο-
γασμένα μεθοδικῶς, εὐκολονόητα. Κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ
κόσμου εἶναι τὰ τελειότερα βοηθητικὰ γιὰ τὰ Δημοτικὰ σχολεῖα.